CAROLI STRACK

Medic. Doctoris, et in Universit. Moguntina Instit. medic. Profess. Publ. Eminentiss. ac Celsiss. Principis Electoris Mogunt. Judic. Aul. Consil. Electoralis utilium Scient. Acad. Erford. Socii

OBSERVATIONES MEDICINALES DE MORBO CUM PETECHIIS ET QUA RATIONE EIDEM MEDENDUM SIT.

TICINI MDCCLXXXVIII.

Ex Typographia Reg. et Imp. Monasterii S. Salvatoris.

Praesidib. Rei litter. permittentibus.

Eum vero recte curaturum, quem prima origo causae non fefellerit.

A. C. CELSUS
de Med. Lib. I. in Praefat.

PRAEFATIO.

Petechiarum morbus, de quo librum scripturus sum, nunquam quidem non accedit; veruntamen, quoniam is potissimum militiae percommunis esse consuescit, utique potest pro Militum morbo haberi.

Equidem ego semper putavi, omnem induſtriam operamque perquirendis explorandisque iis potiſſimum morbis impendendam eſſe; qui perexitioſi sunt: ſive quod hi per se tales ſint; ſive quod horum causae origo nos fallat; ſive denique quod repertum tutum aliquod remedium nondum ſit: maxime vero ubi populares iidem eveniunt. Quidquid vero in ipſis curationibus ut certum exploratumque inventum fuerit; idem ingenuo liberalique animo in medium proferendum eſſe.

Ob quam causam cum iste quidem morbus nuper, maximeque ab anno 1760 in Urbe Agrisque Moguntinis popularis fuisset, perque aliquot deinde annos circumeundo hominum multos jugulasset, omnem, qua polleo, animi contentionem ejus causae pervestigationi, et, qua tuto submoveri possit, rationi diligentiam impendi: omniaque, quemadmodum interea temporis juxta 400 tales aegros observando attigi, calamo notavi. Veluti nunc sine multa verborum ambage et seposita disputationum contentione proponam. Orsus a certis et exploratis. Sic quivis eadem quasi via mecum incedens veritatem sine multa controversia et facile cognoscet, et morbum tuto submovebit. Quod est, cur scribam.

Scripsi Moguntiae anno 1766.

CARO-

CAROLUS STRACK, *Medic. Doctor, in Universitate Moguntina Institutionum Medicarum Professor publicus et ordinarius, Eminentissimi et Celsissimi Principis ac Elector. Mog. Iudic. Aulic. Consil. Facultatis Medicae Assessor Ordinarius, Elect. utilium Scientiarum Academ. Erfordiensis Socius subjecit censurae Facultatis Medicae librum, cui Titulus:* Observationes Medicinales de morbo cum petechiis, et qua ratione eidem medendum sit.

Liber hic ex solis observationibus natus describit morbum cum petechiis Epidemice annis 1760 *et sequentibus grassantem, una cum aliis morbis intercurrentibus, in quo Author omni hypothesi et praejudicio liber solam naturam per morbi decursum observans solide et enucleate ostendit naturam, signa, causas, sedem, symptomata, morbos intercurrentes et supervenientes,*

una cum eorum curandi methodo, sinistras similiter horum morborum medendi methodos perstringit et enervat.

Cum ergo hoc opus in curatione ejusmodi morborum rectam medendi methodum patefaciat, taliaque contineat, quae frustra in reliquis Authoribus quaeruntur, utpote quod adhibito severissimo judicio a sola morbi natura ex centum et ultra observationibus natum est, cumque nihil falsi aut suspecti in eo inveniatur, sed potius incrementum, et non leve decus rebus Medicis afferat, hinc dignum, ut imprimatur, censemus et judicamus

FRANCISC. GEOG. IGNAT. ITTNER. M. D. Eminentiss. ac Celsiss. Princip. Elector. Mogunt. Consiliar. Aulic. et Archiater Anatom. et Botan. Profess. public. et ordin. Nosocomii Milit. Physicus, Facultat. Med. h. t. Decanus.

OB-

OBSERVATIONES MEDICINALES DE MORBO CUM PETECHIIS ET QUA RATIONE EIDEM MEDENDUM SIT.

CAPUT I.

AN, ET QUANDO PETECHIARUM MORBUS SIT?

Ardua Medicos inter disputatio dubiumque est, scilicet Petechiaene in morbis per se contingant, an arte fiant?

Utrumque prolatis rationum momentis et adductis Scriptorum authoritatibus atque propositis curationum experimentis defendunt: suae quique tenaces sententiae.

Alii enim Petechias non per se existere, sed calefacientibus medicamentis atque calida curandi ratione excitari statuunt; scilicet quoniam per ea febris, quae est, magis exardescit, exque ea omnes universi corporis humores ad extremam cutim vehementius propelluntur.

Contra vero alii Petechias ortas a privato aliquo vitio esse sustinent: Atque horum rursum alii tanquam criticas eas intuentur; per quas morbus ipse finem habiturus esset: ideoque easdem adhibitis calefacientibus auxiliis et movendo continenter sudorem perficiendas esse postulant: quoniam si istae quidem maculae vel propter externum aliquod corporis frigus, vel propter alvi profluvium, si quod incidit, intus revertantur, conclamatum esse de aegro existimant.

Cum haec per multa volumina perque magnae contentionis disputationes a Medicis saepe tractata sint atque tractentur: subjiciendum est, quae proxima vero videri possint. Igitur, quae demum causae Petechias excitent, quomodo hae a privato quopiam vitio proveniant, nec arte fiant; cur eaedem non ut critica aliqua evacuatio possint intueri, nunc ponam.

Octo jam annos medicinam exercueram, plurimasque febres ante agitaveram, quam tales quidem Maculas vidi. Quare etiam ipse dubitaveram, Petechiaene medicinae an privatae cujuspiam rei vitio contingant? maximeque quoniam cum febres refrigerantibus auxiliis curassem, neque aegros medicamentis calefacientibus, neque exprimendo sudorem, neque vestimentis obruendo, neque multa siti (secus ac veterani olim nostrates medici) vexassem, nullae eo usque Petechiae provenerant: utique visum mihi erat, quasi calidum curae genus eas efficeret.

At vero mense Junio anni 1755. in una eademque domo atque familia quinque aegros febre laborantes cum accepissem, inque eorum cute ortae nihilominus Petechiae fuissent, quamvis aegris et medicamenta refrigerantia et tenuem potum

potum liberaliter ingessissem; utique novi, has maculas a privata aliqua causa esse.

Proximo deinde anno 1756. etiam ita laborabat Juvenis annorum 23. At vero anno 1757 cum Borussorum Rex bellum gerere cum Imperatore coepisset, propterea que congregati ingentes militum exercitus fuissent, variaeque hominum gentes, quae in auxilium venerant, maximam Germaniae partem militibus implevissent, idem morbus illis temporibus et aliquot deinde adhuc post statutam pacem annis percommunis inter nos extitit, maxime vero ineunte Vere anni 1760 saeviit. Is initio quidem belli in Saxonia, Bohemiaeque regno (ubi locorum et primae lites et plurimi milites erant) anno 1757 orsus proximos homines corripuit; postea vero magis evulgatus omnem vere Germaniam infecit: veluti epistolae publicae indicabant, et JOANNES FRIDERICUS GLASER in terris Hennebergicis medicus evulgatis typis prodidit *. Insuper etiam ante nos medici, qui castra secuti sunt, semper a Petechiarum morbo Milites, quotiescunque bellum erat, maxime offensos fuisse scripserunt.

Quare etiam istud vitii genus inter Militum Castrorumque morbos jure potest numerari.

C A-

* *Nüzliches Verhalten bey der jetzo in Deutschland regierenden Flecken-fieber-Seuche*, Hildburgshausen. 1758.

C A P U T I I.

QUAE SINT NOTAE PETECHIALIS MORBI?

Petechiae, quae sunt, facile videntur: difficile vero est nosse in morbo, qui incipit, quod Petechiae futurae sint: namque tum non magna quidem aegrotatio est. Minime vero fallitur is, qui in morbo, qui est, Petechias fore dixerit, ubi populares eaedem existunt.

Est autem morbi quidem ratio maxime talis. Incipiunt aegri imbecilli infirmique esse, atque e dorso lassi sunt; ibidemque dolent. Dolent etiam capite. Somnum non capiunt. Quidam vero protinus justo plus dormiunt, neque tamen tali somno reficiuntur. Cibos nauseant; maxime vero jura carnium ipsamque carnem horrent. Quidam arteriarum pulsum exilem eundemque, si senes sint, inaequalem habent: quidam etiam lentum et ordinatum neque adeo imbecillum eundem habent. Rursum sunt alii mente hebetes bardique. Urinam utplurimum emittunt pellucidam, non rubram, sed flavam, veluti sani homines. Nonnunquam urina turbida jumentorum urinae similis evenit. Saepe etiam profunde flava et spissa eadem est, veluti cerevisia turbida. Quorundam quoque urina viridis, subnigraque est, atque sedimentum flavum praecipitat. Alii erecti sedent, tempusque ita transigere student: neque tamen sic diu manent; sed proxime cubitum eunt, propterea quod capite

dolent

dolent totumque corpus lassitudinem sentit. Pallidi sunt facie atque oculos cavos habent. Alii ventrem turgidulum gerunt; aliis vomendi desiderium saepe est, alii etiam vomunt: nonnunquam aliis ab ipso morbi principio putridum alvi profluvium est.

Septimo deinde die (serius aut ocius) succrescit febris; quae magis atque magis exardescit. Nonnullos etiam febris protinus prehendit. Urina rubra exit; noctem aegri vigiliis transigunt; et ubi oculos claudunt, somnum capturi, delirare incipiunt.

Demum calor crescit; magis agitantur aegri; arteriarum pulsus et fortior et celerior fit, magis infirmi sunt aegri, iidemque subdelirant: urina rubra est: saepeque tanquam jumentorum urina evenit, et sedimentum crassum, veluti cerevisiae fermentum, praecipitat; aut mucus in ea subsidet. Nonnullis ab ipso morbi principio acutus in latere dolor ut pleuriticus aut est; aut paulo post, cum febris intenditur, supervenit: maximeque vel juxta costas spurias vel infra easdem: aut durus aliquis tumor in intestinis, quae infra umbilicum sunt, residet. Nonnunquam menstruus mulierum sanguinis fluxus statuto intra ipsum morbum tempore non erumpit: nonnunquam etiam idem breviore circuitu revertitur. Nonnullis etiam levis in cute aurigo est.

Nono morbi die, quandoque etiam tardius, in extrema cute maculae, pulicum morsibus, qui absque areola sunt, similes apparent. Saepe quoque hae septimo die accedunt. Nonnunquam protinus, altero scilicet post accessionem die, erumpunt. Quandoque etiam jam in ipso morbi principio eaedem adsunt. Neque tamen mitius

aegro-

aegrotarunt, quorum maculae ocius, quam quorum eae serius provenerunt: et vicissim.

Petechias has maculas vocant: inque iis potissimum corporis partibus apparere consuescunt, quae mollem tenuemque cutim habent; veluti circa collum, supraque mammas, etiam secundum femina, atque juxta interiora brachiorum, praecipue circa musculum bicipitem; maxime vero a flexura cubiti ad carpum usque. Atque, si prope internam carpi partem Petechiae non sint, harum etiam nullae in caetero corpore deprehenduntur. Saepe etiam universum corpus ad caput usque occupant, et infra mentum et retro auriculas sunt. Nonnunquam, nempe ubi harum quamplurimae sunt, etiam in facie, maxime ex oculorum palpebris erumpunt. Perpetuum vero non est, pejus eos habere, quibus multae, quam quibus rarae Petechiae sunt.

Sunt autem Petechiae maculae parvae, rotundae, seminis papaverini nonnunquam etiam seminis milii latitudine. Cutim non excedunt; et a se distinctae sunt. Atque inter has, si plurimae universum corpus impleverint, minimae tanquam acu punctae intercedunt. Quandoque aliquae prope carpum veluti diffusae sunt. Nonnunquam etiam, densae ubi sunt, aliquae latae supra scapulas ventremve apparent, cum duae aut tres Petechiae coiverunt. Profunde ut ex livido rubrae istae maculae sunt: aliae magis roseae, nonnullae etiam lividae sunt; potissimum juxta internam carpi cutim, in quo loco multae venae conveniunt. Quorundam Petechiae veluti splendent, quasi vitreae eae essent; haeque colorem quemadmodum poeoniae flores habent. Cineraceas vero, ut qui-

dam

dam volunt, Petechias, et quae squammas deponant, nunquam vidi.

Porro aliorum Petechiae post triduum evanescunt: aliorum vero diutius et ad finem morbi usque, etiam post mortem, in cute persistunt: aliorum Petechiae etiam post superatam febrim supersunt. Nonnunquam, quae evanuerunt, revertuntur. Alii item cum multis Petechiis non multum aegrotant, et erecti obambulant, alii cum paucis exitiose habent. Etiam Petechias, quo tempore populares eaedem erant, sine febre et absque ulla corporis infirmitate vidi.

Nosse praeterea quam maxime refert, febrim, quae ante Petechias est, etiam postquam eaedem in cute eruperunt, nec quicquam remittere; sed, nisi auxilium adhibeatur, magis atque magis intendi. Quare etiam istud exanthematum genus non potest item ut criticum intueri.

Crescit calor atque febris; arteriarum pulsus intenditur, idemque et fortis et celer fit: rubet aeger facie; ejusdemque oculi veluti tela rubra obducuntur; pertinaciter delirat, manibus tremit siquid prehensurus est; oris labia sicca habet, et linguam asperam inque ea crustas accipit; tussis arida, quae paulo ante mitis erat, nunc magis urget, aegerque saepe vane tussit, neque potest sputum aut avellere aut ejicere.

Denique febris magis exardescit; aeger anxie respirat, soliciteque saepe circumspicit quasi metuens; tegumenta saepe rejicit corpusque nudat; manibus palpat tanquam aut floccos collecturus aut festucas capturus: et, ubi aut linteamen aut vestimentum aliquod accepit, illud tremulis manibus tractat, quemadmodum nodum explicaturus: neque potest linguam, quandoquidem medicus ita

postu-

postulavit, ad extrema labia porrigere; sed tremulam eandem intus in ore cum labore agitat.

Denique, posteaquam aliquandiu ita aegrotatum est, extremae corporis partes inalgescunt, retrahuntur oculi, iidemque tristes fiunt; nasus acuminatur; et oris labia livescunt; praecordia angustiis premuntur; arteriarum pulsus exilis atque inaequalis aut intermittens palpitat; pallescit universum corpus, ab eodemque sudor frigidus defluit; atque aeger incerto ante vigesimum diem temporis termino sphacelosus extinguitur; etsi ipsae Petechiae in cute eaedem superstent.

Atque qui hoc morbo jugulantur, omnes ista ratione pereunt. Neque quispiam facile absque adhibito auxilio convalescit: nisi aut Petechiae sine febre sint, aut ad alium quempiam morbum accesserint, aut ortum putridum aliquod alvi profluvium fuerit.

Quibus vero secunda valetudo sive medicinae sive corporis beneficio contingit, hi post nonum morbi diem graviter audiunt, intraque illud tempus rubrum oculorum colorem, quem ante habebant, amittere incipiunt; paulo post gravius audiunt et surdi saepe omnino fiunt, intereaque oculos rursum pulchros et sanis similes accipiunt. Quorundam etiam oculi sordescunt, inque extremo palpebrarum limbo crustae coeunt, in angulis potissimum ad palpebrarum commissuras. Et simul ac aegri surdi esse incipiunt, somnum etiam capiunt, et ut soporosi decumbunt, qui vigiles hucusque fuerant. Nonnulli, etsi perpauci, neque oculos rubros acceperunt, neque surdi neque soporosi fuerunt, et tamen convaluerunt. Item, si Petechiae ad alium quempiam morbum principem, ceu ad febrim intermittentem exquisitam, acces-

serunt,

serunt, aut ubi ipsae absque febre fuerunt; isti quidem aegri neque surdi neque soporosi facti sunt, et nihilominus convaluerunt. Interea autem temporis, qui evasuri sunt, tenax sputum reddere incipiunt; et crustas a lingua rejiciunt, atque pituitam coctam e naribus emungunt. Sanae mentis fiunt, et ad perfectam denique rationem revertuntur. Arteriarum quoque pulsus deinde inclinata febre mollis lentusque fit, atque ad rectum ordinem modumque recedit: posteaque cum Petechiae evanuerunt, saepe plurimus sudor acidus ex universo corpore erumpit, isque unum duosve dies, saepe etiam diutius fluere continuat. Nonnunquam etiam idem, Petechiae ubi adhuc subsistunt, erumpit. Perpetuum autem est; isto quidem sudore corpus nunquam, nisi victa aliquantum febre, immadescere.

Posteaquam quinque dies aegri soporosi fuerunt, rursum quemadmodum sani, etsi non diu dormiant, saepe tamen somnum capiunt; et rectius simul audire incipiunt: alii vero diutius surdi manent. Cumque acutius audiunt, etiam facie non amplius rubent. Atque horum alii tument facie et manibus, veluti aqua inter cutem: alii non tument: alii dolores acutos rheumaticos in articulis habent; et, ubi horum membra manu tractamus, plurimum clamant: alii, etiamsi post superatum morbum erecti obambulent, pedibus tument veluti hydropici futuri: alii cibos non appetunt; et cum edissent, ventriculo gravantur tanquam turgidi: rursum alii in febrim intermittentem, potissimum tertianam, relabuntur: alii absque his optime habent, et maxime esuriunt, et cibos facile ferunt. Atque ita alii citius, alii serius convalescunt; prout sive magis sive minus aegrota-

verint,

verint, sive recte sive adverse curati fuerint. Postremo aegri, cum calor remisit et superatus morbus est, maxime imbecilli diu decumbunt, neque possunt corpus regere.

Atque tali ratione convalescunt; qui ab isto morbo veniunt.

Est istud quidem Petechiarum genus omnium maxime commune; rotundae scilicet maculae tanquam acu punctae: quae quoniam aut pulicum aut pediculorum morsibus similes sunt, utique olim pediculae et mutato deinde vocabulo Petechiae appellatae fuerunt. Has, propterea quod aequaliter rotundae sunt, et limbo non excedunt, sed intra suum circulum consistunt, *circumscriptas* nomino.

Alterum Petechiarum genus non rotundas neque aequales maculas habet; sed diffusas, quae intra cutim paulo latius procedunt; vere quemadmodum atramentum, quod supra linteum punctum est, serpit. Has *diffusas* voco.

Harum item color ut illarum modo minus modo magis ruber modo purpureus est: eaedemque vel solae tales existunt; vel dispersae inter circumscriptas sunt. Neque adeo multae esse consuescunt; neque, si solae sint, diu in cute subsistunt, sed facile intra triduum evanescunt: rarum est, plurimas tales esse; aut ad morbi exitum usque manere, aut post mortem superesse. Porro non ita frequens istud Petechiarum genus est: idque eo tempore, quo circumscriptae Petechiae populares atque, ut superiore anno 1760, plurimae fuerunt, etiam magis quam imposterum commune erat.

Pejor autem cum diffusis quam cum circumscriptis Petechiis morbus est: tum quoniam is me-

dicum

dicum magis fallit; tum quoniam idem per se magis exitiosus est; fere enim omnes, quos prehendit, praecipitat.

Magis vero fallere potest; quoniam, rariores et saepe etiam pallidiores istae Petechiae cum sint, minus videntur; et medicum, nisi attentus sit, fugiunt: etiam, quoniam eae non diu persistunt, facile aegrorum cutim ante iterum dimittunt, quam medicus aut in auxilium vocatus fuit, aut vocatus fortassis inspexit. Ob quam causam, quoniam is certam morbi notitiam non habet, etiam certum remedium non facile affert. Quare expedit, populares ubi Petechiae sunt, aegrorum cutim oculis quotidie perquirere: maximeque interna brachia a cubito potissimum ad carpum usque, in qua parte tenera cutis est, intueri. Quodsi vero Petechiae ante jam evanuissent; morbus ipse utique per eas notas, quas supra memoravi, imposterum cognosci debet.

Insuper nosse licet, nonnunquam, diffusae ubi Petechiae sunt, aut paulo postquam eaedem evanuerunt, ex aegrorum naribus plurimum sanguinem erumpere; certoque indicio esse, aegrum proxime exanimatum iri. Pertenuis autem iste sanguis est, neque facile quemadmodum sanorum in placentam coit: isque modo ad sex modo etiam ad octo libras e naribus praecipiti rivo effluit, aegrumque maxime imbecillum relinquit: et siquidem ita fluere desiit; febris (quod maxime mirum videri potest) protinus exardescit, inque ea aeger post duodecim horas delirat, et tertio die gangraena extinguitur. Neque ullum hucusque auxilium invenire potui, quod juvisset.

Atque tales aegros quinque hucusque vidi; e quorum naribus ultra octo sanguinis librae pro-

fluxerunt, deindeque, ubi febris paulo post ad summum pervenit, gangraena jugulati fuerunt: etsi ex eorum vena, etiam in ipso morbi principio, octodecim sanguinis unciae ante extractae jam fuissent. Quod nunquam contigisse vidi, circumscriptae ubi Petechiae erant. Et siquidem aliquando cum circumscriptis Petechiis sanguis erupit; is neque multus, neque dissolutus, sed sanorum sanguini similis, erat; aegrique e morbo evenerunt, perinde ac qui sanguinis nec quicquam naribus amiserant.

Porro scire refert, eodem tempore, quo Petechiae populares erant, etiam multos simili modo absque Petechiis laborasse: iisdemque per easdem rationes succurrendum fuisse, per quas ipsum Petechiarum morbum submoveri posse infra ponam. Morbum intercurrentem talem appellant.

Postremo fuit ipse Petechiarum morbus primis quidem annis, quo tempore is maxime communis fuerat inceperatque perexitiosus. At vero posterioribus deinde tempestatibus idem neque ita ordinatus erat neque in universum adeo difficilis, sive cum Petechiis ille fuerit, sive absque his intercurrens. Quasi morbi miasma (veluti SYDENHAM in constitutionibus epidemicis observasse se dicit) tempore et saepe eundo mitesceret.

CAPUT III.

PROPONUNTUR CURATIONUM EXPERIMENTA.

Atque talis quidem Petechiarum morbus est. Nunc equidem dicendum veniret, quae causa istum morbum excitet? unde Petechiae proveniant? ob quam rationem circumscriptae differant a diffusis? cur narium haemorrhagia in his, non in illis, contingat? verum, quoniam aliquanto magis a diversis Authorum sententiis recedo; rectius facturum me esse puto, si viginti curationum experimenta prius ponam, iisdemque causae originem, et, qua febris ipsa fiat, rationem subjiciam: tum ne quod dubium disputatiove maneat; tum ut eos, qui de qualibet re libenter dubitant, experientia convincat; tum quo facilius caream arrogantiae crimine, qui me medium interposuerim aliorum scriptis.

AEGROTUS I.

Anno 1755 mense Junio mulier ejusdemque duo filii, et filiae duae aegrotarunt; quos iam dudum paupertate pressos bonus victus defecerat. Prima decubuit junior filia 18 annos nata: paulo post soror, deinde fratres duo, postremo mater morbum, alter ab altero, acceperunt.

Non magna quidem in principio, etsi con-

tinua, febris erat; neque aliena mens; neque urina rubra, sed sanorum similis.

Jussi aegrorum venam secari; eosdemque victu tenui uti; et unaquaque hora duo cochlearia julapii sorbere ex aquae fragorum et florum sambuci unciis tribus, et aceti destillati uncia dimidia; adjecta nitri drachma, et syrupi rubi idaei uncia. Potui dedi decoctas radices graminis, acetosaeque, et scorzonerae, et liquiritiae et papaveris erratici flores, cum nitro; ammisto aceto destillato et syrupo rubi idaei, quae liberaliter biberent.

His aegri neque pejus neque etiam melius aliquandiu habere videbantur: sic, ut sperassem, secundam valetudinem proxime reversuram esse.

At 9. die ortae in extrema cute ad collum potissimum, supra pectus, juxtaque brachia, et secundum femora maculae rubrae sublividaeque sunt, tanquam a pulicum morsibus. Accessit delirium, quod quo magis tempore proventum est, eo majus incrementum cepit: intraque id febris vehementius exarsit: supervenit tremor manuum, et oculorum splendor cum rubedine; et lingua exaruit.

Miratus istum morbi modum, quoniam propria non noveram, communibus remediis insistendum esse putavi: scilicet his, quae febris aestum componerent. Quare cum prioribus auxiliis etiam sive hirudines sive cucurbitulas cum scarificationibus infra auriculas applicari jussi; per quas sanguinem a capite subtraherem.

His omnes, posteaquam tredecim dies deliraverant, circa vigesimum primum diem convaluerunt; et inclinata febre tenacis muci quicquam

tussi

tussi rejecere; iterumque post depositas crustas mollem humidamque linguam acceperunt.

Atque ista quidem curatione didici, Petechias per se tales existere; neque easdem vel ab adhibitis calidis rebus, vel a nimia febre esse: etsi, unde proveniant, non novissem.

AEGROTUS II.

Proximo deinde anno 1756 media aestate decubuit juvenis 24 annos natus. Erat ejus morbi principium facile; exiguaque febris; recta item mens; et moderatus arteriarum pulsus.

Deinde 9. die Petechiae circum collum, supraque pectus, atque secundum brachia, juxtaque femora provenerunt: cumque his major ortus calor, deliriumque est: intentaeque arteriae et fortius et celerius pulsarunt: oculi item splendebant, atque lingua et oris labia sicca scabraque facta sunt.

Ob quae aegro julapium atque decoctum refrigerans cum aceto vini et nitro plurimum obtuli.

Nihilominus etiam cum his febris vehementer exarsit; desperata fere salute. Quare a camphora cum sale ammoniaco, quam medicinae Professores plurimum commendarant, praesidium petendum esse ratus aegro quotidie camphorae grana 24 ingessi: ne vero ab ea, tanquam a calida aliqua re, febris exuperaret; julapium item acidum decoctumqne refrigerans eidem liberaliter adjeci.

Verum quoniam ista omnia necquicquam profecerunt; neque per ea sive calor sive febris remisit; camphoram tanquam incertum remedium rejeci.

Posteaquam denique aeger tredecim dies delirio transegerat, superato morbo resipuit: disparuere etiam Petechiae; aegerque perimbecillus nonnunquam muci quidquam tussiendo emolitus est; ejusdemque lingua depositis crustis mollis humidaque evenit, et rediit bona valetudo.

Atque per ista rursum experimenta novi; Petechias non posse tanquam criticas eruptiones intueri: quoniam, ubi hae apparuerunt, febris ipsa et exarsit magis et ipse morbus pejôr extitit.

Quamvis autem post adhibita talia quidem auxilia aegri evenissent; nihilominus alii periere, quorum morbo sive refrigerantibus sive acidis auxiliis, sive camphora, sive diaphoreticis remediis occursum erat. Ob quam causam etiam istam curandi rationem jure ut incertam repudiavi.

Tutiorem itaque cogitans curandi modum, Petechias cum vibicibus, lividisque maculis, atque lenticularibus illis punctis, quae cutim non excedunt, comparavi; et qualia olim in infantum cute videram, subtractaque saepe alvo submovebam, eoquod ea aut a vermibus sive vivis sive mortuis, aut ab alia quapiam putrida re, quae in imo ventre residebat, provenerant. Vel, uti in eorum cute livida stigmata apparent, qui putrem mytulum comederunt; eademque iterum, ubi ventrem sive vomitu sive infra ducente pharmaco purgaverunt, amittunt. Posse quoque ipsas Petechias simili de causa oriri; foreque, ut eaedem dispareant, si movendo alvum putrida ista colluvies subtrahatur. Idque tutum fore.

Atque his quidem cogitationibus octodecim mensium tempus ante impleveram, quam potueram istam curandi rationem exequi.

AEGRO-

AEGROTUS III.

Donec anno 1758 die 5 Aprilis Chirurgus militum Castellis febre laborasset; quae, etsi absque Petechiis fuisset, tamen quoniam febri petechiali simillima erat, a medicinae Professoribus petechizans solet appellari: et quam tradito contagio a militibus in nosocomio Marburgensi acceperat.

Erat aegri mens hebes stupidaque; isque, etsi sanguinem e vena bis misisset, medicamentaque acida refrigerantia etiam ultra satietatem bibisset, nihilominus febre vehementer exarsit.

Interea vero temporis urina crassa, turbida, subflavaque, cum multo sedimento mucoso, qualem jumenta mingunt, evenit; scilicet quae indicat, multa impura in imo ventre residere.

Ob quae, rejectis reliquis remediis, aegro protinus medicamentum purgans intra ipsam etiam febrim indidi. A quo cum multa putrida descendissent, morbus ipse inclinavit se, febrisque in calore remisit.

Hoc cum juvisset, idem purgans pharmacum rursum praestiti, multaque sic putrida subtraxi.

Ab his igitur cum somnus iterum esse coepisset mensque rediisset, atque arteriarum pulsus ordinatus fuisset, eodem item pharmaco alvum purgavi: sicque secunda valetudo proxime reversa est.

Quare, quoniam per istam quoque curationem novi, non longe a recta medendi ratione abesse me, utique proximam Petechiarum curationem purgantibus remediis absolvi.

AEGROTUS IV.

Siquidem cum ea tempestate juvenis 17 annos natus initio exigua quidem febre laborasset, inque ea hebes mente fuisset; die vero 7 magis incaluisset, et a recta ratione abfuisset, neque venae sectiones neque plurima medicamenta acida atque refrigerantia quicquam profecissent; contra vero ortis in universa cute Petechiis febris magis exarsisset; et die porro 14 aeger perinfirmus et soporosus decubuisset, et pulsum exilem habuisset; sic, ut angusta salutis spes superfuisset; praesidium utique a purgantibus remediis petendum esse putabam: maximeque quoniam ab ipso morbi principio hucusque aeger urinam jumentorum urinae similem aliquoties reddiderat; scilicet, per quam lotii perturbationem nosse licuit, multa impura in imo ventre residere.

Itaque coctorum foliorum Sennae, et Salis Sedlizensis, Mannae, Rhabarbarique quicquam aegro ingessi: post quae cum multa putrida descendissent, aliquantum ex delirio imminutum est; accessit roboris quidquam, et arteriarum pulsus major simul et lentus evenit; rursumque urina veluti jumentorum.

Cumque post haec aeger magis a morbo revenisset, iterum medicamentum purgans, at paulo fortius, postero die accepit, quod rursum multa putrida atque mucosa subduxit, inde rediit recta mens, et somnus placidus, et edendi desiderium, cum lento atque valido arteriarum pulsu.

Unum posthaec diem absque medicina integrum perstiti, virium recuperandarum gratia: deindeque iterum fortius aliquod purgans praestiti,

per

per quod aeger alvum octies deposuit; et Petechiis liber cibos vehementer desideravit; et omnino convaluit.

Quoniam autem ista curatio successerat; similibus imposterum aegris, quos eadem fere tempestate curandos habebam, omnibus medicamenta purgantia exhibui.

AEGROTUS V.

A 7 namque Aprilis die anni 1758 puella annos 13 nata Petechiis cum laborasset, et ad decimum sextum usque morbi diem etiam cum adhibitis plurimis refrigerantibus acidisque medicamentis pessime habuisset; mutata protinus medendi ratione, atque assumtis subito purgantibus remediis proxime, cum multa putrida dejecisset, Petechiarum expers convaluit.

AEGROTUS VI.

Eodem item tempore (30 Aprilis) puella 13 annos nata, febre protinus incaluit; ob quam missus e vena sanguis, praestitumque liberaliter julapium decoctumque refrigerans est, adjecto nitro et aceto destillato atque syrupo rubi idaei.

Supervenerunt versus octavum morbi diem multae sublividaeque Petechiae; cumque his magis intenta febris est, et accessit delirium; intra quod pulveris Rhabarbari grana decem cum Tartari vitriolati granis quinque ammisto oxymelle squillitico mane et vesperi exhibui: hisque soluta alvus est, plurimaque ex ea putrida descenderunt. Purgata sic alvo ipsae Petechiae disparuerunt; et secuta urina turbida, tanquam jumentorum, est:

aegra-

aegraque post tres dies, intra quos ita purgata est, convaluit: cibosque appetiit, et vires victu resarcivit.

Denique paulo etiam post, 11 scilicet Junii die aliquos aegros accepi, quibus largum alvi profluvium, quod in ipsum Petechiarum morbum incidit, praesidio fuit; veluti nunc subjiciam.

AEGROTUS VII.

Pauperis scilicet alicujus coloni uxor Castellis, cum vix peperisset, Petechiarum morbum ab aegris militibus per contagium acceperat; proptereaque et perinfirma evenit, et febre vehementer incaluit, neque post ipsum partum lochia emisit, neque in mammis lac confecit.

Supervenit largum alvi profluvium; quod et aegra et ejus amicae tanquam exitiosum metuebant; et cui praecipue occurrendum esse decreverant.

Ego vero istam quidem alvum necquicquam claudendam esse apud animum meum statueram; sed julapium, potumque refrigerantem, adjecto aceto vini destillato et syrupo rubi idaei, liberaliter praestiti.

Cumque laxa aliquandiu alvo sic plurima putrida secessissent, febris in calore remisit, plurimumque ex Petechiarum rubore minutum est, deindeque deletae omnes maculae sunt. Sicque cum perventum ad integritatem fuisset, alvus iterum clausa est.

Restitutis postea corporis viribus lochia veluti a recenti partu liberaliter profluxerunt; ipsaque ubera impleta plurimo lacte sunt, quod prolem etiam ultra satietatem nutrivit.

AEGROTUS VIII.

Erecta muliere morbus in maritum transiit; isque, propterea quod medicamenta purgantia non accepit, sed refrigerantia tantum assumsit, diutius, quam qui purgati fuerunt, aegrotavit; Petechiasque in satis longum tempus traxit. Posthaec ortum vomendi desiderium est, excitataque in imo ventre tormina sunt, quae multa mucosa supra infraque cum emolumento excusserunt.

Quod, quoniam profecerat, naturam utique ut magistram imitatus aegro medicamentum purgans quotidie exhibui; a quo cum multa putrida dejecisset, omnium subito Petechiarum expers proxime convaluit.

Quare, quoniam ex his novi, naturam ipsam morbum simili, ac medicina tentaveram, via submovere; imposterum omnes, quos acceperam, aegros medicamentis purgantibus curavi: sive hi febre incaluerint, sive deliraverint in ea, sive etiam surdi soporosique adhuc fuerint: habita nulla temporis ratione.

AEGROTUS IX.

Proxime ab his, die scilicet 25 Junii anni 1758 parochialis Vicarius eundem morbum a militibus aegris, quibus in Nosocomio adstiterat, accepit: protinusque ex eo perinfirmus evenit, et capite doluit, atque calore exarsit.

Hujus venam bis secari jussi; ex eademque multum sanguinem traxi. Jura etiam carnium tenuia cum succo citrei, julapiumque, adjecto nitro et aceto praestiti; potui vero dedi decoctum re-

fri-

frigerans cum aceto destillato et syrupo ribesiorum.

Nihilominus febris exuperavit; accessit delirium, propter quod applicatae juxta auriculas hirudines sunt.

Eruperunt septima die plurimae in universa corporis cute Petechiae, deliriumque increvit.

Quam ob rem mutata subito medendi ratione rhabarbari grana decem et tartari solubilis grana quinque tribus quotidie vicibus in ipso etiam delirio dedi; insuperque duo cochlearia julapii, cui oxymellis squillitici uncia adjecta erat, unaquaque hora exhibui; scilicet, ut his alvus submoveatur.

Per quae cum subducta multa putrida fuissent, omnis calor esse desiit; evanuerunt simul Petechiae; et mens rediit somnusque; aeger cibos appetiit; et decimo die convaluit. Vires deinde et somno et cibo recuperavit.

Citius utique talibus aegris medicamenta purgantia exhibuissem, dummodo citius nosse potuissem, cum febre, quae est, Petechias futuras esse. Siquidem, cum istae quidem maculae non protinus, sed posteaquam morbus aliquandiu occupavit, erumpere consuescant, temerarium utique foret, medicamenta purgantia in dubio morbi principio sine certa causae notitia offerre.

AEGROTUS X.

Anno 1759 mense Augusto pauperis mulieris filia 15 annos nata aliquandiu febre exarserat, exque ea perinfirma, stupidaque erat, cum delirio et facie lurida: ob quae missus e vena sanguis est, et exhibita liberaliter medicamenta acida sunt.

De-

Decimo die ortae in universa corporis cute plurimae petechiae sunt; urinaque turbida qualis jumentorum est, provenit.

Quare protinus pulveris rhabarbari tartarique solubilis grana decem mane et vesperi aegrae praestiti: jussique ut oxymellis squillitici unciam quotidie assumeret.

His alvus mota est; multaque putrida ex ea descenderunt. Cumque subtracta per haec intra triduum omnia impura fuissent, aegra petechiarum expers convaluit, atque cibos iterum appetiit.

AEGROTUS XI.

Anno 1759 die 8 Novembris a tribus jam septimanis febre cum Petechiis laborat Castellis mulier 50 annos nata, quae a Chirurgo medicamenta diaphoretica et absorbentia hucusque frustra acceperat.

Deinde decoctum hordei bibit, et julapium cum oxymellis squillitici uncia et nitri drachmis duabus aliquandiu assumsit sine profectu.

Erat universum corpus plenum Petechiis, et facies subfusca, luridaque, et imbecillum corpus, et arteriarum pulsus frequens, cum vigiliis et subdelirio: intercessit nonnunquam tussis, quae aliquantum phlegmatis emolita est.

Huic aegrae mane et vesperi pulveris rhabarbari grana decem et tartari solubilis tantundem quotidie praecepi; a quibus cum subducta multa putrida fuissent, aegra profunde dormiit, et surda facta est; evanuerunt simul Petechiae, et urina turbida jumentorum similis evenit. Ob quam causam, quoniam ista medicina profecerat, alvum aliquanto magis subduxi: idque proxime ad integritatem perduxit.

Atque

Atque ista quidem ratione aegros, quos acceperam, hucusque curabam. Priores quidem venae sectione et refrigerantibus acidisque auxiliis tantum; quibus difficulter convaluere: nonnullos etiam camphora et diaphoreticis rebus ad aliorum exemplum agitavi; quod dubium et fallax medicinae genus est: postremos autem adhibitis purgantibus remediis, a quibus facile evenerunt. Quare etiam istud curae genus ut optimum retinui; atque plurimis imposterum experimentis tanquam tutissimum comprobavi. Siquidem, cum proximo anno 1760 in urbe atque in Agris Moguntinis plurimi homines ita laborassent; etiam copiam nactus sum et plurima experimenta capiendi, et experimenta experimentis confirmandi, et aliorum auctorum curationes post adhibita eorum remedia pervestigandi noscendique.

Namque a medio mense Februario in Majum usque percommunis iste morbus erat. Etenim in agris Moguntinis, Castellis potissimum, atque in caeteris circum oppidis, etiam in terris Olmiensibus tanta erat aegrorum hominum multitudo, ut Eminentissimus Princeps Elector et trans Rhenum fluvium et cis eundem medicos misisset, curatum. Porro ipsa aestate proximoque autumno, ineunte item hyeme anni 1761 et integro etiam isto anno procul usque in annum 1766 perfamiliare id genus morbi erat. Horum rursum multos curavi. Veluti nunc ponam: non omnia quidem, quae hucusque cepi, curationum exempla allaturus; sed quot horum ad confirmandam veritatem satis esse videbuntur.

AEGRO-

AEGROTUS XII.

Anno 1760 mense Februario vir 40 annos natus febre ardente aliquandiu laborabat; cum quamplurimis in universo corpore Petechiis: inque ista febre deliravit, etsi sanguinem bis misisset, atque julapium acidum decoctaque refrigerantia copiose hausisset. Praeter haec etiam urinam jumentorum urinae similem emisit.

Cum vero ista auxilia necquicquam profecissent; aegri alvum intra ipsam etiam febrim deliriumque rhabarbaro quotidie purgavi, donec excussa multa putrida saburra et febris inclinavit et mens rediit: evanuerunt multae ex Petechiis, secutusque sopor est, qui utique bonam valetudinem reversuram esse significat. Deindeque cum sufficienter purgatum fuit, extinctis proxime Petechiis bona valetudo constitit.

AEGROTUS XIII.

Anno 1760 die 13 Maii juvenis 25 annorum a novem jam diebus aegrotus sanguinem e vena miserat, et alvum pharmaco ante purgaverat, quam eundem vidissem.

Erat ei calor summus et perinfirmum corpus, cum arteriarum imbecillo et frequenti pulsu; multae item in cute Petechiae; at quarum major quidem copia lividaque area atque sugillatio in dextro cubito, quo loco secta vena erat, coivit; quam in sinistro. Porro aeger deliravit, et saepe e lecto exsilire tentaverat.

Igitur aegrum mane et vesperi grana quindecim rhabarbari assumere, insuperque omni hora

duo

duo cochlearia julapii bibere jussi cum oxymellis squillitici sesqui uncia; adjectis duabus drachmis Salis Seignette et Syrupi florum persicorum uncia.

His alvus triduo mota est, multaque ex ea putrida descenderunt. Inde mens rediit, et arteriarum pulsus ordinatus evenit; ipsaeque fere omnes Petechiae, etiam in quo brachio plurimae eae fuerant, disparuere.

Deinde eandem medicinam aliquandiu continuavi: quoniam et caloris et Petechiarum quicquam supererat. A qua cum alvus triduo laxa esse continuasset, multaque maxime putrida ex ea secessissent, arteriarum pulsus factus iterum lentus est; et aeger febris atque Petechiarum omnino expers convaluit, cibos maxime desiderans.

AEGROTUS XIV.

Anno 1760 a die 21 Maii puella 13 annos nata a quatuor jam diebus aegrotabat.

Erat veterana in ejus cute scabies interque eam etiam Petechiae. Quare protinus syrupum florum persicorum cum resinae jalappae et diagridii granis quinque die 6 iterumque proximo die exhibui; qui movendo saepe alvum multa putrida subtraxit.

Quoniam ista vero aegra febre maxime incaluerat, oculosque rubros et siccam tussim habebat; etiam purgantibus istis auxiliis julapium refrigerans adjunxi; et seri lactis libram cum nitri drachma et melle die 8 bis ut enema indi jussi.

Accessit die 10 surditas, et arteriarum pulsus celer evenit. Quare die 11 eundem syrupum purgantem praestiti, a quo rursum multa putrida descen-

scenderunt: et die 13 simile enema bis applicatum est. Die porro 14 julapium, cum oxymellis squillitici sesqui uncia et drachmis duabus Salis Seignette et syrupi florum persicorum uncia praestitum est; quod multa denuo putrida subduxit.

His aegra die 15 febris fere expers erat; neque lectum, ut ante, manibus carpsit; et oculos rursum claros accepit; arteriarum item pulsus lentus, et facta facilis respiratio est; neque Petechiae supererant; noctu bene dormivit; et proxima die plurimam urinam tenuem citrei coloris reddidit. Interea aegra surda atque soporosa mansit: et si quis ejus membra manu prehenderat flexurus, illa plurimum, quoniam ex his maxime dolebat, lacrymabatur.

Die 17 febris, posteaquam alvus satis purgata erat, desiit; et aegra convaluit; superfuit magna aliquandiu corporis imbecillitas; qualis post istum quidem morbum esse consuescit.

AEGROTUS XV.

Anno 1760 die 25 Maii puella 14 annos nata, quae ab octo jam diebus perinfirma erat, calore vehementer exarsit; inque isto calore linguam siccam habuit, et oculos rubros veluti rosea tela obductos: manibus etiam tremebat, et corpus saepe denudabat; cum plurimis in universa cute Petechiis.

Huic aegrae decoctum refrigerans cum oxymelle squillitico liberaliter praestiti, et unaquaque diei hora duo cochlearia julapii dedi, cum oxymellis squillitici sesqui uncia et Salis Seignette drachmis duabus et syrupi florum persicorum uncia.

Deinde his, quoniam ea alvum non movebant, mane et vesperi grana quindecim rhabarbari adjeci, quae alvum perturbarunt, multaque ex ea putrida in quartum usque curae diem excusserunt; posthaec factae pallidiores Petechiae sunt, et febris in calore remisit, et clariores facti oculi sunt, et mens aliquantum constitit.

Accessit quarto die surditas soporque, intra quem lingua humida evenit, et aliquantum magis ex febre imminutum est.

Quinto post ista remedia die alvus hucusque perlaxa mansit, exque ea multa putrida exierunt: indeque plurimum et ex febre, et ex Petechiis deletum est: remansit autem profundus sopor, et tussis arida.

Tandem aegra sexto septimoque die cum omnia impura sic dejecisset, omnis febris, caloris, et Petechiarum expers, arteriarum pulsum sanorum similem accepit, faciemque et oculos bonos habuit; etsi ea multum adhuc dormiisset, et surda imbecillaque aliquandiu mansisset. Vires deinde bono victu reparavit.

AEGROTUS XVI.

Anno 1760 puella annos 4 nata quatuordecim jam dies aegrotaverat, intra quos saepe convellebatur. Postea vero die 22 Martii calore exarsit. Huic sua mater Syrupum laxantem ingessit, a quo multum muci dejecit.

Erant altero die multae in cute Petechiae splendentes; et febris ipsa exuperabat. Quare tertio die purgans pharmacum exhibui, quod, cum multa putrida mucumque subduxisset, omnem etiam febrim excussit: ipsae vero Petechiae eaedem permanserunt.

Igi-

Igitur die 5 alvum rursum pharmaco purgavi, quod, cum multum item muci subtraxisset, aegram die 6 absque febre et sine Petechiis tutam praestitit.

AEGROTUS XVII.

Anno 1760 puella 18 annos nata, corpore et magna, et fortis, et pinguis, cum initio Maii mensis aegrotasset, pilulas purgantes assumsit. His biduo alvus purgata est, excussis multis putridis rebus.

Ortae sunt paulo post Petechiae, quas cum aegrae pater vidisset, noluit imposterum filiae alvum laxam esse; sed ejusdem corpus potius multis vestimentis operiit; scilicet ut ita movendo sudorem Petechias excuteret.

Erant autem die morbi 10 multa in cute Petechiarum millia; sic, ut nullus fere Petechiae locus superfuisset; has inter latae aliquae, ut lentes, videbantur. Erat febris ingens, et calor summus, et arteriarum pulsus frequens; manibus aegra tremebat; et corpus saepe denudabat; erat insuper respiratio densa, et vox praecepta, et oculi rubri splendentes. Nonnunquam muci quicquam tussis emolita est.

Hanc autem aegram cum accepissem, rejectis protinus vestimentis linteamine velari jussi; eidemque julapium, cui oxymellis squillitici sesqui uncia et Salis Seignette drachmae duae et Syrupi florum persicorum uncia adjectae erant, affatim exhibui, et potum refrigerantem cum multo oxymelle squillitico copiose praestiti, ut biberet etiam ultra satietatem. Jussi praeterea, ut duo quotidie enemata ex sero lactis, nitro et melle et sale injicerentur.

His laxata alvus est, quae multa putrida emisit; post quae mitior febris evenit, et aegra plus muci tussiendo rejecit, factaeque pallidiores ipsae Petechiae sunt. Quare simili ratione aegra die 11 et 12 liberaliter purgata est; plurimaque putrida mucumque dejecit; et vomitu grandem vermem excussit: tussi item mucum facile reddidit; et febris aliquanto magis in calore remisit, ipsaeque Petechiae indies magis pallidae factae sunt.

Die tandem 18 aegra sine Petechiis et absque febre erat, liberaliter expectoravit, et somnum cepit.

Die 19 solutae Mannae sesqui unciam et Salis Seignette drachmas tres cum aqua cerasorum exhibui. A quibus muci plurimum ore et alvo secessit.

Die 20 aegra Petechiarum febrisque expers convaluit, viresque victu resarcivit.

Hujus aegrae frater 12 annos natus eodem morbo, etsi paulo mitiore, laborans secundam valetudinem nactus est; posteaquam is aliquot continuo dies probe purgatus fuit, Syrupo florum persicorum, ammistis resinae jalappae et diagrydii sulphurati granis sex.

AEGROTUS XVIII.

Anno 1760 fine mensis Augusti juvenis 24 annorum male habuit, quasi febre tertiana laboraturus.

Quare ei protinus medicamentum emeticum postque aliquot dies jalappae et rhaei radicem praestiti; quibus bene purgatus fuit. Proximo deinde die ortum alvi profluvium est, quod muci plurimum excussit. Erat

Erat interea arteriarum pulsus parvus atque frequens; cibos aeger nauseavit; et, quidquid comedisset, idem vomitu protinus rejecit. Paucis postea diebus in utraque manu, qua parte pulsum explorare consuescimus, in tenera cute Petechiae apparuerunt, ad unamquamque manum triginta fere. Praeter haec urina jumentorum similis provenit.

Ipse vero aeger omnem hucusque medicinam respuit: etsi is perimbecillus fuisset, et denuo urinam, veluti jumenta reddidisset.

Denique auxilium iterum petens resinae jalappae grana septem, diagrydii sulphurati grana quinque ex rhabarbari syrupo assumsit: a quibus cum plurimum putridum mucum dejecisset, convaluit.

AEGROTUS XIX.

Anno 1760 medio mense Octobri vir 77 annos natus aegrotavit. Perinfirmus protinus is erat, et vocem fractam atque respirationem densam accepit. Retracti sunt oculi, horumque palpebrae plumbei coloris, ipsa vero facies subflava erant; pulsus item et parvus, et frequens, et inaequalis extitit: caput quoque grave.

Julapium acidum aeger et aquam cum succo citrei liberaliter assumsit. Tussiit etiam veluti ex catarrho. Urina vero tenuis erat.

Tertio morbi die coctos cum Sale Seignette et Manna Tamarindos assumsit, a quibus muci multum vomitu rejecit, et orto alvi profluvio multa putrida excussit.

Proximo adhinc die urina turbida evenit; atque sedimentum lateri trito simile praecipitavit; arteriarum quoque pulsus magis elevavit se.

In interiore porro brachiorum parte a cubito ad carpum usque, in qua tenera cutis est, utrinque Petechiae fere decem eruperunt.

Die 5 et 6 pulveris rhabarbari dimidia drachma cum multa putrida subtraxisset, pulsum iterum ordinatum restituit, et oculi prodierunt, ipsaque facies bona evenit; cibosque aeger, quos ante nauseaverat, iterum appetiit.

Die 10 pilulas cephalicas 15 assumsit; a quibus multa putrida et multos muci glomeres dejecit. Paulo post per easdem iterum pilulas cum belle purgatus fuisset, convaluit.

AEGROTUS XX.

Anno 1760 die 30 Octobris virgo 40 annos nata cum vix duos dies aegrotasset, jamjam juxta utrumque brachium internum 20 fere Petechias et earum non paucas supra pectus habebat. Erat ejus facies lurida tristisque veluti morientis hominis, factusque arteriarum pulsus frequens atque imbecillus est.

Potui aegrae dedi decoctum refrigerans, et julapium cum oxymellis squillitici uncia et Salis Seignette drachma; iisdemque mane et vesperi Rhabarbari pulverisati grana quindecim adjunxi.

His alvus indies ter quaterve mota est; multaque ex ea putrida descenderunt: indeque arteriarum pulsus et fortior et plenus et magis ordinatus evenit.

Erat porro die 6 universa corporis cutis subflavo colore tanquam Ictero tincta: propter quod vitium aegra a die 7 quotidie mane et vesperi duas pilulas quarum unaquaeque resinae jalappae et diagrydii, atque Extracti panchymagogi Rhabar-

barbarique granum unum receperat, assumsit: per quas cum subtracta multa putrida fuissent, ipsae protinus Petechiae et flavus simul color cutem dimiserunt. Arteriarum porro pulsus iterum ordinatus est.

Jussi, imposterum ut aegra easdem pilulas julapiumque et decoctum aliquandiu continuet: quibus, posteaquam die 9 et 10 multa iterum putrida mucosa deposuit, melius habuit, et molles arterias accepit, et jura carnium, quae ante nauseaverat, nunc iterum facile accepit.

Cumque assumtis istis auxiliis aegra multa item putrida dejecisset, die 13 prospere valuit.

CAPUT IV.

QUAE SIT CAUSA PETECHIARUM, ET QUA RATIONE IPSI MORBO MEDENDUM SIT?

Haec experientia in ipsis morbi curationibus docuit. His praepositis ad causae originem pervenio, et Petechiae qua ratione fiant.

Et primo quidem Petechias per se tales existere; easdemque neque inditis calidis rebus, neque vitiosa curatione excitari: quoniam etiam post adhibita refrigerantia auxilia eaedem proveniunt. Neque verum esse, quod quidam volunt, Petechias criticas esse; tanquam per eas morbi miasma ab interno corpore in summam cutem expelleretur: contra vero esse istum morbum a pu-

tridis rebus, quae in infimo ventre resedere: sive hae a vitiatis cibis supersint, sive a vermibus aut vivis aut mortuis aut putridis, sive denique ab alia corupta colluvie, quae ibidem confluxit.

Quare etiam istud morbi genus magis pauperibus familiare est: qui, propterea quod ob boni cibi defectum aliarumque rerum penuriam male nutriuntur, multa utique impura in imo ventre conficiunt. Etenim fere omnes, quos tales aegros acceperam, paupertate pressi erant; vixque inter horum viginti unus opum satis habebat. Et si quidem in divitum aedibus fortassis aliquis isto morbo laboraverat, is aut in puerorum aetate erat (qui, quoniam ventrem esu nimium implere consuescunt, impura colligunt) aut si adultus is fuerat, eadem fere de causa, et quoniam antea purgatus non erat, impura praecordia habebat. Quod anno potissimum 1760 quo Petechiarum morbus maxime popularis inter nos erat, facile videre licuit: cum in exigua illa civitatis parte, in qua densae pauperum tabernae sunt, aegrorum plus quam in reliqua omni civitate curaveram.

Ob quam causam utique infimi milites magis, quam superiores, isto morbo afficiuntur; scilicet qui aut propter ciborum diversa vitia, aut propter commodarum rerum defectum, aut propter coeli locorumque injurias, aut propter durum vitae genus magis impura praecordia accipiunt. Qua de re in iis utique terris, in quibus bellum geritur, vehementior morbus et est, et magis occupat; eoquod incolarum corpora, quoniam misere vivunt, impura evenerunt, sive inedia, sive hostium rapina homines miseros effecerit. Ob quam causam anno 1757 in Saxonia Bohemiaque plurimi homines aegrotarunt; in nostris autem terris maxime-

que

que anno 1760 idem morbus omnino popularis in his potissimum locis evenit, quae plurimos milites receperant: veluti in agris Olmiensibus cis Rhenum fluvium, maxime vero trans eundem Castellis; scilicet in quo pago intra duos dimidiumque annos plus quam centum militum millia, dum transierunt, diem noctemque turmatim resederunt. Quo utique incolarum corpora et fatigata et male nutrita fuerunt.

Quodsi vero putrida ista colluvies excitato aliquo alvi profluvio per se descendat; etiam Petechiarum morbus, qui est, absque alio auxilio desistit. Quemadmodum superiore loco (*a*) dixi; et nunc subjiciam.

AEGROTUS XXI.

Anno 1761 initio mensis Februarii vir annos 40 natus morbo cum multis Petechiis absque medicina laborabat: obque eum perinfirmus extitit; et faciem luridam et pulsum parvum habuit.

Supervenit largum alvi profluvium, quod quatuordecim continuo dies plurima putrida excussit, et hominem sanum praestitit.

Plures posthac aegros vidi, quos alvi profluvium salvavit. Et, qui ab isto morbo naturae beneficio evenerunt, omnes ista ratione convaluerunt.

At ubi istud alvi profluvium per se satis non est, et impurae adhuc reliquiae intus remanserunt, purgantibus auxiliis succurrere oportet.

AEGRO-

(*a*) Cap. III.

AEGROTUS XXII.

Anno 1760 a die 26 Octobris puella 17 annos nata Petechiis, quarum paucas juxta brachia habebat, laborabat: ab ipsoque morbi principio ortum alvi profluvium est, quod, ut promoverem, jussi aegram unaquaque hora duo cochlearia julapii assumere, cui oxymellis squillitici unciam et Salis Seignette drachmam adjeceram. His alvus liberaliter mota est, exque ea multa quotidie putrida descenderunt.

Die septimo supervenit oculorum rubedo, intentaque febris, et alienata mens est, intra quam aegra saepe urinam jumentorum urinae similem emisit.

Die 14 oculi iterum clari evenerunt, mansit autem et sopor, et faciei tumor; at febris ipsa in calore remisit; sed inquietae noctes in diem 20 usque continuarunt.

Interea autem temporis ex laxa continuo alvo multa putrida descenderunt.

Die autem 20 facta rursum facies naturali similis est, et arteriarum pulsus ordinatus est, et somnus cum surditate continuavit.

Posteaquam vero die 24 clausa iterum alvus fuit, decoctorum Tamarindorum uncias duas, cum Salis Seignette uncia dimidia et Mannae uncia praestiti, a quibus excussa multa rursum putrida sunt, aegraque, etsi imbecilla, omnis tamen febris expers bene habuit in diem 33 usque: etsi ea nihilominus perquam surda hucusque manserit.

Die deinde 34 aegra resinae jalappae grana sex, totidemque diagrydii sulphurati, et Extracti panchymagogi tantundem ex pilulis assumsit.

Post-

Postque has, cum alvus septies soluta fuisset, multaque item putrida ex ea descendissent, rectior auditus, et mitior pedum dolor; qui acutus ante fuerat, evenit.

Porro die 37 easdem pilulas imperavi, a quibus quindecies soluta alvus est, plurimaque ex ea iterum putrida secesserunt. Post quae aegra bene audiit; optimeque valuit, omnis nunc pedum doloris expers.

Denique, posteaquam quatuordecim ab his diebus aegra aliquantum magis virium recuperasset, ortum per se alvi profluvium est, quod multa item putrida subtraxit; aegramque ad integritatem perduxit, quae morti ante proxima esse videbatur.

Ex quibus rursum patet, esse istum Petechiarum morbum a putridis rebus, quae in imo ventre resedere.

Neque profecto ipsum morbi contagium sanum quempiam, cujus praecordia pura sunt, inficit: sed dispositos tantum occupat: scilicet hos, in quorum ventre impura colluvies est. Et siquidem sanus aliquis, qui pura viscera habet, istud contagium suscipit; idem is aut impune fert, aut facile absque Petechiis superat. Veluti in me ipso bis expertus sum. Pura enim corpora ad istum morbum opportuna non sunt.

Denique neque et hoc praetereundum sed maxime notandum est, eorum, qui Petechiis hucusque laborabant, nullum dysenteriam ante habuisse: neque ullum ex his, qui superioribus annis dysenteria laboraverant, postea Petechiis accepisse. Quod, si perpetuum est, hos ideo Petechiarum morbum non admisisse judico, quoniam eorum corpora per ipsam dysenteriam purificata ante fuerunt.

Con-

Contra posse vero eum, qui Petechiis ante laboraverat, dysenteriam imposterum accipere, quoniam, quod alibi a me propositum est, dysenteriae contagium etiam pura corpora prehendit. Veluti vir pauper priore anno ex Petechiis, posteriore vero ex dysenteria male habuit.

Est autem Petechiarum morbus contagiosus; scilicet qui plures homines aut simul aut successive inficit. Namque anno 1760 in oppido Castellensi plus quam centum homines isto morbo affecti erant. Et in ipsa civitate Moguntina in pauperum tabernis nonnunquam quinque, nonnunquam novem aegri sub eodem tecto decubuerunt; ibidemque intra angustum locorum spatium, quod vix octoginta passus aequabat, horum viginti curabam.

Scilicet dum miasma petechiale in impurum aliquod corpus intrat, atque cum his, quae in imo ventre corrupta resident, convenit, Petechiarum morbus fit, qui modo magis, modo minus urget, prout corruptarum rerum modo plus, modo minus in infimo ventre est. Horum quidam a suscepto contagio diu aegrescunt, antequam opprimantur. Quidam vero protinus succumbunt. Quidam rursum cito sanantur. Quorundam vero morbus diu, etiam adhibito cum auxilio, protrahitur. Veluti nunc morborum historias proponam; iisdemque curationum experimenta subjiciam.

Nempe, nonnunquam Petechiae in ipso morbi principio erumpunt.

AEGROTUS XXIII.

Anno 1760 die 19 Martii foemina 30 annos nata,

nata, pauper, et persordida subito friguit, finitoque frigore calore exarsit: protinusque in universo corpore multas Petechias accepit. Praeter haec veteranam scabiem acutam in cute habuit. Urinam item jumentorum similem emisit. Ob quae julapium acidum atque decoctum refrigerans praecepi.

Interea autem mansit in quintum usque diem magna infirmitas, et febris maxime exarsit, cum exili arteriarum pulsu, et urina jumentorum simili: plurimaeque Petechiae universam cutem impleverunt.

Myrrhae igitur grana decem, totidemque diagrydii sulphurati, et Salis Seignette scrupulos duos et jalappae radicis drachmam, et drachmam rhabarbari commiscui; et pulverisata in partes novem divisi, atque horum duas portiones quotidie praestiti.

His mota alvus die 6 est, ex eademque multa putrida mucosa secesserunt: ipsaeque Petechiae factae pallidiores sunt: et die 7 post assumtum eundem pulverem aegra alvum sexies deposuit, multaque item putrida dejecit. Inde 8 et 9 die melius habuit, superstite exigua febre et raris Petechiis.

Die 10 aegra duas rursum pulveris doses assumsit; postque has multa iterum putrida deposuit, et urinam jumentorum similem emisit. Diebus deinde 11 et 12 post similem pulverem aegra cum multa denuo putrida dejecisset, die 13 inclinata febre absque Petechiis erat; et graviter audivit: atque ubi die 14 et 15 eodem pulvere purgata iterum fuisset, die 16 bene dormivit, cibos appetiit, et tussi multum muci rejecit, omnis febris et Petechiarum expers. Posteaquam denique

que die 17, 18, et 19 omnia impura hoc ipso pulvere excusserat, prospere valuit.

AEGROTUS XXIV.

Anno 1760 mulier 50 annorum die 27 Aprilis hora 6 matutina subito horruit, finitoque post duas horas frigore ortus calor est; intra quem proxime sequente hora undecima multae in cute Petechiae eruperunt; 80 fere in unoquoque interno brachio.

Isto die aegrae julapium acidum et decoctum refrigerans liberaliter praecepi; postero vero die Tartari emetici grana duo et radicis Hypecacuanhae grana duodecim, a quibus muci multum vomitu rejecit; et excitato simul alvi profluvio multa putrida mucosa deposuit. Posthaec omnis calor vesperi esse desiit, et aliquantum ex Petechiarum colore minutum est.

Tertio die aegra bene habuit; neque caluit, ipsaeque Petechiae quamplurimum ex colore rubro amiserunt.

Quarto item die resinae jalappae granis quinque, totidemque dyagridii, et pulveris radicis rhabarbari granis 20 alvus vehementer mota est, ex eademque multa rursum putrida excussa sunt; post quae aegra omnis febris atque Petechiarum expers proxima nocte bene dormiit, et altero die optime valuit. Suasi deinde, ut aegra alvum eodem pulvere quamproxime purgaret, quo, siquid putridi fortassis intus remansisset, idem subtraheretur.

Quodsi porro putrida ista colluvies adhibito protinus auxilio omnis evacuatur, subito etiam febris ex toto desistit, ipsaeque Petechiae disparent.

AEGRO-

AEGROTUS XXV.

Anno 1760 die 20 Martii puella 20 annos nata subito aegrotavit: inque ipso morbi principio aliquae juxta collum intraque brachia Petechiae prodierunt: simulque aegra pulsum exilem, et faciem luridam, et oculos retractos, et respirationem densam accepit, et cibos nauseavit.

Porrecto autem protinus medicamento emetico expulsa multa impura sunt.

Supererat altero quidem die aliqua infirmitas Petechiaeque, quae tertio die, excusso morbo, omnes evanuerunt: et quarto die aegra optime valuit.

AEGROTUS XXVI.

Hujus aegrae famula eodem die hoc ipso morbo laborabat; quae similiter post assumtum emeticum quarto item die convaluit.

AEGROTUS XXVII.

Anno 1760 die 24 Martii puella 24 annos nata versus vesperum subito male habuit. Doluit nempe capite; et factus arteriarum pulsus frequens et parvus est, ipsaque respiratio densa: protinusque secundum interna brachia juxtaque collum Petechiae utrinque fere triginta provenerunt.

Altero die aegra post assumtum medicamentum emeticum quater valde vomuit, et semel alvum liquidam deposuit. Finitoque vomitu requies erat. Et tertio die Petechiae pallidiores evenerunt. Urina autem crassa facta est.

Quarto

Quarto demum die post purgans pharmacum ortum largum alvi profluvium est, quod ubi plurima putrida mucosa cum tenesmo in diem sextum usque excusserat, Petechias et morbum finivit.

Etiam Petechiae, quae jam diu in cute substiterunt, protinus, ut alvus ex toto purgata est, cutem dimittunt.

AEGROTUS XXVIII.

Anno 1760 die 23 Aprilis mendicus 30 annos natus a 14 jam diebus Petechiis absque auxilio laboraverat.

Non equidem nunc is febre multum incaluit, aut pulsum frequentem habuit; at luridam tamen faciem, et corpus infirmum, plurimasque in universa cute Petechias.

Protinus resinae jalappae grana septem et diagrydii grana sex cum sale trita ex syrupi florum persicorum uncia ingessi. His alvus vehementer mota est, ex eademque plurima mucosa putrida descenderunt. Indeque vesperi neque febris neque Petechiae supererant.

Altero deinde die aeger omnis febris Petechiarumque expers exivit, stipem in triviis quaesitum.

Suasi, ut imposterum ventrem eodem pharmaco purgaret; quo, siquid putridi intus superesset, idem omne subtraheret. Quod cum fecisset, bonam suam valetudinem confirmavit.

Contra vero in quorum ventre impura diu relinquuntur, in eorum etiam cute ipsae Petechiae permanent.

AEGROTUS XXIX.

Anno 1760 mense Aprili vir pauper 50 annos natus a 14 jamjam diebus Petechiis laborabat, adversus quas julapium acidum et corticem peruvianum, quae a medico acceperat, frustra assumsit.

Die morbi 15 iste quidem aeger in triviis ambulans ad me venit, infirmus, facie pallida et hippocratica fere. Erant ejus pedes oedematosi ad suras usque; universa cutis plena Petechiis, quarum quamplurimae ipsam quoque faciem, tempora, frontem, et ipsas etiam oculorum palpebras impleverant.

Huic protinus die 16 Tartari emetici grana duo et radicis Hypecacuanhae grana duodecim exhibui, a quibus et bilis et muci multum ore rejecit.

Die 17 morbus Petechiaeque eaedem substiterunt. Quare die 18 resinae jalappae grana octo cum granis quatuor diagrydii ingessi, ammista syrupi florum persicorum uncia, quibus excussa multa item putrida mucosa sunt.

His aeger die 19 melius habuit; viribusque aliquantum recuperatis in triviis obambulavit.

Porro is die 21 ad me venit, pallidus, et adhuc cum Petechiis juxta brachia potissimum, inque fronte, et cum pedum tumore. Quare ei simile purgans pharmacum praestiti; a quo laxata septies alvo plurimus mucus absque stercore fere descendit. Indeque secutus profectus est, pedumque tumor concidit, isque post diem 23 orto liberaliore urinae profluvio penitus evanuit.

Die 26 aeger nondum perfectis viribus et

pallidus facie cibos necquicquam appetiit: plurimaque adhuc Petechiarum vestigia in cute retinuit. Ob quam causam postero die ejus alvum purgante pharmaco iterum submovi, multaque iterum mucosa ex ea subtraxi. At, cum illum post diem 40, et foris et domi vidissem, is prospere valuit, cibosque avide desideravit, Petechiarum expers.

In hujus igitur cute Petechiae 25 fere dies perstiterunt.

AEGROTUS XXX.

Anno 1760 puella 9 annos nata, pauperrima, sub perfracto tecto a 25 Martii aegrotabat; in ejusdemque cute multa Petechiarum millia extabant. Neque aegra propter matris suae incuriam vix satis aquae acceperat, qua sitim temperaret.

Hanc 8 morbi die, quo eam prima vice visitavi, perinfirmam, febre maxime calentem, et graviter audientem inveni. Cui protinus dimidiam syrupi de cichorio cum rhabarbaro atque aquae fragariae unciam, et resinae jalappae atque diagrydii grana tria cum cremore tartari trita ingessi, quae alvum valde moverunt, et in diem usque decimum laxam tenuerunt. Inde multa putrida mucosa descenderunt; inque ano atque medio ventre excitatus, tanquam a vermibus, acutus dolor est. Interea autem temporis aegra et surda mansit, et febre caluit: ipsae vero Petechiae factae pallidiores jam sunt. Jussi praeterea, ut aegrae unaquaque hora duo cochlearia julapii ex aquae fragariae et florum sambuci unciis tribus cum aceti destillati uncia dimidia, et nitri dimidia drachma, et syrupi rubi idaei uncia exhiberentur. His die un-

undecima duodecimaque aliquantum ex calore minutum est, et Petechiae pallidiores evenerunt, neque harum ullae supra pectus supererant. Erat interea aegra surda valde.

Die 13 aegra sine febre erat, et assumto eodem syrupo purgante septies alvum deposuit. Die item 14 duodecies seccessit, multaque putrida mucosa dejecit; febrisque nunc expers cibos. etsi adhuc surda, appetiit.

Die porro 15 laxata item alvus est, aegraque multum dormivit quasi soporosa; neque nisi juxta brachia Petechias adhuc habuit, neque adeo surda erat, neque uti antea facie tumebat.

Die 16 post assumtum rursum laxantem syrupum alvum sex itibus exoneravit, exque ea multa mucosa excussit, omnis febris expers, cum pleno lentoque arteriarum pulsu. Die 17 post eundem Syrupum aegra multa item mucosa demisit.

Diebus vero 18 et 19 bene habuit, ciblosque desideravit, necquicquam facie tumida. Die deinde 20 assumto item purgante syrupo alvus hoc die decies et altero die ter laxata est, ex eademque multum putridi muci descendit. Inde bene habuit aegra, cibosque appetiit, et sine febre erat, atque ipsae Petechiae quam plurimum a rubore declinarunt.

Die 23 eundem denuo Syrupum assumsit, a quo multa putrida cum iisdemque quatuor lumbricos emolita est; et optime valens lectum deseruit in triviis sedens.

Die 29 alvum rursum purgavi; sicque morbus finem habuit.

Cumque ista puella die etiam 40 in triviis prospere valens obambulasset, in ejus tamen cute

multae Petechiarum reliquiae superfuerunt. Harum vero nihil die 47.

Atque in hac quidem cute Petechiae 40 fere dies restiterunt.

AEGROTUS XXXI.

Anno 1760 puella 15 annos nata, pauper, 25 Martii infirma evenit, et die 28 febre exarsit. Erat ei calor ingens, et multa sitis, et arteriarum pulsus parvus atque frequens: universaque corporis cutis innumerabilibus Petechiis veluti obsita, quarum omnes rotundae, aliquaeque ex his majores ut grana milii erant, inter quas minimae tanquam acu punctae intercesserunt.

Huic 5 morbi die resinae jalappae grana quinque totidemque diagrydii cum Sale trita ex Syrupi de cichoreo cum rhaeo et aquae fragariae drachmis sex exhibui. His alvus sexies mota est; multaque mucosa putrida ex ea descenderunt; Erat praeter haec urina quemadmodum cerevisia turbida.

Die 6 idem purgans aegrae indidi: jussique, ut unaquaque hora duo cochlearia julapii assumeret, adjecta oxymellis squillitici sesqui uncia. His alvus rursum submota, excussaque item multa putrida sunt.

Die 7 aegrae pedes et manus tanquam convulsi subsiliebant. Accessit surditas, et urina tenuis.

Die 9 pulverem purgantem praestiti qui mota sexies alvo mucosa expulit. Inde die 10 minimae Petechiae evanuerunt, majores vero eaedem superstiterunt. Aegra porro febre maxime inarsit, neque die 11 somnum cepit, at tenuem urinam emi-

emisit: rursumque pulverem purgantem assumsit; iterumque multa putrida cum iisdemque grandem vermem alvo emisit. Interea autem calor ingens fuit, multaeque sublividae Petechiae supererant, surditasque.

Die 12 assumtis duobus pulveribus ex oxymelle squillitico alvus decies submota est. Calor vero magnus idem mansit.

Die 13 rursum duos pulveres purgantes cum oxymelle sumsit: hosque secutae sunt alvi sedes novem putridae. Urina vero jumentorum similis evenit. Diebus item 14 et 15 eodem pulvere purgante alvus saepissime mota est, multaque putrida cum iisdemque rursum vermis descenderunt. Interea autem febris, quemadmodum ante fuerat, continuavit, et grandes Petechiae eaedem superstiterunt, evanuerunt vero minimae harum, continuavit surditas, noctu autem crura pedesque subsiliebant; sic, ut convulsa eadem fuisse parentes putarent. Die 16 Mannae sesqui unciam, et Salis Seignette drachmas duas ex succi citrei uncia et sufficiente quantitate aquae fragariae praecepi: quas secutae alvi sedes septem sunt; indeque febris in calore remisit, factaque ipsa tussis humida est, et urina tenuis evenit et aegra die 18 et 19 sputa facile ejecit; neque febre caluit, arteriarum pulsus factus mollis est, et facies bona, et oculi clari, qui imposterum non rubebant. Cutis autem perplena Petechiis mansit.

Die porro 20 aegra syrupum purgantem iterum assumsit, a quo laxata sexies alvo multa mucosa exierunt. Interea bene dormiit, febris expers et plena Petechiis.

Die 23 hoc ipso pharmaco multa item impura rursum atque deorsum excussit in diem 24 usque.

Diebus 25 et 26 aegra bene habuit sine febre et sine tussi; distincte audivit, cibos appetiit; eiusdemque Petechiae pallidiores nunc erant. Die 27 pharmaco rursum purgata muci multum deposuit; indeque optime valens lectum deseruit. Paulo post aegrae alvum resinae jalappae granis quinque totidemque diagrydii, ex florum persicorum syrupi uncia purgavi. Supererant nihilominus multae Petechiae.

Denique die 40 assumto pulvere emetico septies bilis multum evomuit, atque hucusque optime valuit. Nihilominus, etsi prospere valuerat, multa tamen die 43 Petechiarum vestigia in dorsi cute retinuit.

In hac igitur aegra Petechiae 40 fere dies substiterunt. In aliorum etiam cute Petechiae 20, in aliorum 30 diebus, in aliorum item duobus mensibus superfuerunt, veluti infra videre licet.

Possunt quoque Petechiae, etiam quae evanuerunt, reverti; aut, quae sunt, diutius manere; ubi alimenta vel impura vel digestu difficilia ante assumuntur, quam infimus venter ex toto purgatus est.

AEGROTUS XXXII.

Anno 1760 a 28 Martii die laborabat mulier pauperrima 38 annos nata. Tertio morbi die multa milium millia Petechiarum in ejus cute etiam in oculorum palpebris stabant, quarum aliquae ut lentes latae erant. Erat aegra perinfirma, et febre vehementer incaluit: accessit fluxus sanguinis menstruus, qui in octavum usque diem continuavit; at quo aegra sanguinis neque plus neque minus, quam quidem sana assueverat, emisit,

Post

Post istum sanguinis fluxum menstruum Petechiae, quales ante fuerant, in cute superstiterunt; et aegra febris expers, etsi perimbecilla, lectum deseruit.

Huic Myrrhae grana decem, totidemque diagrydii cum sale trita, et jalappae radicis rhabarbarique scrupulos duos commista, et in sex deinde parte divisa, dedi. Cumque die 10 duas hujus pulveris portiones assumsisset, deposita quater alvo multa impura dejecit. Inde Petechiae factae pallidiores sunt, et aegra febris expers cibos valde desideravit.

Cum autem die 12 aegra carnis nimium comedisset, orta rursum febris est, ipsaeque Petechiae factae iterum magis rubrae sunt. Quare die 13 resinae jalappae et diagrydii grana sex cum syrupi florum persicorum uncia assumsit, a quibus alvum sexies deposuit, et urinam jumentorum urinae similem emisit: nihil autem ex febre imminutum est.

Die vero 15 post tres alvi sedes febris esse desiit.

Die porro 17 resinae jalappae granis septem et granis quatuor diagrydii et syrupi florum persicorum uncia alvum probe purgavit, indeque lectum dimisit, et foris obambulavit. Ipsae autem Petechiae numero quidem eaedem at colore magis pallidae in cute restabant.

Die 24 ortus in sinistro hypochondrio acutus dolor est, qui post assumtum eundem syrupum purgantem atque inde expulsum multum mucum protinus submotus est: cumque aegra die 31 iterum purgata fuisset, multumque denuo muci dejecisset, belle habuit; neque nisi levia aliqua Pete-

chiarum vestigia alicubi in cute retinuit. Ipseque pedum tumor, qui erat, concidit.

Ista autem aegra diebus 42 et 45 post assumtum nimium cibum totam iterum cutem plenam Petechiis perrubris et veluti splendentibus accepit. Ut vero assumtis pilulis viginti sex alvum sedecies deposuit, exque ea nonnisi mucum plurimum absque stercore dejecit, bene iterum habuit.

Insuper diebus 69 et 75 et 78 aegra cum rursum nimium comedisset, e ventriculo doluit, et cibos nauseavit, et plurimas juxta collum secundumque brachia Petechias recepit: igitur ejus alvum etiam viginti sex pilulis purgavi: quae, ut multum item mucum subtraxerunt, aegram imposterum integram et Petechiarum expertem reliquerunt.

AEGROTUS XXXIII.

Anno 1760 puella 9 annos nata, quae inter infectas socias cubuerat, die 19 Aprilis post prandium calore exarsit: posteroque die cutem habuit plenam Petechiis.

Huic 3 die tartari emetici sesqui granum et radicis Hypecacuanhae grana decem indidi, a quibus saepe vomuit, et alvum aliquoties deposuit. Inde altero die aliquantum et ex febre et ex Petechiis minutum est.

Quinto die aegra purgans pharmacum, ut assumsit, idem protinus vomitu rejecit: posteaque die 6 major Petechiarum numerus, quae omnes purpurae, et quemadmodum vitrae splendentes erant, provenit; quas inter aliquae latae ut lentes

fere

fere erant, tanquam harum plures convenissent; cum magno interea febris calore.

Die 6 resinae jalappae grana quatuor totidemque diagrydii et grana quindecim rhabarbari aegra assumsit, exque his post octo alvi sedes liquidas die 10 bene habuit, omnis febris et Petechiarum expers. Deindeque cibos vehementer desiderans die 12 in triviis sana decurrebat; ne minimum quidem in cute Petechiarum vestigium habens.

At, ut nimium edit, orta rursum continua febris est, cujus exacerbationes tertianae videbantur; novaeque cum altera ejus exacerbatione Petechiae per cutem quamplurimae prodierunt.

Quare die 17 trita cum sacharo diagrydii et resinae jalappae grana quatuor indidi; per quae cum multum muci alvo, nec parum bilis ore excussum fuisset, febris cumque ea Petechiae aegram dimiserunt.

AEGROTUS XXXIV.

Anno 1766 puer 14 annos natus die 4 Maii febre vehementer exardescere coepit, intraque eam die 3 plurimas in cute Petechias accepit: ortae quoque sunt sedes alvi laxae quatuor, per quas multa putrida descenderunt.

Assumtis die 5 Hypecacuanhae granis decem et Tartari emetici sesqui grano aeger multum bilis et duos grandes vermes vomitu rejecit: sanguinem item naribus stillavit, et oculos retractos habuit; quemadmodum qui tabe propter vermes laborant: Accessit acutus brachiorum et pedum dolor veluti rheumaticus.

Die 6 assumsit resinae jalappae diagrydiique grana

grana quinque ex syrupi florum persicorum uncia, quae secutae sunt sedes alvi decem cum multis putridis mucosis dejectionibus. Inde arteriae quieverunt, et febris esse desiit, et Petechiae numero defecerunt.

Die deinde 7 et 8 in triviis obambulans bene valuit, abs ulla Petechiarum nota.

At ubi die 12 nimium cibum devoravit, excitata rursum febris, ortusque in manibus pedibusque tanquam a formicis acutus dolor est; cum plurimis iterum in universa cute Petechiis. Ob quae aegri alvum postero die laxante syrupo item purgavi: quod profecit, et omnem dolorem excussit, plurimasque Petechias delevit, ad harum aliqua tantum vestigia usque.

Supervenit deinde die 23 alvi profluvium: quod adjectis die 24 resinae jalappae diagrydiique granis sex et syrupi florum persicorum uncia perfeci. Inde secutae plurimae dejectiones alvi mucosae sunt, quae valetudinem integram effecerunt.

AEGROTUS XXXV.

Anno 1761 initio mensis Februarii tres pueri, quorum unus 7, alter 4, alter 2 annos natus erat, morbo cum multis Petechiis laborabant. Assumto vero julapio, cui oxymellis squillitici sesqui uncia et Salis Seignette drachmae duae cum syrupi florum persicorum uncia adjectae erant, eorum alvus saepe laxa evenit, eademque plurima impura cum iisdemque vermes descenderunt: sicque aegri convaluerunt.

At vero esurientes pueri cum plurimum comedissent; rursum febre post 15 dies incaluerunt;

runt, intraque eam protinus Petechias iterum acceperunt.

Quare denuo medicamentum purgans iisdem ingessi, a quo, cum excussa multa putrida cum iisdemque rursum vermes fuissent, purgata probe alvo omnes convaluerunt.

AEGROTUS XXXVI.

Anno 1761 foemina 40 annos nata, in cujus tabernaculo 6 aegri Petechiis laborabant, die 14 Februarii, ubi bene valere se putabant, pilulas purgantes assumsit; per quas et morbum, quem metuebat, caveret, et ipsa contra contagium tuta foret.

At hoc ipso die post prandium succubuit; plurimasque protinus Petechias in cute accepit.

Huic postero die decoctum refrigerans, et julapium cum oxymellis squillitici uncia et Salis Seignette drachmis duabus medicinae dedi: quibus, cum ea alvum necquicquam movissent, radicis rhabarbari grana decem mane et vesperi adjeci.

His turbata alvus est, multaque ex ea putrida mucosa descenderunt in diem nonum usque: inter haec etiam urina jumentorum similis evenit.

Accessit die 5 surditas et levis in cute aurigo. Die porro 7 plurimae Petechiae, eaedemque perrubrae tanquam splendentes, extabant: quae post assumta iterum purgantia remedia die 11 evanuerunt, interea cum aegra multa putrida in diem 15 usque dejecerat. Inde lectum deseruit, febris et Petechiarum expers.

Postea

Posteaquam vero aegra, propterea quod bene habere se sentiebat, carnis paulo plus comedit, orta rursum febris atque infirmitas est, inque universa cute plurimae denuo Petechiae eruperunt. Quare protinus resinae jalappae grana sex totidemque diagrydii cum rhabarbari syrupo praestiti: quae mota quindecies alvo plurima putrida detraxerunt, deletisque inde subito omnibus Petechiis aegram restituerunt.

Paulo deinde post, ut coctam pastam comedit, denuo aegrotavit: at assumto eodem item purgante pharmaco grandem lumbricum ore et multa putrida alvo dejecit.

Praeter haec aegra facie, et stomaco, atque pedibus intumuit. Utique, quoniam aliquae adhuc impurae reliquiae in ejus infimo ventre remanserunt. Ob quas et Myrrhae et Diagrydii et Salis Seignette et radicis jalappae rhabarbarique pulverem aliquandiu praestiti, qui expulsis infra omnibus impuris rebus ad integram valetudinem perduxit.

AEGROTUS XXXVII.

Anno 1760 mense Decembri puer 7 annorum febre continua cum multis Petechiis laborabat: a qua post adhibita purgantia remedia et injecta enemata evenit. Consului deinde, ut pueri alvus, quoniam ea non omnino pura erat, pharmaco imposterum purgetur.

Quod remedii genus quoniam ob matris socordiam omissum erat, puer proximo anno 1761 mense Majo in eundem morbum relapsus est; iterumque purgantibus auxiliis restitutus.

Cumque deinde aeger etiam post istum morbum

bum multum esuriisset, eidemque mater, quaecunque voluit, edenda concessisset; rursum febris cum eademque multae iterum Petechiae reversae sunt. Quae adhibitis item purgantibus auxiliis excussae sunt.

AEGROTUS XXXVIII.

Anno 1761 initio Martii mensis febre cum multis Petechiis laborabat mulier 44 annos nata, intraque eam sanguinem utero emisit, etsi octiduo ante tanquam ordinario tempore sanguinis fluxum menstruum habuerat.

Huic julapium adjecta oxymellis squillitici et syrupi rosarum solutivi uncia et drachmis duabus Salis Seignette cochleatim ingessi. Quibus convaluit; et Petechiarum expers domum egressa est.

Cum vero die 27 Martii per famem carnis paulo plus comedisset, reversa protinus febris, cumque ea omnes Petechiae sunt.

Porro aliquorum Petechiae etiam post annum revenerunt: quod infra dicetur.

Ex his igitur rursum patet, Petechias necquicquam criticas esse, neque per eas vitiatam morbi materiam ad extremam corporis cutem proferri: quoniam, a quo tempore istae quidem maculae in cute sunt, morbus ipse et pejor est, et febris magis exardescit. Neque certo temporis termino erumpere easdem, sed modo serius, modo ocius, saepe etiam in ipso morbi principio, accedere; prout scilicet vitiatae materiei modo plus, modo minus est, eademque sive magis, sive minus computruit, aut intus in corpore vel collecta vel infecta vel mota est. Quorundam enim Petechiae

primo,

primo, quaedam altero, quaedam septimo, quaedam nono die, quaedam etiam serius proveniunt: neque, quae tardius exeunt, plus quam quae citius erumpunt, juvant: neque harum ullae quicquam proficiunt: secus ac a criticis exanthematum eruptionibus contingere consuescit. Adde, neque vel citius vel tutius convalescere eos, qui Petechias diutius tenent, quam qui eas citius amittunt. Quodsi vero, ut quidam volunt, Petechiae ipsae criticae essent; utique possent neque purgantia auxilia neque alvi profluvium morbum, si ita esset, excutere; contra vero turbata scilicet ista crisi et revocata ita intus materia, perniciosiorem eundem efficere. Quod item ab experientia alienum omnino est.

Deinde, tum ipsas Petechias citius evanescere, morbumque ipsum ocius submoveri, cum impurae res, quae in imo ventre resedere, citius adhibito purgante pharmaco excutiuntur. Reverti vero easdem, ubi nova rursus impura colluvies ab assumto cibo intus aut colligitur, aut cum impuris quibusdam reliquiis ibidem convenit. Persistere autem Petechias quamdiu alvus purgata non est, etsi alia quaecunque sive sudorifica sive aromatica remedia adhibita fuerint.

Contra vero esse Petechias signum, ex quo nosse liceat, multa impura in infimo ventre contineri. Perinde ac a comesto putri mytulo maculae in cute apparent; eademque rursum evanescunt, cum alvus vel supra vel infra purgata est. Vel, uti lenticulares nonnunquam maculae tanquam latae Petechiae in infantum cute erumpunt; in quorum imo ventre aut vermes aut horum putrida cadavera, aut alia quaepiam impura colluvies est; istaeque maculae, ut alvus pharmaco purgata est, iterum recedunt.

Id

Id est, Petechias non prius fieri, quam ubi earum miasma cum putridis rebus, quae in imo ventre resident, coivit.

CAPUT V.

PETECHIARUM, MIASMA IN QUA CORPORIS PARTE RESIDEAT?

Magis autem ad rem pertinet, scire, Petechiaene in aegrorum cute existant, propterea quod earum miasma in ipsum sanguinem intravit eundemque vitiat? an vero, eo quod illud in ipso infimo ventre decumbit, manetque, neque ex eo loco in caeteras corporis partes dividit se?

De qua quidem re potissimum sic judico: apparere in cute Petechias maxime quoniam Petechiale miasma cum corrupta illa materia, quae in imo ventre ante residebat, coivit; minime vero quoniam idem miasma in ipsum sanguinem intravit. Id his praecipue patet, quoniam in multorum aegrorum cute, etiam primo morbi die, ipsae protinus Petechiae sive rarae sive plurimae, eaedemque perfectae, apparent; ante scilicet, quam possit ipse sanguis isto miasmate infectus esse. Quoniam e quorum infimo ventre corrupta materia protinus omnis sive vomitorio sive infra ducente pharmaco excutitur, eorum etiam Petechiae subito tolluntur. Quoniam in quorum imo ventre multa corrupta remanent, in eorum etiam cute Petechiae diutius subsistunt. Quoniam Petechiae

eva-

evanescunt, venter ubi aut adhibito purgante pharmaco, aut alvi profluvio, quod supervenit, purgatus fuit. Quoniam quibus talia non contingunt, Petechias retinent, donec ipsi ex toto purgati sint. Quoniam nonnunquam etiam Petechiae absque febre sunt. Quoniam saepe ipsa febris, etiam posteaquam Petechiae disparuerunt, vehemens esse continuat. Quoniam Petechiae, quae post subtractam aliquam putredinis portionem evanuerunt, revertuntur; quandoquidem aegri ante, quam alvus ex toto purgata sit, in diaetae leges peccant, comestisque crudis rebus ventrem gravant. Quoniam (quod proximo capite dicetur) Petechiae, quae propter adhibita alexipharmaca remedia, et absque alvi aliquo profluvio evanuerunt, iterum, ubi aegri ista alexipharmaca missa fecerunt, recrudescunt. Quoniam, qui infimi ventris viscera pura habent, Petechias, suscepto quamvis miasmate, non accipiunt: quod item supra a me dictum est. Quoniam, ut paulo magis infra (a) ponam, Petechiae alios aliquos morbos, cum quibus convenerunt, neque alterarunt neque pejores effecerunt, sed tales, quales esse consuescunt, siverunt: id est hos, qui orsi ab aliquo intra ipsum sanguinem vitio sunt. Veluti febrem intermittentem, aut dysenteriam, aut variolas Petechiae, si supervenerunt, necquicquam vel exacerbarunt vel mutarunt. Quoniam qui cum Petechiis aegrotant, simili ratione male habent, qua ii, qui sine Petechiis propter impuram in imo ventre colluviem laborant. Quoniam multi eodem morbo etiam absque Petechiis affecti sunt.

Ci-

(a) Cap. X.

Citius autem erumpere ipsam febrim eandemque magis exardescere, ubi Petechiarum miasma cum putridis illis in imo ventre rebus, scilicet a quibus febris per se talis esse potest, convenerit: nempe quo talium causarum conventu et febris vehementius efflagrat, et major putredinis nota materiei adjicitur.

Atque ista quidem sententia, etsi superioribus curationum experimentis satis superque comprobata sit; nihilominus, quoniam ea maximi momenti est, ad confirmandam ejus veritatem aliqua adhuc exempla nunc subjiciam: maximeque quoniam erunt fortassis aliqui, quibus id, quod hucusque propositum est, vix satis esse potest.

Scilicet diximus, per difficilem saepe istum morbum, quamvis cum paucis Petechiis, esse; ipsamque febrim, etiam posteaquam Petechiae evanuerunt, diu continuare, propterea quod multae adhuc impurae reliquiae in imo ventre supersunt.

AEGROTUS XXXIX.

Anno 1760 die 18 Octobris puella 20 annos nata aegrescere coepit cum vomendi desiderio. Huic chirurgus sanguinem e vena misit; et altero die pilulas purgantes exhibuit: cumque febris exarsisset, secta item in pede vena est.

Die 4 in auxilium vocatus julapium acidum et decoctum refrigerans, cui nitrum et acetum destillatum adjecta erant, liberaliter praestiti, atque vesperi enema ex sero lactis cum melle et nitro imperavi.

Die 6 decem fere Petechiae juxta utrumque brachium, nullae vero supra collum pectusve pro-

venerunt; quae post tres dies iterum evanuerunt.

Interea autem temporis aegra decoctum julapiumque refrigerans assumere continuavit; atque enema quotidie accepit, quod secutae sunt dejectiones alvi putridae. Ob quas decoctos cum sero lactis tamarindos adjecta Salis Seignette dimidia uncia et mannae unciis duabus exhibui. A quibus multa maxime putrida descenderunt.

Inter haec accessit tussis arida, deliriumque, tremor manuum, subsultus digitorum, corporisque frequens denudatio, surditas item et oculorum rubor.

Alternis itaque diebus modo enema refrigerans, modo purgantes pilulas praecepi, a quibus multa item putrida descenderunt in diem 20 usque. Post haec nunc decoctum purgans, nunc purgantes iterum pilulas, interjectis enematibus, praestiti, quae multa rursum putrida subtraxere. Nihilominus et eadem surditas, et vehemens delirium, et febris ardor idem manserunt.

Die deinde 28 ortus vomitus est, quo muci multum excussum est: posteroque die, cum aegra tincturae rhabarbari aquosae uncias duas et Salis Seignette drachmas duas ex syrupi rosarum solutivi unciis duabus assumsisset, secutae sunt alvi sedes quatuor. Post quas aegra a die 30 in 35 usque purgantes iterum pilulas quotidie assumsit, multaque inde rursum putrida deposuit: iterumque post assumtum die 38 syrupum purgantem muci multum ore et alvo emisit: tandemque die 42 resipuit, et rectius audivit.

Cumque mens rediisset, aegra perimbecilla decubuit, exque pedibus vehementer, quemadmodum a rheumatico cruciatu, doluit.

Ab

Ab isto porro tempore, quoniam arteriarum pulsus per tres imposterum menses exilis extitit; adhibita saepe purgantia auxilia sunt; quae ducendo alvum, atque trahendo multa putrida mucosa aegram ad integritatem perduxerunt.

Ex quibus igitur patet, etiam istum morbum non propter paucas illas Petechias, quae facile evanuerunt, adeo longum difficilemque fuisse: sed febrim, quemadmodum supra jam demonstratum est, ideo multum exarsisse diuque continuasse, propterea quod putrida in imo ventre materia exuberaverat.

Deinde memoravimus, Petechias nonnunquam etiam sine febre esse.

AEGROTUS XL.

Anno 1760 mense Majo puella 12 annos nata venit ad me, cum facie pallida, et respiratione angusta, et pulsu parvo, et aliqua in membris lassitudine; multas secundum utrumque brachium maximeque juxta carpum et supra musculum bicipitem itemque circum collum Petechias habens. Nihilominus ea erecta obambulavit, et in triviis circumiens cibos neque nauseavit neque desideravit eosdem.

Convaluit, posteaquam adhibito purgante pharmaco plurima putrida multumque mucum dejecit.

AEGROTUS XLI.

Eadem tempestate puer 14 annos natus similiter Petechiis etiam absque febre laborabat, et in triviis cum iisdem obambulabat. Eum medi-

camenta purgantia, quae multa putrida subduxerunt, restituerunt.

AEGROTUS XLII.

Anno 1763 initio mensis Septembris septem homines in una eademque domo atque familia quamplurimas Petechias absque ulla caeterum noxa habebant, contra vero omnes, quasi nihil ex eorum valetudine vitiatum esset, valuerunt; hilarisque animi cibos desiderarunt; placide dormierunt; quemadmodum sani consueverunt.

Unus ex his puer duorum annorum erat, qui universam corporis cutem adeo plenam Petechiis circumscriptis purpureis habuit, ut eae etiam juxta tempora exque ipsis oculorum palpebris plurimae proruperint. Nihilominus iste puer et bene dormiit, et avide cibos manducavit, et tempus pro consuetudine ludendo jucunde trivit, neque ulla ratione male habuit. At cum ejus alvum saepe pharmaco submovissem, exque ea multum tenacis muci subtraxissem, deletae multae Petechiae sunt, donec omnes exeunte mense Octobri desiissent.

Alter puer 5 annorum, potens comessator, et qui plurimum muci in infimo ventre habere consueverat, similibus Petechiis universum corpus plenum habebat secundum collum, juxta aures, inque ipsis auriculis, omnique facie: isque neque febre laborabat, neque cibos nauseabat; sed prospere valere videbatur, edensque saltansque ludensque.

Hujus alvum quatuordecim continuo dies pharmaco subduxi; quod, posteaquam plurimum mucum subtraxerat, multum ex Petechiarum colore dele-

delevit. Mansit interea et mentis hilaritas et vehemens edendi desiderium. Paulo post quoniam puer, ubi alvum adhuc impuram habuit, multum comederat; incidit in febrim intermittentem quartanam, quam deinde cortex peruvianus, expurgata prius bene alvo, excussit; et puerum absque Petechiis integrum dimisit.

Praeter haec nosse refert, istas Petechias neque magis in ipsa febre quam quidem mediis inter accessiones diebus rubras fuisse; sed tales, quales ante fuerant, permansisse: evanuisse vero omnes, a quo alvus ex toto purgata fuit; neque deinde reversas fuisse, etiam cum febris aliquandiu post continuavit. Ex quibus patet, ob febris aestum Petechias non esse.

Tertius puer 8 annos natus quamplurimis item Petechiis refertus erat; at quae magis quam suorum fratrum pallidae erant; cum iisdemque prospere habuit: easque proxime, ut alvum pharmaco aliquoties purgavit, amisit. Ideo vero hujus quidem pueri quam suorum fratrum pallidiores Petechias fuisse judico; quoniam is muci minus, quam sui fratres, habere consueverat. Hos enim omnes ab ipsis incunabulis novi.

Quarta soror 12 annos nata, et aliqua cognata 17 annorum Petechias quidem habebant; at, quoniam earum corpora propter alium aliquem morbum pharmaco ante saepius purgata fuerunt, ipsae Petechiae et magis pallidae erant, nec adeo multae; sic ut ipsae puellae istas maculas joco habuerint.

Infantum etiam custos mulier 50 annorum millenas Petechias purpureas in cute habebat: neque ullum adversus easdem remedium accipere ideo voluit, quoniam bene habere se senserat,

istasque maculas a pulicum morsibus esse ignara putabat.

Nutrix quoque, quae febre quartana aliquandiu ante laboraverat, ob quam et infra ducente et vomitorio medicamento purgata erat, innumeras deinde in universa corporis cute Petechias circumscriptas purpureas accepit. Neque eas iterum amisit, donec alvum adhibito saepe pharmaco duxisset, plurimumque ex ea mucum dejecisset.

Porro istae quidem Petechiae in ipsa febris accessione tales, quales mediis inter accessiones diebus fuerant, perstiterunt: neque ubi desierunt, imposterum revenerunt; etsi febris ipsa aliquoties reversa fuerit. Ex quo rursum patet, Petechias a febre ipsa non fieri.

AEGROTUS XLIII.

Anno 1760 fine Februarii vir pauper 30 annos natus sponte vomuit, cibosque nauseavit, atque orto alvi profluvio multa impura per se dejecit, et arteriarum pulsum exilem habuit, et urinam crassam, albam, turbidam cum multo sedimento mucoso, qualem jumenta reddunt, emisit: isque post vomitorium remedium multa impura ore rejecit, plurima vero putrida post assumtum rhabarbarum infra praecipitavit: exque his melius habere visus est, quamvis et ejus pedes oedematosi et urina turbida mansissent.

Inde octiduo requies levamenque erat, postea vero, suscepto utique ab aegrota uxore contagio, rursum infirmus evenit, et pulsum debilem, et faciem pallidam accepit; interea etiam sudore frigido viscoso immaduit. Eruperunt postero die juxta interna brachia et supra pectus potissimum plu-

plurimae Petechiae, seminis vicae latitudine, lividaeque; aliquae etiam his majores. Urina porro alba, turbida, cum multo sedimento mucoso, veluti jumentorum urina, provenit.

Ob quae aegri alvum rhabarbaro et Sale medio quotidie purgavi: quae octiduo multa putrida mucosa cum subduxissent, ipsas Petechias indies magis pallidas effecerunt; donec omnino evanuissent. Restitutus item arteriarum pulsus, et secutus somnus placidus est, reversumque et edendi desiderium et secunda valetudo est.

Neque etiam iste quoque aeger ab ipso morbi principio ad exitum usque febre incaluit. Hujus item uxor Petechiis absque febre laborabat.

AEGROTUS XLIV.

Anno 1760 vir pauper 50 annos natus, qui olim sanguinem sputo rejicere consueverat, et a pueritia morbo caduco laborabat, cibos aliquandiu nauseavit; subindeque inhorruit; et venticulo male habuit. Nihilominus cum his consuetum suum laborem absoluit.

Die 10 Maii corpore imbecillus evenit, ventriculum praetumidum habuit, febre vero non incaluit. Supra ventrem, ventriculumque, item supra scapulas juxtaque carpum plurimas sublividas magnas Petechias accepit, quarum aliquae ut lentes latae erant, tanquam harum tres in unam convenissent.

Proximo die, post assumta resinae jalappae grana septem et diagrydii sulphurati grana sex ex syrupi florum persicorum uncia duodecies multa mucosa alvo emisit. Inde Petechiae pallidiores

evenerunt: aegerque cibos maxime desiderans suum laborem continuo perfecit.

Postquam vero aeger alvum pharmaco purgare continuasset, plurimum ex Petechiarum colore minutum est, donec eae circa diem 15 omnino evanuerint; ipseque aeger convaluit, omnis febris ab ipso etiam morbi initio hucusque expers.

AEGROTUS XLV.

Anno 1762 mense Junio serva annos 24 nata male habuit. Erat ejus facies lurida, et oculi cavi, et gravior spiritus, et totum corpus torpuit: universam ejus corporis cutem multa millia millium Petechiarum occupabant, imo et ipsas oculorum palpebras. Neque tamen cum his aegra febre incaluit, sed pulsum exilem habuit; suumque servilem laborem, etsi aliquanto minus alacriter, tamen quotidie omnem absolvit. Urinam item jumentorum similem cum multo sedimento crasso emisit.

Huic myrrham, aloenque, et radicis jalappae rhabarbarique pulverem adjecto sale quotidie indidi; per quae excitato alvi profluvio plurima putrida, crassique muci glomeres multique lumbrici excussi sunt.

Cumque adhibito continenter isto auxilio aegra octiduo vehementer et ex toto purgata fuisset, integre convaluit.

Atque etiam per ista certe experimenta patet, febrim a Petechiarum miasmate per se non excitari: quae utique exardesceret; si, quod quidam volunt, ipsum Petechiarum miasma intra ipsum sanguinem consisteret.

Por-

Porro a nobis supra dictum fuit, quemadmodum haec ipsa febris, isque morbus nonnunquam etiam sine Petechiis est, et quod huic eadem auxilia, quae morbum cum Petechiis submovent, medentur. Id potissimum anno 1760 et anno 1761 patuit; scilicet qua tempestate ipsae Petechiae maxime populares erant. Cujus aliqua exempla nunc subjiciam.

AEGROTUS XLVI.

Anno 1761 a 22 die Maii vir annos 40 natus aegrotabat veluti Petechias habiturus. Erat ei calor ingens, et circum praecordia dolor tumorque, et tussis difficilis, et facies lurida, et cutis color subflavus, et oculi retracti, et fauces sordidae, et magna sitis, et ciborum nausea, vigiliaeque; et ubi aeger oculos claudebat veluti somnum capturus, protinus a recta ratione aberat. Praeter haec magna corporis lassitudo, et acutus dolor in sincipite pressit.

Igitur venae sectionem praecepi julapiumque cum Salis Seignette drachma et oxymellis squillitici uncia: potui vero dedi decoctum refrigerans cum oxymelle squillitico item et Sale Seignette quod liberaliter bibat. Insuper mane atque vesperi enema imperavi, quod alvum duceret.

Secutae sunt sedes alvi putridae mucosae multae, post quas febris in calore remisit, et bona iterum facies evenit, sputa facile cum tussi secesserunt, et somnus accessit, et dolor caput et lassitudo membra dimisit, factaque libera iterum praecordia sunt, sine tumore et sine anxietate.

Finita febre sudor (quemadmodum in ipso Petechiarum morbo consuescit) ex universo corpore

pore

pore erupit; idemque quatuor imposterum diebus continuavit; rediit quoque edendi desiderium et somnus.

Adhibito iterum iterumque imposterum purgante pharmaco cum multa putrida mucosa descendissent, secuta ex toto integritas est.

AEGROTUS XLVII.

Paulo post, a 1 scilicet Julii eodem morbo absque Petechiis laborabat vir annos 38 natus, cum facie lurida, et praecordiorum anxitate atque continua febre.

Ob quam causam venae sectionem, et medicamenta refrigerantia imperavi, et ut etiam ultra satietatem biberet: injecta item quotidie duo enemata sunt.

Haec ut multa putrida subtraxerunt, febris esse desiit, et urina jumentorum similis evenit; et ex universo corpore sudor acidus erupit; idemque tres dies continuavit.

Inter haec aegri alvum pharmaco iterumque tribus quibusque diebus subduxi; ex qua posteaquam extracta omnia impura sunt, sudor esse desiit, et aeger ex toto convaluit.

Atque sub hac quidem facie magis quam cum Petechiis iste morbus postremis ejus curriculi annis circumivit. De quo non longo sermone hic opus est: eo quod ex his, quae hucusque dicta sunt, satis superque patet, febrim, quae cum Petechiis est, per se talem existere, neque ab ipso Petechiarum miasmate, quasi illud in sanguinem intrasset, excitari.

CAPUT

CAPUT VI.

EX QUA CORPORIS PARTE FEBRIS ORDIATUR?

Quodsi impura, quae in infimo ventre est, colluvies sive per se incalescit, sive ubi ea cum Petechiarum miasmate convenit; ea utique vicinas partes circum accendit: exque his excitatur febris, quae continenter exardescit, nec in remissione desistit.

Residere autem impuram istam colluviem maxime in intestinis, minime vero in ipso ventriculo, per haec potissimum experimenta patet. Quoniam vomitoria remedia minus quam quidem purgantia juvant. Quoniam, quae post emetica auxilia rejiciuntur, pauca, mucosa, et parum corrupta sunt: maxime vero putrida quae infra ducuntur. Quoniam, qui ab isto morbo naturae beneficio eveniunt, omnes per alvi profluvium, non ex vomitu, convalescunt. Quoniam eorum aut omnis aut plurima urina turbida, quemadmodum jumentorum urina, evenit. Fere enim perpetuum est, qui urinam jumentorum urinae similem reddunt, eos multa in intestinis putrida habere. Quoniam denique, qui propter istum morbum pereunt; omnes intestinorum sphacelo delentur: nisi alia quaepiam corporis pars antiquo vitio affecta ante fuerit, quam vehemens febris, ubi ea accessit, praeprimis corrumpit: nam potest pulmo, potest

potest pleura, potest jecur, potest aliud quoddam viscus, si vitiatum id ante fuerit, sphacelo citius corrumpi: potest etiam cerebrum; maxime diffusae ubi Petechiae sunt. Refert enim, quae corporis pars, et quo vitio eadem ante affecta fuerit. Minimeque in morbis inter se differentibus, si conveniant, perpetuus esse sphaceli locus potest.

Residere vero impuras istas res in his potissimum locis, quae infra septum transversum proximeque sub ventriculo sunt: quoniam aegri ex his dolent, ibidemque tument, laboriose spirant atque anguntur; et siquid assumserunt, post id veluti turgent: et quoniam aegrorum multi ictero, alii plus alii minus, laborant.

Posse quoque impuram istam colluviem nonnunquam etiam paullo magis infra, ceu sub costis spuriis, ceu in ileo intestino supra pubem, convenire, cum supra (*a*) dixi, tum nunc subjiciam.

AEGROTUS XLVIII.

Anno 1761 die 5 Januarii puella annos 18 nata cum aliquandiu febre laborasset, ideoque sanguinem e vena misisset, assumto medicamento emetico non multum neque bilis neque muci rejecit.

Interea succrevit febris, sextoque die plurimae ex universa cute Petechiae eruperunt. Praeter haec abdomen, maximeque infra umbilicum, intumuit; inque eo, qua parte intestinum ileon est, duri glomeres nodique, gallinae ovorum magnitudine extabant; faciles manibus distinctu. Urina item

(*a*) Cap. II.

item turbida et ex viridi nigrescens prodiit, cum multo sedimento crasso atque mucoso.

Postea vero quam aegra istum morbum aliquandiu absque medicina tulit; ortum naturae beneficio largum alvi profluvium est; quod simul, ac multa putrida, atque totos muci glomeres excusserat, tumorem ventris dissipavit, et abdomen molle restituit, febrimque, et cum ea Petechias, delevit.

AEGROTUS XLIX.

Anno 1761 initio Februarii juvenis 18 annos natus aliquandiu ante quam eum accepissem, aegrotabat. Erat ejus facies lurida pallidaque, et oculi retracti, et arteriarum pulsus frequens; et febris summa. Prominuit etiam in intestino ileo supra os pubis secundum vesicam magnus tumor durus rotundus, ex quo aeger acute doluit, et urinam praeceptam habuit; et lotii parum, idque difficulter, emisit; et siquidem emisit, doluit: et erat omnis urina, cum exiisset, crassa, alba, turbida, veluti jumentorum urina. Porro erant juxta interna brachia Petechiae.

Quare aegro protinus enema ex sero lactis cum nitro et melle indi jussi; coctosque cum Sale Seignette tamarindos exhibui; adjecta mannae portione. His alvus laxata est; exque ea plurima putrida et multi muci globi descenderunt; post quae venter iterum mollis evenit, et febris esse desiit, evanuerunt etiam Petechiae, et cum facilitate urina tenuis et sanae similis effluxit, sicque secuta integritas et ciborum desiderium est.

Atque haec praecipua et maxime communis istius morbi causa est: impura scilicet et mucosa illa,

illa, quae in intestinis ante resedit, colluvies; ex qua, siquidem cum suscepto contagio accenditur, febris exardescit.

Verisimile quoque est, posse nonnunquam etiam ex caeteris infimi ventris visceribus, quae suos in intestina exitus habent, per quos suum quaeque confectum humorem educunt, febrim simili ratione exordiri, aut, quae est, diu trahere; quandoquidem tenax aliquis mucus in eis haeret. Fortassis etiam idem mucus deinde, ubi orsa ante in intestinis febris est, accenditur. Neque alienum est, aliquantum ex sero intra ipsam sanguinis massam, quemadmodum fere in pleuriticorum morbo, febre, posteaquam ea aliquandiu exarsit, accendi atque coagulari. Quod item morbum et pertinacem efficit et admodum longum.

Id potissimum ex his conjecturare licet: quoniam nonnunquam febris, etsi alvus pharmaco aliquoties subducta fuerit, nihilominus continuat: quoniam posteaquam alvus aliquandiu fluxit, nihilque muci dejectum est, deinde iterum tenax mucus ex ea descendit, iterumque post aliquot dies novus emittitur; sicque aliquibus imposterum septimanis per vices continuat: quoniam horum aliqui sanguinem ut pleuritici habuerunt, et inclinata febre sputa similiter ejecerunt: quoniam aliqui ex his, etiam post superatum morbum, quarto, aut quinto, aut (prout nempe magis ad sanitatem processum est) octavo quovis die mucosa vel per se vel adhibito aliquo purgante pharmaco in alterum usque mensem dejiciunt: nempe propterea quod restituta iterum fibrarum integritate iste mucus ex viscerum interioribus excutitur, atque in intestinorum cavitatem, tanquam in commune aliquod receptaculum demittitur.

Quam

Quam deinde impuram congeriem ciborum nausea atque ventris inflatio sequitur significatque.

Sic obesi homines, et pituitosi, et otiosi, et comessatores, et qui ventrem non satis expurgarunt, habere consuescunt, isto morbo ubi tentantur.

C A P U T V I I.

EXPLICATIO SYMPTOMATUM.

Rectius facturum me esse puto, si explicationem symptomatum, secus ac aliorum scriptorum mos est, ipsi curandi rationi postponam; scilicet quominus ista quidem dissertatio post prolata experimenta controversiam admittat.

Et primo quidem aegri ab ipso morbi exordio, et antequam febris exardescit, imbecilli sunt; faciem luridam, et pulsum exilem habent, atque universum cibum nauseant; utique quoniam impura colluvies, quae hucusque in imo ventre et circum praecordia coiverat, nunc sive per se sive mista cum miasmate petechiali ibidem computrescit.

Atque sic alii magis alii minus infirmi sunt; alii longiore alii breviore tempore aegrescunt; prout impuri aut plus aut minus in eorum ventre convenit; idemque per contagium sive ocius sive serius corruptum est.

Post haec succrescit febris; quae magis atque magis exardescit; quoniam corrupta materia ipsa viscera jam accendit.

Quod-

Quodsi vero ista in imo ventre colluvies cum miasmate Petechiali, quod recepit, non computrescat; sed talis, qualis ante fuerat, persistat; etiam ex ea neque ista infirmitas neque febris oritur: sed aegri illaesi etiam cum ipsis in cute Petechiis manent: quemadmodum supra memoravimus.

Quorum autem accensa per petechiale miasma colluvies adhibito protinus auxilio vel supra vel infra omnis excutitur; eorum etiam febris quam proxime desinit. Contra vero, si ista colluvies, quae cum miasmate Petechiali coivit, exuberat; utique febris, quae inde est, diu continuat. Quod utrumque supra a me dictum est.

At ubi praeter vitiatam istam in intestinis colluviem multus tenax mucus in caeteris infimi ventris visceribus haeret; is etiam febre accenditur; exque eo morbus protrahitur; neque febris neque ipsae Petechiae prius desistunt, quam iste mucus in intestina inclinaverit se, atque ex alvo omnis descenderit. Quae vulgaris causa est, ob quam iste morbus nonnunquam in longum trahit.

Porro cum febris ad summum pervenit, aegri oculos rubros habent, delirant, et manibus tremunt: quasi juxta eorum cerebrum inflammatio esset.

Cum his et surdi et soporosi esse incipiunt, et indies magis surdescunt et profundius dormiunt. Quod bono quidem indicio est; quoniam id secundam valetudinem reversuram esse certe significat. Contra, qui cum ipsa febre neque oculos rubros accipiunt, neque surdi, neque soporosi fiunt, hi fere omnes pereunt: eveniunt nihilominus absque his ii tantum, qui Petechias sine febre habent.

Atque

Atque illorum aegrorum alii profundius diutiusque dormiunt: alii minus, iidemque facile expergiscunt. Alii graviter audiunt; alii omnino surdi sunt, sic, ut nihil nisi magnos clamores percipiant. Alii rursum aliquandiu surdi sunt; alii item diutius, 40 scilicet diebus, surdi erant. Porro, qui multa inpura in imo ventre habent, hi et diutius aegrotant, et gravius audiunt, quam qui pauca. Et quibus multa impura relinquuntur; hi, etiam superata febre, diutius surdi manent. Audiunt vero rursum omnes, et ut sani dormiunt, neque postea soporosi sunt; quam primum pharmaco perfecte purgati sunt.

Sed cur sunt oculorum rubor, et sopor, et surditas secunda signa in isto morbo; cum adversa eadem sint in alio?

Nonnunquam ad hunc morbum, cum invaluit, icterus accedit, sine ulla hepatis sensibili duritie; etiam posteaquam aegri alvus aliquoties pharmaco jamjam purgata fuit.

Hoc vitium per se tale est, non a Petechiis. Utique quoniam orificium ductus choledochi impuro glutine obdictum obturatumque est. Ex quo, quoniam bilis in intestinum duodenum facile descendere nequit congesta intus in hepate refluaque bile, quae in ipsum sanguinem revertitur, externa cutis aurigine induitur. Perinde ac neonatorum infantum cutis flavo colore tingi consuescit, eo quod eorum ductus choledochus muco, quem recens nati in ventriculo et in intestino duodeno habere consuescunt, occlusus est.

Observando enim didici; istum quidem icterum non nisi his contigisse, in quorum ventre permulta glutinosa extabant.

Hoc vitium privatam medicinam non desiderat;

derat; sed iisdem auxiliis facile superatur, per quae ipsi Petechiarum morbo succurri posse supra posui: scilicet per ea, quae ventrem bene purgant. Siquidem, si aut plurima aut omnia impura subtracta sint, etiam reserato ostio et deflua in intestinum bile omnis aurigo cutem iterum dimittit.

De sudoribus etiam disputatio est. Multi enim inter antiquos olim medicos putarunt; petechiarum morbum medicamentis sudorificis excutiendum esse. Id recentiores jure ut exitiosum repudiarunt quidem; at sudoris tamen rationem habendam esse volunt: alium enim protinus et in ipso morbi principio adesse: alium cum ipsa febre accedere: alium denique finita febre erumpere. Atque horum alterum, siquidem eo universa cutis aequaliter immadescit, isque odorem acidum spirat, ut criticum intuentur; eundemque adhibitis sudorificis medicamentis et impositis vestimentis multis continuandum esse statuunt. Alterum vero tanquam colliquativum maxime metuunt; tumque cardiacis auxiliis, quibus imbecillum corpus firmari possit, subveniendum esse praecipiunt.

Verum ista omnia ita se non habere saepe observando attigi. Esse quidem tria in isto morbo sudorum genera; neutrum vero horum neque ut criticum neque ut colliquativum haberi posse: quod nunc ponam.

Vel enim in ipso morbi principio aegrorum cutis sudore saepe immadescit; eo scilicet tempore, quo infirmitas incipit et pulsus parvus, et facies lurida, et vomendi desiderium est: sive aegri erecti adhuc sint, sive idem decumbant.

Est iste sudor a fibrarum imbecillitate universa-

versique corporis infirmitate, et ex eo quod multa in imo ventre impura resident. Ea fere ratione, qua ii insudare solent, quibus post assumtum aliquod medicamentum emeticum vomendi desiderium est: aut veluti hi, qui etiam absque Petechiarum morbo nauseant et vomituriunt, propterea quod putridam aliquam materiem in ventriculo habent. Contra vero quorum febris protinus erumpit, hi sic non sudant.

Juvant vomitoria, quae istam materiam ejiciunt: maxime vero purgantia, quae vitiatam colluviem, quoniam ea in intestinis potissimum residet, subtrahunt. Nocent vero sudorifica remedia: siquidem per ea neque mali causa submovetur; neque ipse sudor juvat. Neque tutum sed exitiosum est, quod quidam volunt, istum sudorem ab ipso morbi principio adhibitis calefacientibus auxiliis promovere perficereque.

Vel inclinata febre sudor erumpit: isque facilis est, atque liberaliter ex universo corpore profluit; idemque acidum odorem habet, et multum foetet, et diu continuat. Hunc aliqui hodie medici tanquam criticum intuentur, eundemque decocta radice serpentaria virginiana, atque aliis quibuspiam calidis rebus continuandum esse postulant.

Verum etiam hos a recto abesse existimo. Siquidem, quoniam iste sudor neque febrim excutit, neque morbum submovet, necquicquam criticus est. Is enim non prius erumpit, quam cum febris ipsa adhibitis sive purgantibus sive antiputredinosis auxiliis aliquanto magis ante imminuta, plurimumque ex morbo submotum est: id est, posteaquam fracto febris aestu universa corporis cutis, quae ardens aridaque ante fuerat,

iterum laxa mollisque evenit. Fere quemadmodum in omni febre ardente, aut ubi magna aliqua inflammatio est, deinde post largam venae sectionem cutis iterum mollis fit et tota immadescit: quem utique sudorem medicorum nullus criticum appellabit.

Siquidem ubi morbus ipse, propterea quod adhibitum aut nullum aut imbecillum aliquod remedium fuit, protrahitur; etiam iste deinde sudor serius, si aeger eveniat, prorumpit. Contra vero, si morbus protinus submovetur, idem sudor citius, si contingat, erumpit. Atque isti, quibus succurritur, aegri minus quam quibus non succurritur, sudant: minime vero hi, quorum Petechiae absque febre sunt. Erumpit autem iste sudor tum, cum febris adhibito sive cortice peruviano sive purgante pharmaco subdita quidem, at nondum ex toto submota est: isque deinde absque levamine fluere continuat; quamdiu impurae aliquae reliquiae adhuc in ventre supersunt.

At ubi istae reliquiae adhibito purgante pharmaco protinus subtrahuntur; morbus ipse absque isto sudore proxime desistit. Sin minus: versus quintum aut octavum diem (serius aut ocius prout materiei sive plus sive minus intus remansit) febris rursum exsurgit, inque ea aeger delirat, et, quemadmodum ante, iterum aegrotat: neque febris prius esse desinit, quam adhibito item purgante pharmaco subtracta omnia impura fuerint. Ex quibus patet, necquicquam criticum sed symptomaticum esse istum sudorem.

Similiter, qui multa impura in imo ventre habent, hi multum sudant. Et quibus ea diu relinquuntur, hi etiam diu sudant, et diu perimbecilli manent, et aquam inter faciei pedumque cutem accipiunt. At-

Atque istum quidem sudorem, si aliquandiu continuat, recentiores aliqui medici pro colliquativo habent: quoniam is aegrum perimbecillum relinquit. Tumque student, ut cordialibus auxiliis aegrorum vires sustineant. Verum id vanum est: juvant enim quae ventrem purgant.

At si postremo sudor frigidus, paulo ante mortem, scilicet ubi gangraena sphacelusve jam occuparunt, in summa cute haeret, exitiosum omnino est: neque, nisi cortex peruvianus juvet, quicquam praesidio est.

Quod si vero deinde aeger post adhibitum mirabile istud auxilium fortassis evenerit, tutusque sit; sudor rursum acidus erumpit, novaque denuo febris, veluti ante fuerat, succrescit: eademque item submovenda est per eas rationes, per quas huic succurri posse, supra posui.

Tussis etiam aegros multum excruciat; quae cum ipso morbo incipit, et saepe etiam post eum superest.

Ab ipso enim morbi principio, et quamdiu febris ardet, ista tussis arida est, aegrumque crebris et tanquam abruptis conatibus vexat: utique quoniam universum corpus aridum propter fervorem est. Deinde vero, cum febris finem habet, tussis humida evenit; sequitur tenax sputum, atque mucus a lingua exque faucibus secedit. Scilicet, quoniam factum corpus nunc iterum molle est, laxataeque rursum fibrae sunt: simili fere de causa, propter quam sudor inclinata febre erumpit.

Atque ista quidem tussis nunquam non est. Multi etiam finita febre diu maximeque tussiunt et plurimum muci rejiciunt, fere veluti peripneumonici pleuriticive.

Est ista tussis a muco, qui ex imo ventre in ipsum sanguinem ascendit: perinde ac infantes etiam sine febre tussiunt; in quorum ventre sive nimius mucus coivit sive vermes resident.

Id his potissimum experimentis constat. Quod, in quorum ventre pauca materia convenit, hi parum tussiant, et superato morbo absque tussi sint. Quod, in quorum imo ventre multae reliquiae, etiam finito morbo, supersunt, hi diu tussiant plurimaque exscreent. Quod ipsa tussis, etsi plurima ea sit, protinus esse desinat, quamprimum aegrorum alvus pharmaco submota fuerit, ex eademque impura, quae ibidem residebant, subtracta sint. Fortassis etiam aliqui ideo magis tussiunt et sputi plus ejiciunt; quoniam, quod supra memoravimus, aliqua seri portio, cum febris invaluit, calore coacta atque densata est; deindeque, ubi calor remisit et restituta fibrarum integritas est, sputo expellitur. At solet tamen ista materia liberalius in intestina inclinare se, et potest commodius adhibito laxante auxilio infra duci.

Deinde etiam articulorum dolor, siquidem Petechiarum morbo supervenit, privatam considerationem desiderat. Hic maxime in pedibus, potissimum circum malleolos, et in talo, saepe ad manus, nonnunquam etiam in cubito humeroque simul, veluti rheumaticus est; idemque aegros, cum mens rediit, vehementer excruciat. Et siquis horum membra manu tractat; dolor in iisdem intenditur, obque eum aegri multum clamant. Etiam hi, quibus nullus olim dolor in articulis fuerat.

Ita autem potissimum hi dolent; quorum morbus difficilis longusque est: sive quod in eorum

eorum ventre multa impura sunt, sive quod eadem ibidem relinquuntur. Nonnunquam iste dolor diu subsistit; nonnunquam is citius desinit; nonnunquam levis idem est; nonnunquam etiam peracutus, finitaque febre mitescit, non desistit. Et quibus multa intus materia supererat, eos dolor, donec puri fuissent, etiam 40 diebus pressit. Qui vero citius convalescunt, et quorum morbus adhibito auxilio protinus omnis submovetur; hi absque dolore eveniunt. Adde; etiam eos, quorum morbus revertitur, iterum dolere; si talis dolor in morbo ante fuerat.

Huic vitio medentur, quae alvum purgant. Ex quibus judico; esse istos articulorum dolores ab impuris rebus, quae in imo ventre resident: veluti supra posui et nunc subjiciam.

AEGROTUS L.

Anno 1760 die 22 Aprilis puella 6 annos nata aegrotabat; plurimasque protinus Petechias in universa cute habuit.

Assumtis die 3. resinae jalappae granis tribus totidemque diagrydii ex syrupi florum persicorum uncia, multa mucosa putrida dejecit in diem 5 usque. Indeque sumto iterum eodem pharmaco plurima rursum putrida deposuit usque in diem 7. Erat interea aegrae cutis plena Petechiis, venter tumuit, febris exarsit, et in articulis acutus dolor erat, hos siquis manu tractabat.

Die 7. aegra item purgata multum muci alvo reddidit, et ex articulis doluit. A die 10 post idem purgans pharmacum multa putrida cum iisdemque vermiculi descenderunt ad 13 usque diem.

diem. Nihilominus et febris et Petechiae cum iisdemque articulorum dolor continuarunt.

Posteaquam vero a die 14 in 16 usque eodem rursum pharmaco omnia, quae supererant, putrida subtracta sunt, articulorum etiam dolor et febris esse desierunt; et aegra Petechiarum expers convaluit.

AEGROTUS LI.

Anno 1760 puer annos 14 natus die 27 Aprilis a prandio friguit; finitoque frigore ortus calor est, qui altero die plurimum exarsit, cum eodemque multa millium-millia Petechiarum in universam cutem prodierunt.

Die 4 cum aeger resinae jalappae et diagrydii grana quinque ex syrupi florum persicorum uncia assumsisset, alvum vigesies deposuit; plurimaque putrida cum iisdemque lumbricos, unum ore et tres alvo, dejecit.

Die 6 orta narium haemorrhagia est; et plurimae simul Petechiae provenerunt.

A die 7 in 13 usque post idem purgans pharmacum excitata diarrhaea est; quae plurima putrida excussit. Interea autem temporis et calor magnus erat deliriumque, et plurimae in cute Petechiae; et aeger morbum caducum, quo olim affectus erat, bis passus est, et ex brachio paralyticus evenit, doluit ventre, inque articulis, siquis eos flexurus erat, acuto dolore excruciatus est.

Cum autem alvus post idem rursus pharmacum in diem 19 usque laxa extitisset, et plurima putrida, interque ea plurimus mucus, veluti gelatina, descendissent, aeger 20 die et febris et Pete-

Petechiarum et omnis doloris expers convaluit.

Ex quibus rursum patet, esse istos articulorum dolores a putridis rebus, quae in infimo ventre resederunt; praesidiumque a purgantibus auxiliis petendum esse.

Neque esse istos dolores ab ipso Petechiarum miasmate, quoniam alii etiam homines sine febre et absque Petechiarum morbo saepe acutos in diversis corporis articulis dolores habent, eoquod putrida aliqua colluvies in eorum infimo ventre haeret; veluti aliquas historias nunc ponam, quas satis esse puto.

AEGROTUS LII.

Anno 1761 a die 4 Novembris vir annos 50 natus protinus in ipso humeri sinistri articulo acute doluit: sic, ut neque dormire neque quicquam edere, neque brachium, neque ipsos etiam digitos movere prae tormento potuerit; praeter haec aeger brachium, ut dolorem temperaret, thoraci alligavit.

Quaecunque autem eousque adhibuerat, necquicquam profecerunt.

At vero cum post indita enemata is multa putrida dejecisset, exque his urina ut jumentorum turbida evenisset, aliquantumque ex dolore sic minutum fuisset; protinus purgans pharmacum praestiti: a quo posteaquam excussa plurima putrida multusque mucus sunt, aeger omnis subito doloris expers evasit.

AEGROTUS LIII.

Eodem fere tempore vir 30 annos natus peracuto item dolore in ipso humeri articulo laborabat: et supernum corpus plurimum in affectum latus inclinavit, nempe ut per istum corporis situm aliquantum ex tormento leniret.

Quaecunque vero aeger assumserat, aut externe applicuerat, necquicquam profecerunt. At cum vidissem urinam jumentorum similem evenire, istum utique humeri dolorem excitatum ab impuris in imo ventre rebus esse ratus rejecto omni remediorum apparatu aegri alvum pharmaco saepe purgavi. A quo auxilio cum plurimus mucus submotus fuisset, omnis etiam dolor esse desiit; neque idem reversus est.

Eodem vitio laborabat vir 50 annorum, et urinam jumentorum similem reddidit. Cumque is adhibito saepe purgante pharmaco multa putrida dejecisset, protinus convaluit, omnis cruciatus expers.

AEGROTUS LIV.

Paulo post foemina annos 38 nata pertinaci dolore ischiatico aliquandiu excruciabatur; quem moderare neque poterant cucurbitulae cum scarrificationibus, neque decoctum lignorum, neque medicamenta antimonialia.

Cum vero omnis, quam aegra reddiderat, urina jumentorum similis evenisset, purgantia remedia accepit, a quibus cum multa putrida submota sunt, omnis protinus dolor esse desiit.

AEGROTUS LV.

Proxime ab his acuto humeri dextri dolore laborabat vir 45 annos natus, veluti istud quidem os loco pulsum esset. Posteaquam vero ejus alvus pharmaco vehementer mota est, aeger brachium liberalius movere potuit. Atque cum post triduum adhibito rursum purgante pharmaco multa impura subtracta fuissent, omnis etiam dolor humerum dimisit.

AEGROTUS LVI.

Simul etiam vir annos 50 natus acuto humeri dolore excruciabatur. At dolor, ut alvus pharmaco submota fuit, humerum dereliquit, et in femur descendit: idemque esse desiit, posteaquam aeger pharmaco proxime purgatus fuit.

Adde, saepe etiam infantes, in quorum imo ventre sive vermes sive alia quaepiam impura colluvies est, articulis eadem ratione torqueri.

Atque iste quidem dolor num ideo in articulis sit, quoniam impura colluvies in ipso ventre residet, manetque; num vero (quod proximum vero videtur) propterea quod aliquantum ex ea in ipsum sanguinem continuo intravit, deindeque cum sanguine in articulos descendit, non satis scio.

Deinde etiam quaeritur: Haemorrhagia narium, ubi Petechiarum morbo supervenit, quid significet?

Si parum sanguinis è naribus stillat, idemque sanorum sanguini similis aut paulo spissior est illo; atque circumscriptae si Petechiae sunt; sin-

singulare nihil significat: siquidem ex eo morbus ipse neque pejor neque mitior fit; sed talis, qualis ante fuerat, persistit. Ideo autem sanguis erumpere videtur; quoniam is febre nimium agitatus extrema vascula aut rupit aut dilatavit. Perinde, ac propter eandem febrim mulierum uterus sanguinem nonnunquam ocius stillavit, quam quidem is statuto tempore a sanis mulieribus fluere consueverat.

At cum diffusis Petechiis sanguinem e naribus fluere exitiosum est: quoniam mors in propinquo est.

Pertenuis, fere veluti aqua, iste sanguis est; neque facile, ubi frigefit, coit: isque aut cum Petechiae extant, aut paulo posteaquam eaedem evanuerunt, vehementer erumpit, et praecipiti rivo plurimus, sex octove librarum pondere, effluit: etsi aegri vena in ipso etiam morbi principio secta jam fuerit.

Et, siquidem sanguis fluere desistit, febris (quod maxime mirum videri potest) protinus exardescit, sequitur post 12 horas delirium, intra quod aeger tertio deinde die gangraena extinguitur.

Est ista sanguinis profusio cum diffusis tantum Petechiis, nunquamque eandem vidi, circumscriptae ubi Petechiae erant. Et qui tali ratione sanguinem dederunt, hi omnes omnes perierunt.

Qua vero de causa ita contingat, scientia non comprehendo sed conjectura prosequor. Ideo vero judico sanguinem vehementer et plurimum erumpere, quoniam dissolutus et febre nimium agitatus is est. Dissolutum vero eundem esse, quoniam plurima putrida ex imo ventre in sangui-

guinem intraverunt: in horum vero sanguinem putridarum rerum plus quam quidem in aliorum intrasse, quoniam in horum ventre plura, quam in aliorum, impura aut collecta sunt aut eadem diutius in eodem ante resederunt: plura autem impura eademve diutius in horum ventre resedisse, inde nosse licet; quoniam horum omnis urina jumentorum urinae similis, et saepe viridis, subnigrave, et magis spissa magisque mucosa est, atque citius turbida evenit, quam quibus circumscriptae Petechiae sunt. Fere enim perpetuum est, quorum urina jumentorum similis est, in horum imo ventre impura residere: et quo crassior ista urina est, quoque citius eadem turbida evenit, eo etiam impurae colluviei plus in eo ventre esse.

Ipsas vero Petechias in istorum cute ideo diffusas esse, quoniam horum sanguis dissolutus est: circumscriptas vero easdem in aliorum cute esse, quorum nempe sanguis magis densus et sanorum fere similis est.

Neque vero ab ipso Petechiali miasmate sanguinem sive adeo dissolvi sive per nares ita effundi, sed ab impuris rebus, quae in imo ventre resedere, eousque vitiari: quod item ex his colligere licet; quoniam diversam atque saepe profusam sanguinis jacturam etiam sine febre et absque Petechiarum morbo patiuntur hi, in quorum infimo ventre multa impura coiverunt.

Vulgare enim infantum, qui multa impura vermesve ventre habent, vitium est, sanguinem naribus effundere. Et non raro adultos vidi, quamplurimum sanguinis modo naribus, modo tussi, modo utero, modo alvo reddidisse, absque alia quapiam manifesta ratione, quam quod in

horum

horum infimo ventre impura colluvies erat. Neque his vel venae sectiones, vel medicamenta narcotica, refrigerantiave, vel tenuem diaetam, vel quaecunque alia auxilia profuisse. Juvasse vero protinus purgantia pharmaca, quae vitiatam colluviem subtraxerunt. Neque deinde aegros, posteaquam ita evenerunt, relapsos fuisse, sed tutos imposterum mansisse. Quibus vero ita occursum non est, nimia sanguinis profusione aut protinus aut paulo post exanimatos fuisse. De quibus spero, fore, ut in privata aliqua pertractatione fusius disseram.

Ideo vero eos, qui diffusas juxta Petechias sanguinem profuse emittunt, perire judico; quoniam, quorum sanguis ex tali causa ita vitiatus est, eorum corpora inflammationem et citius suscipiunt; et ea, quam susceperunt, neque ut in aliorum corporibus resolvi potest, neque suppurare; sed, quemadmodum in scorbuticis, siqua inflammatio occupavit, gangraenam efficit, quae jugulat.

Simili quoque vitii causa ac ratione etiam multos eorum interiisse existimo, qui diffusis Petechiis etiam sine ista haemorrhagia laborabant: quamvis hi morbum diutius quam illi traxerint, Quos nunc memorabo.

AEGROTUS LVII.

Anno 1760 mense Martio febre laborabat vir annos 45 natus: ideoque sanguinem è vena misit. Paulo post in summa cute diffusas Petechias accepit, quae triduo tales persstiterunt.

Cum his febris exarsit, et urina saepe flammea, saepe etiam jumentorum similis evenit.

Ob

Ob quam causam serum lactis, cum nitro et melle ut enema saepe indi jussi, a quo plurimus mucus et putrida colluvies, quae nigra nonnunquam erat, descenderunt.

Praeter haec tenuem hordei avenaeve cremorem cum succo citrei, julapium item acidum plurimum praecepi, et ut aeger decoctum refrigerans cum aceto vini destillato et nitro liberaliter bibat, ammisto ribesiorum syrupo.

Neque vero etiam haec secutus profectus est, sed febris magis exarsit: utique, quoniam impura, quae in imo ventre resederunt, non omnia submota erant.

Quare prioribus remediis extractum corticis peruviani multum adjeci; scilicet, ut eo impuram colluviem tanquam condimento emendarem; neve gangraena, quam metuebam, imum ventrem occuparet.

Nihilominus ortus supra pubem in intestino ileo acutus dolor est; exque eo febris magis exarsit; accessit delirium; et aeger sphacelo extinctus periit die 20: neque ullum remedium quicquam profecit.

AEGROTUS LVIII.

Anno 1761 vir annos 30 natus die 20 Novembris ventriculo doluit et cibos nauseavit cum vomendi desiderio.

Ob quae, pro aliorum consilio medicamentum purgans postero die assumsit; et tertio sanguinem è vena misit.

Cum aegrum die 6 vidissem, plurimas in ejus cute diffusas Petechias conspexi: ex quibus aegrum morbo jugulatum iri metuebam.

Igitur

Igitur jussi hordei avenaeve cremorem cum succo citrei esse, et unaquaque hora duo cochlearia julapii ex aquae florum sambuci unciis sex et oxymellis squillitici uncia et Salis Seignette drachmis duabus assumere. Potui vero dedi decoctas ex aqua radices graminis acetosaeque et scorzonerae atque liquiritiae, et papaveris erratici flores, quibus aceti destillati uncia et unciae tres syrupi rubi idaei et duae drachmae nitri adjectae erant, ut bibat etiam ultra satietatem. Praeterea mane et vesperi enema ex sero lactis cum melle nitroque inditum est.

Inde multa quidem putrida mucusque descenderunt, et urina etiam jumentorum urinae similis evenit: at nihilominus accessit delirium, manuumque tremor deinde, et oculorum rubedo cum sordibus juxta palpebrarum commissuras.

Quare superioribus remediis mane et vesperi grana quindecim rhabarbari adjeci, quae rursum plurima putrida subtraxerunt.

Veruntamen ista omnia necquicquam profecerunt; contra vero Petechiae et plures provenerunt, et ipsae lividae factae sunt.

Ob quae die 10 superioribus auxiliis extracti corticis peruviani drachmas sex quotidie ammiscui.

Die 11 febris exuperavit, cum vehementi delirio, urina item jumentorum similis evenit, postque enemata rhabarbarumque res putridae descenderunt.

Die 12 aeger floccos collegit, digitis vestimenta trivit, corpus saepe denudavit, anxie deliravit veluti metuens, circum oculos sordes habuit; ventrem multum movit spirando; atque arteriarum pulsum celerem habuit; manentibus

iisdem

iisdem Petechiis. Interea autem temporis aeger extractum corticis peruviani assumere continuavit: at enema, quod accepit, idem sine effectu intus retinuit.

Die denique 13 universum corpus sudore viscido immaduit, et abdomen maxime intumuit tensumque est; et aeger vesperi interiit, utique ex gangraena in infimo ventre. Ipsae autem Petechiae etiam post mortem tales, quales ante fuerant, superstiterunt.

AEGROTUS LIX.

Anno 1762 initio mensis Februarii vir 52 annos natus male habuit. Ideoque altero die ventrem pharmaco purgavit.

Cum aegrum tertio die vidissem, febre aliquantum incaluit. Jussi igitur decoctum refrigerans atque julapium cum oxymelle liberaliter assumere. Paulo post Petechiae diffusae in brachiis maxime vero in dorso eruperunt. Ex quibus verebar, ne aeger proxime interiret.

Igitur in praecipiti isto periculo cum auxilium fefellisset, alios secutus quotidie extracti corticis peruviani unciam praestiti. Posteaquam vero aeger octo intra octiduum extracti uncias assumserat, mortuus est.

Tres vero ante mortem dies arteriarum pulsus et frequens factus est, et respiratio densa cum qua venter necquicquam motus est, et hypochondria intus revulsa sunt, et os magno hiatu denudatisque dentibus tanquam sardonio risu apertum fuit. Utique quoniam in imo ventre sphacelus erat. Nam quos olim cum risu sardonio exanimatos vidi, in eorum infimo ventre modo

hoc modo illud nempe aliud atque aliud viscus sphacelo vitiatum fuisse inveni, cum horum corpora incidissem.

AEGROTUS LX.

Anno 1762 a die 3 Aprilis robusti corporis habitus juvenis 25 annos natus aegrotare coepit. Non magna quidem in principio aegrotatio videbatur; et quoniam dolor capitis ursit, venam in pede secari, et potum refrigerantem julapiumque Medicus praeceperat.

Cum istum quidem aegrum die 7 accepissem, magna corporis infirmitas aestusque erat, caput vehementer doluit, arteriarum pulsus celer erat; accesserunt vigiliae, et anxietates circum praecordia; saepe etiam intra ipsum febris aestum horror atque frigus supervenerunt. Ob quae aegri sanguinem e vena mitti jussi, qui floridus mansit, neque in crustam inflammatoriam coivit.

Die 8 Petechiae diffusae in summa cute apparuerunt, propter quas julapium cum extracti corticis peruviani drachmis sex et oxymellis squillitici uncia quotidie praestiti: iisdemque camphorae grana 40 totidemque salis ammoniaci, et grana 30 radicis serpentariae virginianae, quotidie assumenda, adjeci. Potui vero dedi decoctum refrigerans, ammisto multo nitro et oxymellis squillitici unciis duabus. Praeter haec serum lactis cum nitro et melle mane et vesperi ut enema injectum est. His alvus mota est, plurimaque putrida ex eadem descenderunt.

Die 9 et 10 orta diarrhaea putrida est, urina vero sanorum similis erat, et magna infirmitas, vigiliaeque; arteriarum item pulsus et frequens

et

et celer, et saepe universi corporis insudationes. Inter haec aeger et julapium, et pulverem, et decoctum liberaliter assumere continuavit.

Die 11 urina adhuc tenuis, et eaedem alvi dejectiones liquidae putridaeque erant; atque siquidem aeger oculos clauserat somnum capturus, deliravit: et ubi corpus paulum movit, sublimem veluti a cursu, spiritum duxit. Feci, ut oxymellis squillitici loco, aceti destillati uncia cum unciis tribus syrupi rubi idaei potui adjiceretur; scilicet quae putridam in imo ventre colluviem citius emendarent, et tria emplastra vesicatoria protinus imperavi.

Erat die 12 arteriarum pulsus celer, et urina sanorum similis, et aeger nonnunquam deliravit, saepe etiam insudavit, et alvo putrida dejecit, neque potuit dormire, ventrem etiam spirando multum agitavit, et narium pinnos ducendo spiritum movit, equorum instar post celerem cursum.

Die 13 sedes adhuc putridae erant, neque aeger hucusque dormiit; neque surdus erat, neque potuit linguam ultra dentes porrigere, maxime deliravit, et floccos collegit, laboriose spiravit, oculi rosei coloris evenerunt, urina tenuis erat, et aeger die 14 mortuus est. Mansit etiam postero a morte die corpus calidum, in eodemque latae palgae nigrae, maxime in extremis digitis apparuerunt. In oculorum item palpebris maculae rubrae lenticulares, quae ante non fuerant, eruperunt.

Atque istorum quidem aegrorum, qui cum diffusis Petechiis perierunt, nullus soporem habuit. Alii vero, qui ex isto morbo post adhibita

eadem auxilia evenerunt, soporosi ante facti sunt; quemadmodum nunc subjiciam.

AEGROTUS LXI.

Anno 1762 a die 8 Aprilis vir annos 40 natus aliquandiu infirmus erat, neque cibos voluit; membra fatigata habuit, et vomere desideravit. Quare ei medicamentum emeticum exhibui; a quo bilis multum ore rejecit.

Postero die julapium cum aceto vini destillato nitroque praestiti. Potui vero dedi decoctum refrigerans, cum aceto vini destillato, et nitro, et rubi idaei syrupo.

Tertio vero die alvum purgante pharmaco submovi, ex eademque multa putrida subtraxi.

Die 4 eo quod intensus corporis calor erat, sanguinis uncias fere decem e vena misi. Erat autem iste sanguis perruber, tanquam scorbuticorum, neque crustam (quam inflammatoriam medici appellare consuescunt) suscepit.

Die 5 juxta interna brachia supraque dorsum Petechiae diffusae eruperunt. Ob quas superioribus auxiliis sex extracti corticis peruviani drachmas ammiscui, quas intra 24 horas aeger assumeret, quibus camphorae grana 40 et salis ammoniaci tantundem, et radicis serpentariae virginianae grana 20 quotidie ammiscui. Cum his urina sanorum similis erat, arteriarum pulsus frequens, sudor, dolor capitis, vigiliae, totumque corpus lassitudinem sensit, et alvus multa putrida demisit.

Die 6 alvus ita fluere continuavit, et arteriarum pulsus celer erat; accessit tussis sicca; facta respiratio densa est veluti post cursum, et caput grave.

Die

Die 7 mansit urina ut sanorum, et pulsus celer. Neque aeger surdus evenit, neque somnum habuit.

Die 8 similis urina tenuis, pulsus celer, et facti oculi rubri sunt: accessit leve delirium, intra quod digiti nonnunquam subsilierunt: hucusque alvus putrida continenter fluxit: ipse vero venter mollis atque circum praecordia fervidus erat. Ab isto vero die aeger extracti corticis peruviani unciam totam quotidie assumsit; ejusdemque corpori tria emplastra vesicatoria applicata sunt.

Die 9 et 10 aeger magis deliravit, et alvo continenter putrida emisit, et manibus vestimenta carpsit, et difficulter spiravit, alvumque spirando multum movit. Mansit autem hucusque arteriarum pulsus celer, et urina sanorum similis, vigiliaeque.

Denique die 11 aeger a recta ratione omnino aberravit, digitis vestimenta trivit, labia saepe retraxit veluti risurus, subsilierunt tendines, atque ex universo corpore sudor multus erupit.

Tandem ortus sopor est, quo aeger tres continuo dies implevit: cumque expergefactus ex eo fuisset, cibos desideravit, salvus omnino: vires deinde victu reparavit.

At, ne quis fortassis existimet, quasi istum quidem aegrum aut emplastra vesicatoria, aut camphora, aut sal ammoniacum, aut radix serpentariae servassent; nunc aliud curationis exemplum adducam, quod absque his successit.

AEGROTUS LXII.

Anno 1762 a die 16 Maii puella annos 18 nata perinfirma evenit, et calore maxime exarsit. Quare ejus vena secta est, adhibitaque refrigerantia auxilia sunt.

Die 5 eruperunt secundum interna brachia juxtaque dorsum multae Petechiae diffusae, cumque his calor crevit: accessit tussis arida, et manuum tremor.

Propterea corticis peruviani pulverisati unciam quotidie praestiti: secutum est alvi profluvium, quod plurima putrida in diem undecimum usque excussit, intraque illud tempus tussis humida evenit, quae tenacis muci multum emolita est.

Supervenit deinde profundus sopor, qui aegram ad integritatem perduxit.

At quo casu emplastra vesicatoria aut conferant, aut supervacua sint, paulo magis infra (*d*) perquiram.

CAPUT

(*d*) Cap. IX.

CAPUT VIII.

DE VITIIS, QUAE PETECHIARUM MORBO SAEPE VEL SUPERVENIUNT, VEL AB EODEM SUPERSUNT.

Et Petechiarum morbi quidem curatio exposita est. Supersunt vero alii corporis affectus, qui huic superveniunt, ex quibus eos, qui maxime communes sunt, protinus jungam. Hi tres potissimum sunt: Febris nempe intermittens, et hydrops, et in externo corpore abscessus.

In ipso Petechiarum morbo, ubi febris aliquantum ex ardore remisit, saepe accessiones sive quotidianae sive tertianae superveniunt; iterumque post victum Petechiarum morbum, desinunt. Sic his potissimum contingit, in quorum imo ventre impura colluvies exuperat. Submoventur autem istae accessiones per easdem rationes, per quas ipsi Petechiarum morbo succurri supra posui, scilicet his, quae alvum purgant.

Alia febris superato jam Petechiarum morbo, et cum nullus ex eo calor superest, succrescit, eademque aut quotidiana, aut maxime vero tertiana est: inque ea Petechiae, si supersunt, manent, aut novae iterum erumpunt: articulorum item dolor, siquidem talis ante fuerat, revertitur. Nonnunquam etiam accessiones confunduntur; sic,

ut neque tempora notari neque spatia possint; sed, ut coeperunt, continuant.

Initium cum frigore fit, intra quod saepe vomendi desiderium est: sequitur calor urens, cum quo nonnunquam delirium est. Finito calore sudor olens erumpit, et per intervallum quaedam requies est. Urina turbida evenit, et sedimentum lateri trito simile praecipitat: nonnunquam etiam jumentorum similis eadem est. Imbecilli aegri sunt, et cibos, siquidem hos ante desideraverant, rursum nauseant, ventriculum tumidum habent, ex eodemque dolent; et siquid assumserunt, ex eo veluti turgidi sunt.

Ista vero febris eos prehendit, qui cibos vel duros, vel nimios etiam faciles, comedunt; interea cum aliquae adhuc impurae reliquiae, a quibus ipse Petechiarum morbus erat, intus supersint. At quorum venter omnino purus ante est quam ita comedant; hi istam febrim non accipiunt, sed cibos impune ferunt.

Juvant medicamenta purgantia, quae impuram colluviem, quae in imo ventre sive remansit, sive paulo ante huc accessit, sive ex aliis visceribus eo inclinavit se, omnem subtrahunt.

A E G R O T U S LXIII.

Anno 1760 mense Martio colonus 50 annos natus Petechiis laborabat; victoque deinde morbo, cum imbecillus adhuc esset, carnem vitulinam avide comedit: inde friguit, vomuitque, et cibos rursum nauseavit, finitoque frigore calor summus ortus est deliriumque, et novae item Petechiae.

Altero vero die cum febris in remissione desiisset, assumto medicamento emetico multa cruda

cruda rejecit, indeque febris, quae tertio die accessit, mitior evenit. Atque cum purgante item pharmaco omnia impura subtraxisset, convaluit, omnis febris et Petechiarum expers.

AEGROTUS LXIV.

Anno 1760 die 12 Martii puella 18 annos nata aliquandiu male habuit, et non magna quidem febre laborabat, cum qua juxta interna brachia supraque pectus multae Petechiae sublividae, et omnino rotundae, seminis viciae latitudine provenerunt.

Altero die radicis rhabarbari et Salis Seignette grana quindecim mane et vesperi assumsit, iisdemque cum multum muci dejecisset, proxima nocte bene dormiit; et postero die febrim ipsam et multas ex Petechiis amisit, et quae harum remanserunt, pallidae erant.

Assumtoque eodem purgante pulvere plurimum muci diebus 4 et 5 et 6 cum deposuisset, universas Petechias et delevit, et cibos desideravit.

At posteaquam deinde justo plus edisset; orta febris tertiana intermittens est; quae, ut mediis inter utrasque accessiones diebus subductus plurimus mucus est, iterum desiit.

AEGROTUS LXV.

Anno 1760 vir pauper annos 55 natus, cum a Petechiarum morbo medicinae beneficio evenisset, die 25 Maii in febrim intermittentem quotidianam incidit; propterea quod caseum et lactucam sale conditam et duros caeterum cibos comederat,

derat, interea cum aliqua adhuc Petechiarum vestigia in ejus cute superfuissent.

Huic altero die resinae jalappae grana septem et grana sex diagrydii ex syrupi florum persicorum uncia ingessi, per quae ut multum muci excussit, febris in calore remisit. Interea rursum Petechiae latae lividaeque supra ventriculum atque mammas juxtaque axillas provenerunt. At a quo aeger 4 die eodem syrupo iterum purgatus fuit, submotis omnibus impuris rebus, Petechiae cum iisdemque febris aegrum reliquerunt prospere valentem.

AEGROTUS LXVI.

Anno 1760 Helluo 55 annos natus in morbum, quem post tres septimanas naturae beneficio superaverat, deinde die 27 Aprilis relapsus est: inque eo iterum calore exarsit, et pulsum parvum atque frequentem accepit, cum multis in universa cute Petechiis. Urina vero non turbidam, sed fuscam reddidit.

Huic altero die tartari emetici grana duo cum radicis hypecacuanhae granis duodecim ingessi: quae multam bilem grandemque lumbricum excusserunt. Inde tertio die aliquantum ex calore minutum est, ipsaeque Petechiae factae magis pallidae sunt.

Post assumtas deinde die 4 pilulas purgantes mota sexies alvus est, exque ea muci multum descendit.

Quinto die urina jumentorum similis evenit, et ipsa febris esse desiit, plurimaeque ex Petechiis evanuerunt. Atque ubi 6 iterum die alvus isdem pilulis mota, atque sex rursum itibus mul-

tum

tum muci emissum est, omnis et febris et Petechiae aegrum die 7 dimiserunt.

Verum posteaquam is esuriens brassicam fermentatam acidam nimiam, multumque carnis eodem die devoraverat, iterum frguit, in ipsoque frigore vomuit: secutus calor urens est, intra quem aeger deliravit in alterum usque diem, finitoque calore sudor acidus erupit. At cum purgata protinus alvus fuisset, ista etiam febris desiit, aegerque bene valuit.

AEGROTUS LXVII.

Anno 1760 die 19 Martii mulier 40 annos nata, persordida, friguit, postque frigus calore exarsit, et assumtis protinus pilulis alvum duobus continuo diebus purgavit.

Die 4 plurimas in cute Petechias habuit: accessit delirium, et laxa continenter alvo multa putrida descenderunt in diem 8 usque. Interea autem temporis et julapium acidum et potus refrigerans liberaliter adjecta sunt; exque his Petechiarum plurimae evanuerunt, et febris in calore remisit.

Die 9 assumtis rursum pilulis laxata saepius alvus est, plurimaque ex ea putrida exierunt, deletis inde omnibus Petechiis. Supervenit sopor quemadmodum his, qui proxime a morbo evasuri sunt.

Cum vero aegra ciborum, quos avide desiderabat, justo plus devorasset, excitata rursum febris est, in eademque vomitus, et novae iterum Petechiae. Ob quas medicamentum emeticum protinus obtuli; et cum nigram bilem vomitu et

putrida

putrida mucosa alvo ejecisset, excussae simul omnes Petechiae sunt, et febris.

AEGROTUS LXVIII.

Anno 1760 die 14 Aprilis, puella 14 annorum tribus hucusque diebus febre exarsit; intra quam multa millium millia Petechiarum eruperunt: accessit etiam dolor colicus.

Die 4 ex assumto vomitorio medicamento ter vomuit, et plurima putrida infra demisit. Die item 6 post resinae jalappae grana quatuor totidemque diagrydii ex syrupi florum persicorum uncia multum denuo muci plurimaque putrida dejecit. Indeque febris in calore remisit; at in ventre dolor, qualis ante fuerat, mansit.

Die deinde 8 aegra ex mota decies per idem pharmacum alvo multum muci deposuit: indeque die 9 febris expers lectum deseruit, cibosque appetiit, superstite non nisi aliqua diversim levi Petechiarum nota.

Quapropter purgata iterum die 10 alvus est, ex qua cum multa item putrida descendissent, aegra in triviis obambulavit omnis expers Petechiae.

Verum posteaquam aegra die 15 nimios cibos comederat, orta protinus febris, cum eademque novae rursum Petechiae sunt.

Quare aegram isto quidem, proximoque, et tertio die simili syrupo purgavi: qui multa iterum impura excussit.

Cumque die 18 multum item muci pharmaco subtractum fuisset, aegra febris expers lectum deseruit, cibosque rursum desideravit; etsi aliqua adhuc Petechiarum vestigia in cute fuissent.

Si-

Similiter die 20 multum muci purgando extractum est. Deindeque ortum die 24 alvi profluvium est, quod in 28 usque diem continuavit, multumque muci subduxit: proximeque adjectis die 29 pilulis cum plurimus iterum putridus mucus excussus fuisset, puella, sanae similis, in triviis obambulavit cibos desiderans.

Insuper die 33 dolor, tanquam a formicis, aegrae manus pedesque prehendit, iterumque post purgatam alvum expulsumque multum mucum dimisit.

Erat porro hucusque aegrae facies turgida paulum, aqua scilicet inter cutem, quam deinde alvi profluvium, quod proxime secutum est, dissipavit.

Denique posteaquam die 44 aegra rursum purgata fuit, bene habuit.

At vero nimium esuriens ventriculum cibis cum onerasset, exque eo die 55 doluisset; assumtis iterum purgantibus pilulis multa rursum putrida expulit, sicque demum ad integritatem pervenit.

AEGROTUS LXIX.

Anno 1760 die 18 Aprilis aegrotabat puella 9 annos nata, protinusque in ejus cute multa Petechiarum millia extabant.

Haec altero die ex pharmaco vomuit et muci multum alvo demisit. Vesperi vero febre exarsit, inque ejus imo ventre ortus acutus dolor est.

Die 3 assumtis resinae jalappae et diagrydii granis quatuor ex syrupi de cichoreo cum rhabarbaro uncia multum muci cum eodemque plurimos vermiculos dejecit: post quae aliquantum ex febre minutum est. Die

Die 5 lectum deseruit, inque 9 usque diem Petechiis libera stipem in triviis petiit.

At posteaquam ciborum justo plus comederat, excitata nova febris est; cum eademque plurimae etsi tenues, Petechiae reversae sunt: accessit etiam dolor ventris.

A die 13 deinde, quo aegra purgantem syrupum assumserat in diem 15 usque multa impura, cum iisdemque duos lumbricos dejecit, exque his febris iterum expers lectum deseruit, cibosque rursum desideravit.

Die 16 post eundem syrupum alvo multa putrida, et grandem lumbricum ore rejecit; superstite magna adhuc Petechiarum copia.

At posteaquam die 18 assumtis resinae jalappae et diagrydii granis quinque ex syrupi florum persicorum uncia alvum decem itibus exoneraverat, exque ea multum muci emiserat, bene habuit.

Verum die 22 cum panis atri multum devorasset, insuperque cerevisiam perfrigidam bibisset, excitata rursum febris est; quae aegram post dejecta multa putrida ex purgante pharmaco iterum dimisit, integramque reliquit.

AEGROTUS LXX.

Anno 1760 die 9 Maii foemina annos 49 nata friguit, finitoque frigore ortus calor est, quem universi corporis infirmitas et ciborum fastidium secuta sunt.

Die 3 et 4 plurimae in cute Petechiae eruperunt: neque propterea quod ipsae Petechiae prodierunt, febris quicquam remisit.

Huic die 5 pilulas cephalicas 24 indidi, a qui-

quibus sexies nil nisi mucum eundemque plurimum dejecit. Ortum delirium intereaque horror est, quem major calor excepit, saepe etiam corpus viscido sudore immaduit. Ob quae proximo die 6 resinae jalappae et diagrydii grana sex cum syrupi florum persicorum uncia exhibui, quae alvum sexies subduxerunt. His die 7 requies erat, etsi permultae Petechiae superfuissent.

Cum vero aegra esuriens caseum comedisset, cerevisiamque bibisset, excitata nova febris et somnus perturbatus est in diem 16 usque. Quare assumto eodem syrupo purgante bis excitatus vomitus est, et secutum est alvi profluvium in diem 22 usque, quo multa putrida mucosa descenderunt. Inde febris esse desiit, neque ullae Petechiae remanserunt.

Insuper aegra die 23 resinae jalappae et diagrydii et extracti panchymagogi Crollii grana quinque assumsit, per quae alvus in diem 27 usque vehementer mota est, ex eademque muci plurimum descendit. Quod quam maxime profecit.

Paulo autem post, corpus imbecillum cum adhuc fuisset, aegra nimium comedit, indeque protinus ventriculo doluit, plurimaeque iterum, etsi pallidae, Petechiae in ejus cute apparuerunt. Evanuerunt vero subito eaedem, et aegra prospere valuit, posteaquam adhibito purgante pharmaco plurima adhuc impura mucumque subduxit.

Neque profecto isti febri, quandoquidem intus impura supersunt, ipse etiam cortex peruvianus medetur; sed eam invictam relinquit. Quemadmodum nunc dicam.

AEGRO-

AEGROTUS LXXI.

Anno 1761 initio mensis Septembris puella annos 22 nata infirma evenit, atque arteriarum pulsum parvum et frequentem, et respirationem densam accepit; in extremo etiam corpore friguit, non sitiit; accessit ciborum nausea, et tumor ventris, et urina jumentorum similis, et innumerae in cute Petechiae. Attamen etiam cum his aegra erecta obambulavit.

Ob quae alvum pluribus imposterum diebus pharmaco laxam effeci, ex eademque permulta putrida subtraxi. Inde reversum edendi desiderium est, ipsaeque Petechiae omnes evanuerunt.

Cum vero aegra ciborum, etsi bonorum, justo plus assumsisset, incidit in febrim tertianam exquisitam, intra quam reversae ipsae item Petechiae sunt.

Igitur aegram rursum pharmaco purgavi, eidemque corticem peruvianum, qui febrim excutere deberet, exhibui.

Verum isto quidem auxilio etsi febris aliquantum suppressa fuisset, nihilominus Petechiae, quales ante fuerant, superstitere, ipsaque aegra, quemadmodum ab ipso morbi principio, male habere continuavit. Utique, quoniam impurae reliquiae intus remanserunt.

Ob quam causam rejecto cortice peruviano alvum electuario hydragogo per integros octo dies purgavi. Ex qua cum plurima putrida atque mucus, cum iisdemque quinque grandes lumbrici descendissent, omnes subito Petechiae evanuerunt, et aegra optime valuit, et cibos avide desideravit, neque febris ipsa reversa est. At

At ubi febris intermittens, posteaquam omnia intus purificata sunt omnesque Petechiae evanuerunt, ipsa continuat, haec cortice peruviano superatur,

AEGROTUS LXXII.

Anno 1761. fine mensis Julii puella 7. annos nata innumeras fere in universa cute Petechias habuit; quarum quaedam supra scapulas latae, tanquam ex plurium conventu, erant; cum tumido turgidoque abdomine. Nihilominus aegra neque febre laborabat, neque cibos nauseabat, neque frequentem arteriarum pulsum habebat; sed quemadmodum sani homines agebat.

Ita aegra octiduo sustinuit se, intra quod alvum quotidie radicis rhabarbari et jalappae pulvere purgavit, multaque ex ea putrida subtraxit. Ex qua medicina ipsae Petechiae magis pallidae factae sunt.

Cum vero aegra maxime esuriisset, et ciborum justo plus comedisset, orta febris tertiana intermittens est, cum eademque Petechiae colorem magis rubrum, qualis is in ipso morbi principio fuerat, iterum induerunt.

Neque tamen ista quidem febris cum Petechiis, magis exarsit. Tempora item intermissionum, qualia sine Petechiis esse consuescunt, libera erant.

Itaque alvum mediis inter paroxysmos diebus pharmaco duxi, donec submota omnia impura fuissent. Quae medicina trium septimanarum tempus impleverat; deindeque ut purificata omnia, deletaeque inde Petechiae fuerunt, febrim ipsam cortice peruviano excussi.

Atque istis exemplis patet, febrim intermittentem, quae ipsi Petechiarum morbo, cum is finem habiturus est, supervenit, ideo excitari, quoniam non satis puro corpore nova insuper impura intus aut colliguntur aut assumuntur, quod saepe contigisse experti sumus: et quod nonnunquam etiam Petechiae, quae abierunt, cum ista febre reversae fuerint.

Deinde aliquando inclinato Petechiarum morbo aut universi corporis leucophlegmatia supervenit, aut oedema pedum, aut infimi ventris hydrops ascitis.

Pallidi aegri fiunt, atque facie, maximeque infra oculos tument; et turgidum abdomen accipiunt; difficulter spirant; in ore fatuitatem habent; cibos nauseant, et siquid comederunt, ab eodem veluti turgent, et ventriculo dolent, atque opprimuntur.

Hoc vitium ex eo venit, quod aegrorum corpora nondum satis pura sunt; sed aliquae adhuc impurae reliquiae intus remanserint, propterea quod aegrorum venter in ipso morbo non satis purgatus ante fuerat; sive quod impura colluvies ipsa exuperaverat; sic, ut eadem omnis quantocius subtrahi non potuerit; sive quod horum morbus purgantibus auxiliis neque curatus, neque ortum aliquod alvi profluvium fuit; sive denique, quod nova rursum intus convenerunt a cibis, qui, quoniam eos imbecillum corpus non concoxit, inconfecti intus corrumpuntur.

Id his potissimum constat; quoniam, qui intra ipsum Petechiarum curriculum ex toto purgati fuerunt hydropici non fiunt: quoniam hydrops, qui est, adhibitis purgantibus auxiliis tuto submovetur: quoniam quaecunque alia sive sudorifica sive diure-

retica remedia, scilicet quae impuram colluviem intus relinquunt, necquicquam proficiunt.

Juvant infra ducentia medicamenta, atque hydropem, qui futurus esset, cavent; quandoquidem ea impuram colluviem ex intestinis trahunt.

Scire autem refert, ipsum hydropem purgantibus istis remediis in principio quidem necquicquam discuti, neque per alvum emitti, sed eum, donec subducta omnia impura sint, talem, qualis est, manere: at posteaquam omnia intus purificata sunt, largum urinae profluvium sequi, quod omnem supefluam aquam secum trahit. Veluti superiore loco (*a*) dixi, et nunc ponam.

AEGROTUS LXXIII.

Anno 1760. die 30. Maii juvenis pauperrimus 18. annos natus a 4. jam diebus aegrotaverat, inque ejus cute plurimae Petechiae erant, cum summa febre delirioque.

Huic aegro protinus resinae jalappae et diagrydii grana sex cum syrupi florum persicorum uncia praestiti, quae alvum quatriduo laxam effecerunt, plurimaque inde putrida multumque mucum excusserunt.

His proximo die 5. febris in calore remisit, et mens rediit, atque aliquantum ex Petechiis minutum est. Accessit etiam surditas soporque.

Die 6. aeger unaquaque hora duo cochlearia julapii assumsit, cui oxymellis squillitici sesqui uncia, et drachmae duae Salis Seignette et syrupi florum persicorum uncia adjecta erant. Hisque melius habuit et cibos appetiit.

(*a*) Aegrotus XXIX.

At posteaquam aeger die 7. recentem caseum et milii pultem, et brassicam fermentatam acidam devoraverat, nova rursum febre incaluit, et pulsum frequentem accepit, et cibos denuo nauseavit, neque pharmaca voluit.

Interea vero temporis, donec impurus iste cibus jejunio confectus fuisse, aeger vires paululum recuperavit: simul autem pedibus intumuit aqua inter cutem.

Cum vero julapium laxans, cui mane et vesperi grana quindecim rhabarbari addideram, rursum assumsisset, ad eodemque multa item putrida mucosa dejecisset, convaluit: omnis pedum tumoris expers; superfluamque aquam saepe mingendo emisit.

AEGROTUS LXXIV.

Anno 1760. a 28. Octobris laborabat mulier annos 50. nata, pauper; et arteriarum pulsum exilem habuit, et perinfirmum corpus: supervenit tussis arida, inque interna cute utrinque a cubito ad carpum 20. fere Petechiae.

Huic oxymellis squillitici unciam et drachmas duas Salis Seignette cum aquae fragariae unciis sex praestiti, iisdemque mane et vesperi grana quindecim rhabarbari ammiscui. Verum ista alvum necquicquam moverunt. Quare die 6. etiam his resinae ialappae grana sex et tantundem diagrydii cum syrupi rhabarbari uncia adieci. Neque etiam per ea alvus laxa evenit. Erat porro aegrae urina hucusque tenuis et flava.

Diebus demum 8. et 9. posteaquam aegra multum rhabarbari assumsit, putridum mucum copiose dejecit, indeque arteriarum pulsus lentus

eve-

evenit, et febris in calore remisit. Ipsa porro urina jumentorum urinae similis facta est.

Die rursum 11. et 12. mane et vesperi aegra rhabarbari drachmam dimidiam cum granis quinque diagrydii, et diebus 16. et 20. item resinae jalappae grana septem et quinque grana diagrydii ammisto rhabarbari syrupo assumsit: queis multum putridi muci emisit, exque his et melius habuit, et cibos appetiit. Urinam quoque jumentorum similem cum sedimento crasso hucusque reddidit.

Ut vero aegra maxime esuriens ciborum justo plus comedit, orta rursum febris, tertiana nempe intermittens, est: at quae protinus, ubi aegra item pharmaco purgata fuit, desiit.

Verum aegra purgantia pharmaca imposterum pertinaciter rejecit: ideoque, utique quoniam corpus omnino purum nondum habuit, pedibus intumuit aqua inter cutem.

AEGROTUS LXXV.

Anno 1760. mulier annos 50. nata, pauper, et persordida, octiduo jam laborabat cum continuo calore; ob quem et sanguinem e vena miserat, et julapium refrigerans aliquandiu assumserat.

Haec pedes oedematosos accepit, intraque eius brachia a carpo ad cubitum, supraque musculum bicipitem, juxtaque collum Petechiae provenerunt.

Cum his Petechiis aegra in triviis obambulavit. Assumtis vero resinae jalappae granis septem et diagrydii granis quatuor ammisto syrupo florum persicorum alvum sexies deposuit, et multum putridi muci dejecit, indeque melius habuit. Urina

porro liberaliter erupit, post eandemque omne oedema concidit.

Cum vero paulo post aegra nimios cibos devorasset, orta protinus febris quotidiana cum eademque ciborum nausea est, et pedes rursum intumuere. Utique quoniam aegra in imbecillum corpus nimium cibum ingurgitavit.

AEGROTUS LXXVI.

Anno 1761. medio mense Januario puella 18. annos nata Petechiis laborabat, absque medicina. Morbumque naturae beneficio, etsi difficulter, tamen post longum tempus, superaverat.

Erat eius urina crassa turbidaque tanquam jumentorum. Ex qua nosse licuit, multa impura in ejus ventre fuisse.

Deinde (utique quoniam non purgata fuit) a pedibus ad caput usque hydropica evenit, multaeque aquae in ejus infimo ventre confluxerunt.

Quorum autem impura colluvies adhibitis protinus purgantibus auxiliis omnis submovetur; hi, dum convalescunt, non tument, neque hydropici fiunt.

Deinde diximus inter vitia, quae a Petechiarum morbo superesse cansuescunt, etiam exulcerationes jure comprehendi; etsi multi medicinae Professores easdem ut criticas intueantur: parotides nempe et bubones, et in cute furunculos, et abscessus juxta articulos.

Sunt enim isti quidem abscessus ab impuris rebus, quae in ipsum sanguinem ex infimo ventre ascenderunt. Perinde ac in infantum corporibus, in quorum ventre vel vermes vel putridus mucus, vel alia quaepiam impura colluvies residet, etiam ex-

extra ipsum Petechiarum morbum et saepe sine magna febre vel parotides, vel bubones, vel furunculi, vel labiorum nasique tumores atque sordes, vel ossium metatarsi metacarpique aut phalangum tophi cum exulceratione mucosa saepe fiunt, suscepta scilicet ex infimo ventre corrupta materia et trans sanguinem lata atque in diversis his corporis partibus posita. Quare etiam istos quidem abscessus, qui Petechiarum morbum sequuntur, non ut criticos possumus intueri: maxime vero, quoniam ipsum morbum non finiunt, sed finito morbo incipiunt.

Quorum autem impura colluvies adhibito ante purgante pharmaco in ipso Petechiarum morbo omnis subtrahitur, eorum corpora talis abscessus non occupat. Contra, quibus aegris vel nulla vel imbecilla remedia dantur, vel quae alvum non evacuant; id est, in quorum ventre impura colluvies relinquitur, hi tales abscessus saepe accipiunt.

Nam eorum, quos purgantibus auxiliis curaveram, nullus abscessum passus est; si duos excipias, quorum impura materia ita exuperaverat, ut omnis satis cito educi non potuerit. Vidi vero puellam, quae Petechiarum morbum diu absque medicina tulerat, multos e lumbis et juxta foemora furunculos habuisse, posteaquam ab ipso morbo evenerat.

Ob quam causam puto, eos, quibus radice serpentariae virginianae, camphoraque, et spiritu cornu cervi, corticeve peruviano occurritur, talibus abscessibus ideo magis obnoxios esse, quoniam ista quidem remedia impuram colluviem, etsi eam emendent, tamen intus in ventre relinquunt.

CAPUT IX.

DE CURATIONUM DIVERSIS GENERIBUS.

Nunc diversa curationum genera perquiram, quibus diversi auctores utuntur. Ex quibus ea, quae maxime communia sunt, protinus jungam. Haec autem potissimum tria sunt. Alterum nempe quod refrigerantibus auxiliis, alterum quod aromaticis remediis, alterum denique quod cortice peruviano suscipitur: quorum autem nullum perpetuum est, quemadmodum experientia in ipsis morbi curationibus docuit, et nunc subjiciam.

Qui venae sectione et refrigerantibus auxiliis Petechiarnm morbo occurrunt, hi febrim ut principem morbum, tanquam a qua ipsae Petechiae provenirent, aut intuentur; aut ideo, quoniam morbi propria non noscunt, generalibus insistunt. Alii his auxiliis acida remedia, succum citrei scilicet, acetumve, aut spiritum sive salis sive nitri sive vitrioli sulphurisve addunt: utique antiquiores aliquos Medicos imitati. His recentiores hodie Medici etiam enemata refrigerantia adjecerunt.

Verum, quoniam cum istis remediis, propterea quod vitii causam non excutiunt, ipse Petechiarum morbus aut longior manet, aut aegros praecipitat, aut qui ex eo evenerunt diu trahunt, et facile tument; etiam ista curatio ut incerta potest repudiari.

Pos-

Possunt tamen ista remedia conferre; siquidem ipsis sive purgantia auxilia adjunguntur, sive alvi profluvium supevenit, quae impura subtrahunt. Namque, ubi febris exardescit, et putrida colluvies in ventre exuperat, refrigerantibus utique et acidis auxiliis succurrendum est: scilicet ut per ea et febris calor temperetur, et putrida materia, quae superest, corrigatur; ne ipsa internum corpus ante inficiat, quam omnis adhitito purgante pharmaco subduci possit. Quod tutum erit.

Alii camphoram et Sal ammoniacum, ejusdemque spiritum, et theriacam, et radicem serpentariae virginianae aegris offerunt, et externo corpori emplastra vesicatoria applicant, et aegros, ut sudent, vestimentis tegunt: nempe ut sic infectos corporis humores condiant, et corruptos cum sudore expellant, ipsasque Petechias, quas utique ut criticas intuentur, trans summam cutem excutiant.

Verum etiam hi non recte curant; quoniam causae origo eosdem fefellit. Namque, quod supra a me positum est, neque princeps vitii causa in ipso sanguine, sed potissimum in imo ventre est; neque impura, quae in ipso ventre resident, possunt trans externi corporis poros sudare, neque ipsae Petechiae criticae sunt.

Possunt vero etiam absque hac causae notitia aegri adhibitis istis rebus nonnunquam evenire: scilicet ubi impura in imo ventre colluvies amaris istis salsisque rebus tanquam quopiam condimento conficitur, ne eadem corpus sua putredine corrumpat. Et qui ita eveniunt aut difficulter eveniunt, aut post ipsum morbum diu infirmi manent, aut aqua tument, aut in externo corpore abscessus accipiunt, aut facile relabuntur. Multi autem

ex

ex his etiam cum ista medicina pereunt: quoniam sic morbi causa, quae collecta in imo ventre est, non submovetur: maximeque delentur, materia ubi exuperat. Adde, posse febrim, quae per se fervida est, adhibitis calidis istis rebus etiam magis exardescere, per easdemque viscerum gangraenam, quae per se facile prehendit, citius excitari.

Quare etiam istam curandi rationem jure ut exitiosam possumus intueri.

Volui etiem ipse istud medicinae genus experiri, Petechiae ubi absque febre erant, et ita sine noxa licuit. Quemadmodum nunc exemplum ponam.

AEGROTUS LXXVII.

Anno 1760. initio mensis Martii mulier subito perinfirma facta est, pulsumque frequentem et exilem, et faciem luridam accepit, et sudore frigido immaduit.

Postero die multae in cute Petechiae erant, et aegrae sanguis menstruus fluxit; et ipsae Petechiae proximo die magis rubrae provenerunt, eaedemque quarto die lividae factae sunt: cum his aegra neque febre incaluit, neque urinam turbidam, sed sanorum similem, emisit.

Julapium acidum et potum refrigerantem atque camphorae grana sex, et salis ammoniaci grana tria, totidemque nitri cum roob sambuci duabus quibusque horis praestiti; alvum vero non subduxi: inde aegra quatriduo post convaluisse videbatur omnium Petechiarum expers.

At mansit hucusque magnus ventris tumor: utique ab impuris rebus, quae in eodem restite-

runt:

runt, deinde post decem dies aegra iterum infirma evenit, pulsum denuo exilem accepit, friguit, finitoque frigore caluit, urinam jumentorum similem cum multo sedimento crasso reddidit, multae rursum Petechiae in cute prodierunt secundum interna brachia potissimum, et aegra cibos iterum nauseavit, perinde ac in ipso morbi principio.

Quare rejecta superiore curandi ratione rhabarbari pulverem cum sale indies exhibui, qui ut multa putrida mucosa quatuor continuo diebus subtraxit, edendi desiderium restituit, ipsasque Petechias pallidiores effecit. Ob quae aegra rursum rhabarbarum assumsit, ab eodemque multa item putrida dejecit, indeque et ventris tumorem, et ipsas Petechias omnes amisit.

Supererat autem post cibum in stomacho molestia, ab impuris scilicet reliquiis: posteaquam vero aegra assumto medicamento vomitorio multam bilem mucumque excussit, prospere valuit, neque idem morbus reversus est. Utique, quoniam ipsa morbi causa his auxiliis submota est.

Ex quibus patet, superiorem curationem, quoniam ea morbi causam intus reliquit, imperfectam fuisse, eandemque, si febris exuperat, posse exitiosam evenire.

Tertium curae genus, ut quidam volunt, cortice peruviano absolvitur; multus ubi quotidie offertur. Verum etiam istud remedium, quoniam morbi causam emendat, non tollit, per se solum aut satis non est, aut vanum omnino, ipseque morbus, si isto quidem auxilio supprimitur, proxime resurgit. Quare etiam ista curatio per se imperfecta est, veluti superiore exemplo (*a*) patuit, et nunc subjiciam. AE-

(*a*) Aegrotus LXXI.

AEGROTUS LXXVIII.

Anno 1760. initio mensis Octobris laborabat vir 45. annos natus. Hujus vena, quoniam is febre exarserat, secta est; alteroque die post medicamentum emeticum multa impura rejecit.

Post aliquot deinde dies secundum carpum juxtaque collum Petechiae prodierunt. Interea vero aeger multum corticem peruvianum aliquandiu assumsit. Verum quoniam isto etiam remedio morbus neque mitior evenit, neque ipsae Petechiae imminutae sunt, sed tales quales ante fuerant, substiterunt, aegro medicamentum purgans exhibui, a quo cum multa putrida dejecisset, melius habuit, et lectum deseruit.

Supererat vero aliqua corporis imbecillitas, ventrisque tumor, et faciei pallor atque aqua inter cutem. Quare rursum multum corticem peruvianum, qui corpus roborare deberet, praestiti. Verum neque etiam nunc istud remedium profecit.

Igitur rursus alvum medicamento purgante tres continuo dies subduxi. Cumque sic subtracta multa putrida plurimusque mucus fuissent, aeger integre convaluit.

Nonnunquam impura ista colluvies, quae cortice peruviano ante correcta fuit, deinde, cum superatus morbus est, per se descendit, idque tutam valetudinem praestat.

AEGROTUS LXXIX.

Anno 1760. vir annos 30. natus initio mensis Augusti laborabat, et alvum aliquoties rhabarbaro purgavit. Hu-

Hujus venam sexto die, quoniam febris multum exarserat, secari jussi, eidemque julapium refrigerans saepe exhibui: potui vero dedi decoctas ex aqua radices graminis, acetosaeque scorzonerae et liquiritiae, et flores papaveris erratici, adjecto multo nitro.

Erat autem urina tenuis, et arteriarum pulsus frequens, et calor summus, deliriumque. Post aliquot deinde dies in cute Petechiae interque eas ecthymata miliaria rubra eruperunt.

Neque vero, cum istae quidem pustulae eruperunt, quicquam ex febre minutum est; sed ipsa talis, qualis ante fuerat, continuavit, aegerque continenter deliravit: quasi ista pustularum eruptio necquicquam critica esset, proficeretve.

Supervenit surditas soporque quinque dierum; post haec lingua humida facta est, et tussis multum tenacis muci emolita est.

Ab ipso vero Petechiarum principio in octavum decimum usque diem, quo superatus morbus est, camphorae grana viginti quinque et extracti corticis peruviani drachmas quinque aegro quotidie ingessi.

Postquam vero morbus finem habuisset, excitata in infimo ventre tormina sunt; ortumque largum alvi profluvium est, quod multum et saepe solum mucum acutos inter tenesmos aliquandiu excussit, indeque aeger prospere valuit.

At ubi intra ipsum Petechiarum morbum, quo tempore cortex peruvianus adhibetur, largum aliquod alvi profluvium erumpit, tutior curatio est: propterea quod cortex peruvianus impura, interea dum aliquantum ex his infra secedit, caetera intus tanquam quopiam condimento conficit, cavetque his ne ipsa viscera corrumpantur.

AE-

AEGROTUS LXXX.

Anno 1760. puella annos 14. nata, quae a longo jam tempore multa impura crudosque fructus plurimos comederat initio mensis Decembris aegrescere coepit, sic, ut modo cubaret, modo etiam erecta obambularet, donec succubuisset.

Assumsit autem aegra medicamentum purgans, quod largum alvi profluvium secutum est, et ad finem morbi usque continuavit.

Interea autem temporis multae in cute Petechiae prodierunt, et febris exarsit, et aegra surda et soporosa evenit, et oculos rubros accepit, et linguam aridam, et tussim siccam; a recta etiam ratione aberat, et ubi paululum resipuerat, multum lacrymabatur, quoniam acutum in pedibus dolorem habuit, qui paulo post etiam brachia prehendit.

Igitur isti aegrae quotidie extracti corticis peruviani drachmas tres cum julapio acido ingessi, donec a morbo evasisset.

Inter haec facta tussis humida est, et aegra tenacem mucum screando ejecit, oculosque rursum claros accepit, calor item deliriumque desierunt, et aegra post undecim dies convaluit; ipsaque diarrhaea, posteaquam plurima putrida per eam descenderunt, finem fecit. Dolor quoque brachia et pedes iterum dimisit.

AEGROTUS LXXXI.

Anno 1762. die 21. Decembris juvenis annos 17. natus febre protinus male habuit, simulque et faciem luridam, et pulsum frequentem celeremque, et magnam sitim accepit, cum summa corporis fatigatione. Ob

Ob quae mitti sanguinem jussi, qui floridus mansit, corporis autem calor, qualis ante fuerat, idem esse continuavit. Ideoque julapium praestiti, cum nitri drachma et oxymellis squillitici unciis duabus. Potui vero dedi decoctum refrigerans cum oxymelle squillitico. Diaetam etiam tenuem imperavi, et enema laxans ter quotidie praecepi.

His alvus mota est, ex eademque multa putrida descenderunt.

Tertio deinde die Petechiae diffusae secundum interna brachia eruperunt, quae, posteaquam duobus diebus tales perstiterunt, tertio evanuerunt.

Quare, quoniam majus ex istis quidem, quam ex circumscriptis Petechiis periculum fore judicavi, superiori julapio extracti corticis peruviani unciam dimidiam adjeci; sic ut viginti quatuor intra horas aeger extracti corticis unciam assumeret.

Interea alvus ad ipsum morbi exitum usque continenter laxa mansit, exque ea plurima putrida exierunt. Accessit etiam delirium, intra quod aeger manibus intremuit. Supervenit quoque surditas soporque, et nonnunquam arida tussis.

Die denique 17. inclinata febre arteriae quieverunt, et pulsus mollis lentusque evenit, tussis humida facta est, et plurimus sudor acidus ex universo corpore erupit, rediit recta mens, et imbecillus aeger, victo morbo, cibos desideravit.

Erat autem huius quidem aegri urina ab ipso morbi exordio ad finem usque tenuis limpidaque.

AE-

AEGROTUS LXXXII.

Anno 1762. a die item 21. Decembris juvenem 21. annos natum eadem febris, verum absque Petechiis, prehendit.

Erat ipsum quidem morbi principium facile, et arteriarum pulsus lentus. Caput vero plurimum doluit, et saepe sanguis e naribus erupit. Ob quam causam aegri vena bis secta, exque ea sanguinis multum tractum est: qui glutinosus tanquam in inflammatoriam crustam coivit. Julapia item atque decocta refrigerantia praestita sunt.

Succrevit interea febris; quae paulo post exarsit. Ortum quoque delirium est; et arida tussis aegrum excruciavit. Nonnunquam etiam urina jumentorum similis evenit. Porro oculi rubuerunt, et alienata mens est, accessit sopor surditasque.

Aegro vero ab ipso febris primordio ad morbi postremum usque julapium, cum nitri drachma et oxymellis squillitici uncia praestiti, ammista extracti corticis peruviani semiuncia. Potui vero dedi decoctum refrigerans adjecto item nitro et oxymelle squillitico. Praeter haec tria quotidie enemata imperavi, esui vero dedi jura carnium tenuia cum succo citrei, et molles arborum fructus.

His alvus liberaliter soluta est, ex eademque plurima putrida multusque mucus descenderunt.

Die deinde 17. superata febre universum corpus sudore acido immaduit, reversa recta mens est, oculi clari evenerunt, et aeger recte audivit: tussis etiam humida facta est, quae quamplurima sputa alba cocta liberaliter, verè veluti ex pleuritide, emolita est. Utique quoniam istius quidem

aegri

aegri sanguis plus, quam aliorum, mucosus erat. Vires deinde victus reparavit.

AEGROTUS LXXXIII.

Anno 1763 die 1 Januarii juvenis annorum 24 subito infirmus evenit, et faciem luridam et graviorem spiritum et fatigata membra accepit, capite vehementer doluit, et arteriarum pulsum celerem habuit.

Jussi ex aegri vena multum sanguinem mitti. Diaetam tenuem imperavi, et julapium decoctumque refrigerans medicinae dedi, adjecto multo oxymelle squillitico; saepe etiam enema imperavi, scilicet ut his alvus submoveretur.

Inde secuta alvus laxa est, ex eademque multa putrida evenerunt.

Inter haec febris magis exarsit, inque oculis id, quod album esse debet, roseum factum est; accessit surditas, tremorque artuum, siquid aeger prehensurus erat: isque, quamvis mentis suae compos esse videretur, balbutiendo vix sensus suos explicavit. Supervenit etiam sopor, perinde ac quibus Petechiae in cute sunt. Nonnunquam quoque urina jumentorum similis evenit.

Ob quam causam superioribus auxiliis corticis peruviani extracti partem adjeci, sic, ut ejus unciam aeger intra diem noctemque assumeret.

Cum his alvus laxa mansit, ex eademque multa putrida descenderunt. Postea vero oculi rursum clari evenerunt, acutusque auditus est, et rediit recta mens, finitaque febre sudor acidus ex universo corpore erupit, et facta humida tussis est, isteque aeger, aliquanto citius, post diem duodecimum convaluit.

Atque talia quidem curationis exempla possem plura afferre, si opus his esset.

Ex quibus vero patet, istos et superiores (*h*) aegros non tam corticis peruviani beneficio, quam diarrhaeae potius auxilio salvatos fuisse, corticemque peruvianum per se Petechiarum morbo non mederi, sed adjuvare curationem, quam vel alvi profluvium vel adhibita purgantia remedia interea perficiunt, eundemque supervacuum esse, circumscriptae ubi Petechiae sunt, et ipsa impura colluvies solis in intestinis omnis residet. At ubi diffusae Petechiae sunt, aut si (quemadmodum superiore loco (*i*) dixi) cum ipso Petechiarum morbo tenax praeterea mucus in ipsis infimi ventris visceribus haeret exuperatque, sic ut praevideri possit, morbum in longum tracturum esse, aut ubi impura colluvies omnis in una tantum alicujus intestini parte convenit, cortex peruvianus, quoniam ex his causis metuenda gangraena est, superioribus auxiliis addi debet, donec superatum periculum sit. Hîc enim breve spatium est, intra quod, si auxilium non fertur, aeger extinguitur.

Quod si deinde victa gangraena periculumque fuerit, debent iterum purgantia remedia adhiberi, ne ex ista materia, si ea intus relinquatur, morbus paulo post idem resurgat, febrisque iterum exardescat. Veluti aliqua hic exempla jungam.

AEGRO-

(*h*) Aegrot. LXI et LXII.
(*i*) Cap. VII.

AEGROTUS LXXXIV.

Anno 1761 fine mensis Martii vir 30 annorum aliquandiu aegrotabat, indeque perinfirmus evenit, capite doluit, cibos nauseavit, saepe vomere voluit, et raras in cute Petechias accepit, postque assumtum medicamentum emeticum multam bilem vomuit, et cum vomuisset, melius habere videbatur, deinde jura carnium tenuia, julapiumque acidum cum potu refrigerante liberaliter assumsit.

Credideram, pro ista quidem curatione secundam valetudinem proxime reversuram esse.

At praeter opinionem quarto die mors in propinquo erat. Extremae enim corporis partes factae frigidae sunt, super easdemque gelidus sudor stabat, et retracti oculi tristesque, tanquam morientis hominis, sunt, horumque palpebrae inferiores cavae et plumbei coloris evenerunt, acuminatus etiam nasus est, oris item labia pallida evenerunt, et facta respiratio densa est, et arteriarum pulsus parvus et frequens et inaequalis: accessit delirium, intra quod aeger saepe corpus denudabat, et manibus palpabat.

Quare protinus plurimum corticis peruviani extractum, adjecta aquae et syrupi portione indidi, sic, ut aeger intra 24 horas tres fere extracti uncias assumsisset, inde postero die facies melior prodiit, totumque corpus iterum incaluit, et arteriarum pulsus ordinatus evenit. Tertio die febris maxime exarsit, in eademque aeger vehementer deliravit.

Paulo vero post (quod maxime notandum velim) soluta alvus est, ex eademque multa putrida

trida et plurimus mucus descenderunt, a quibus aeger resipuit, perimbecillus quidem adhuc.

Interea autem temporis aeger plurimum corticem peruvianum assumsit, superatoque ita periculo, victaque febre copiosus sudor acidus ex universa corporis cute erupit, isque octo fere dies continuavit. Utique quoniam etsi febris istis quidem auxiliis suppressa fuerit, nihilominus aliquae adhuc impurae reliquiae intus remanserunt.

Post istam autem requiem nova rursum febris succrevit, inque ea aeger iterum deliravit, quam item impura colluvies, quae intus remanserat, excitavit. At cum alvus adhibito iterum laxante pharmaco purgata fuisset, exque ea excussa multa item putrida fuissent, omnis etiam febris sudorque esse desierunt, et aeger ex toto convaluit.

A E G R O T U S LXXXV.

Anno 1761 a die 2 Martii eodem morbo, verum absque Petechiis, laborabat mulier 38 annos nata, quae, quoniam febre exarserat, sanguinem e vena misit, et julapium acidum potumque refrigerantem liberaliter assumsit, enema item refrigerans quotidie accepit, quod multa putrida subtraxit.

Nihilominus febris exuperavit, et in hypochondrio dextro, fere ubi intestinum caecum jacet, ortus acutus dolor est, qui post indita saepe enemata et subductam multam putridam materiam, et missum rursum e vena sanguinem imminutus est.

Attamen post haec aegra subito delirare coepit, et facta ejus facies pallida, atque oculi tristes

sunt,

sunt, circumque eosdem lividus in palpebris circulus ivit, acuminatus nasus est, labia pallida evenere, arteriarum quoque pulsus factus exilis, inaequalis, et tremulus est, aegraque saepe corpus denudabat, manibus item palpitabat veluti floccos collectura, universumque ejus corpus frigido sudore immaduit.

Ob quae protinus extracti corticis peruviani drachmam integram unaquaque hora praestiti, a quo, cum 12 intra horas 12 etiam extracti drachmae inditae fuissent, mens rediit, et elevatus arteriarum pulsus est, corpus rursum incaluit, oculi prodierunt, ipsaque facies melior evenit. Cumque ita aegra extracti corticis peruviani uncias tres consumsisset, tuta, etsi perimbecilla, fuit, plurimumque dormiit tanquam soporosa.

Cumque resipuisset, iterum juxta intestinum caecum, quemadmodum ante, plurimum doluit; et urinam jumentorum similem cum multo sedimento flavo mucoso emisit. Utique, quoniam in ista infimi ventris parte omnis colluvies residebat. Quare tria quotidie enemata injici jussi, quae multa putrida subduxerunt. Inde porro febris esse desiit, et ex universo corpore plurimus sudor acidus erupit, idemque pluribus deinde diebus fluere continuavit.

Quare aegrae alvum fortiore pharmaco submovi, a quo cum triginta sedibus plurima putrida dejecisset melius habere coepit. Tertio deinde die posteaquam aegra adhibito eodem pharmaco plurimum item mucum excussit, cibos desideravit.

Exeunte morbo aegrae pedes, quemadmodum in quorum ventre post ipsum Petechiarum

morbum multa impura relinquuntur, intumuere aqua inter cutem.

At posteaquam pharmaco saepe purgata fuit, prospere valuit, plurimamque urinam tenuem continuo reddidit, quae omnem superfluam aquam secum traxit.

Atque istis quidem curationum experimentis edoctus posterioribus deinde annis cortici peruviano, siquidem eo opus in Petechiarum morbo erat, aut laxantia remedia adjeci, ut alvus flueret, aut eam adhibitis enematibus laxam effeci ad morbi exitum usque. Quam curandi methodum, quoniam ea plurimum profecit, optimi nostrates Medici etiam receperunt.

Deinde etiam quaeritur, aegrisne venaesectio conferat, an noceat? scilicet, quam nonnulli medicinae Professores maxime metuunt, et ut exitiosam rejiciunt.

Non equidem confert venaesectio, si in ipso morbi principio magna debilitas atque infirmitas est, et arteriarum pulsus exilis adhuc existit: quoniam posset per eam corpus magis imbecillum effici: etsi etiam non nocuerit his, qui proprio consilio sibi venam secari fecerunt: quod experientia docuit.

Expedit vero venam secare, si calor exardescit et febris exuperat. Scilicet ne intestinorum inflammatio, quae a putrida in his colluvie facile futura esset, occupet. Neque verum est, quod quidam metuunt, posse Petechias post sectam venam intus in corpus reverti aegrumque praecipitare. Quare quoniam Petechiae necquicquam criticae sunt, vanus iste timor est. Semper enim post sectam venam, et post menstruum sanguinis fluxum, siquidem is aegris mulieribus supervenit,

ipsae

ipsae Petechiae, quales ante fuerant, superstiterunt: quod experientia in ipsis morbi curationibus saepe docuit.

Denique etiam emplastra vesicatoria ab aliquibus medicinae Professoribus ut maxime necessaria proponuntur. Verum ea, quoniam neque possunt impuram colluviem, a qua morbus ipse est, extrahere, neque Petechiae ipsae criticae sunt, in genere inutilia sunt.

In specie vero necessaria eadem sunt, ubi cum Petechiarum morbo tenax aliquis mucus, quod supra memoravimus, in ipsis infimi ventris visceribus coivit haeretque; debet utique is, quemadmodum multae aliae concretiones serosae, applicatis simul canthardibus ante solvi, quam ardente febre accendatur, exque eo ipsa viscera inflammentur. Quod per sua privata signa, qualia eodem loco recitavimus, praenosse interest.

Quod si vero famae etiam ratio habenda est, possunt item emplastra vesicatoria, quoniam ea nunquam in isto morbo nocent, etiam ubi superflua sunt, applicari, ne quid omissum existimetur, neque medicus occidisse videatur, quem non servasset.

Atque haec Medicorum auxilia sunt. Sed pudet dicere exitiosas agyrtarum fraudes, quae nunquam fere frequentius exercentur, quam cum popularis aliquis morbus civium corpora torquet animosque angit. Aegris vero hominibus medicinam imperite facere, horumque morbos sine recta rerum cognitione agitare, proximum homicidio scelus videtur.

His adde suavius illud noxae genus mulierculas, quae non quaestus quidem, quod ajunt, causa, sed aegrorum miseriis commotae pia, ut

volunt, mente pressis medicina succurrunt. At crudelis ista in proximum pietas est, quae potest noxia solicitudine aegrum necare, quem salutari incuria servasset.

Imo eo hodie deventum est animi levitatis, ut, si qui ignavi homines rerum domesticarum jacturam passi sint, neque repetundis par labor propter socordiam sit, ii medicamenta compingant, quae verso pollice ornatoque mendacio afflictis vendunt: scilicet, ut horum miseriis pinguescant. Similes hi sunt pauperi cuidam latroni, qui divitem aliquem hominem occidit, ut ejus exuviis penuriam a se ipso avertat.

Quisquis Magistratuum sancita lege servataque continuo legis severitate tacitas istas reipublicae pestes expellet, tot homines tutos servabit quot a morte caveret is, qui imminens bellum componeret pacemque statueret. *Homines ad Deos nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando* (*k*).

C A-

(*k*) Tullius.

CAPUT X.

PETECHIAE SI CUM ALIO QUOPIAM MORBO CONVENIUNT, QUOMODO SUCCURRENDUM SIT?

Possunt etiam Petechiae cum alio quopiam morbo convenire, ceu cum febre intermittente, variolisve, aut cum dysenteria, maximeque tales morbi ubi omnes simul circumeunt; quemadmodum aestate anni potissimum 1761, qua tempestate et Petechiae, et morbilli, et variolae, et febris scarlatina, et dysenteria, et febris intermittens populares erant.

Et primo quidem potest febris intermittens aut inter ipsas Petechias excitari, aut possunt febri, quae est, ipsae Petechiae supervenire. De illa supra scripsi, de hac nunc dicam.

Si ad febrim intermittentem, quae per se talis existit, Petechiae accedant, indicio sunt, in aegri imo ventre multa impura residere. Quare ante omnia alvus movenda est, vomitorio quidem medicamento, maxime vero purgantibus remediis, usque dum nullae Petechiae supersint, id est donec infimus venter ex toto purus sit. Deinde febris ipsa submovenda est per eas rationes, quae eidem mederi possunt.

AEGRO-

AEGROTUS LXXXVI.

Anno 1761 a die 26 Aprilis mulier 40 annos nata laborabat febre intermittente tertiana.

Erat aegrae facies lurida, arteriarum pulsus parvus, vomendi desiderium, atque e ventriculo oppressio angustiaeque. Quare aegrae medicamentum emeticum exhibui, a quo singulare quidem nihil nisi aquam, qualem biberat, protinus rejecit. Alvo vero multa impura deposuit.

Urina autem jumentorum urinae similis facta est: eruperunt secundum interna brachia, juxtaque collum et supra pectus Petechiae, quae significabant, multa impura in imo ventre superesse.

Quare mediis inter accessiones tribus diebus alvum purgante pharmaco subduxi, deindeque cum impura omnia ex ea descenderunt, ipsaeque Petechiae omnes evanuerunt, febrim cortice peruviano submovi.

AEGROTUS LXXXVII.

Puellam 5 annos natam, quae anno 1760 mense Aprili febre intermittente quotidiana cum plurimis Petechiis laboraverat, rursus eadem febris proximo anno 1761 medio mense Majo prehendit, cum plurimis item in cute Petechiis. Tempore vero intermissionum omnis caloris expers puella in triviis cucurrit cum sociis ludendo tempus terens.

Hujus alvum tamdiu pharmaco purgavi, donec inde subtracta omnia impura fuissent, nihilque ex Petechiis restitisset. Deinde febrim ipsam cortice peruviano excussi. Istas

Istas vero Petechias ideo reversas fuisse judico, quoniam aegrae venter superiore anno non satis post morbum purificatus fuit, sed multa hucusque impura in eo convenerunt ex malo victu. Erat enim aegra peregena.

AEGROTUS LXXXVIII.

Eodem tempore hujus aegrae soror 2 annos nata febre intermittente quotidiana laboravit cum plurimis in cute purpureis Petechiis. Tempore item intermissionum bene habuit, tanquam nulla ipsi sive febris sive Petechiae essent.

Hujus etiam alvum tamdiu pharmaco subduxi, donec omnia ex ea impura descendissent neque Petechiae superfuissent. Febrim ipsam deinde cortice peruviano profligavi.

Nonnunquam febris ipsa, quae cum Petechiis est, per se desinit, postea nempe quam corpus pharmaco purificatum est.

AEGROTUS LXXXIX.

Anno 1760 die 3 Maii mulier 38 annos nata febre tertiana laborabat, et cum tertia febris accessione Petechiae secundum interna brachia juxtaque collum prodierunt.

Hujus alvum resinae jalappae granis septem et quatuor granis diagrydii ex syrupi florum persicorum uncia subduxi, queis multa putrida descenderunt, ipsaque febris et mitior evenit et Petechiae pallidiores factae sunt. Cumque alvum eodem pharmaco rursum submovissem, omniaque impura inde subtraxissem, febris ipsa esse desiit, aegraque Petechiarum expers convaluit.

AEGRO-

AEGROTUS XC.

Anno 1760 a die 27 Aprilis mulier annos 40 nata pauperrima, et cui a duobus jam mensibus foeda scabies erat, nunc febre tertiana cum eademque Petechiis, quae positae inter ipsam scabiem erant, laborabat. Erat praeterea aegra perinfirma, et cibos nauseabat.

Dedi resinae jalappae grana septem et quatuor grana diagrydii ex syrupi florum persicorum uncia, a quibus multa putrida deposuit. Ipsa vero febris Petechiaeque eaedem substiterunt. Quare alvum eodem pharmaco rursum purgavi, cumque multa inde putrida descendissent, Petechiae evanuerunt, ipsa vero febris alterno die reversa est. A quo vero alvus eodem item pharmaco purgata fuisset, ipsa quoque febris esse desiit.

AEGROTUS XCI.

Anno 1760 a 4 die Maii puella 4 annos nata febre tertiana laborabat.

A tertia accessione alvum resinae jalappae granis quatuor totidemque diagrydii cum syrupi florum persicorum uncia mistis purgavi. Cum multa putrida sic subducta fuissent, etiam proxima febris mitior accessit.

Aegra autem erecta obambulabat, et ventrem tumidum habebat, et inditis digitis nares, tanquam ventre vermes haberet, fricabat. Venerunt supra dorsum ventremqne, et juxta carpum, malaque, et supra tempora Petechiae. Urina item jumentorum urinae similis exiit.

Ob quae aegram rursum pharmaco purgavi, a quo

a quo deposita septies alvo multum muci descendit. Inde proxima febris mitior, ipsaeque Petechiae pallidiores factae sunt. Cumque aegra alvum denuo purgasset, convaluit omnis febris et Petechiarum expers.

Scire autem refert, ut etiam paulo magis supra observavimus, Petechias in ipsis febrium paroxysmis neque magis rubras neque harum plus fuisse, quam quidem tempore intermissionum. Ex quo rursum patet, Petechias non a calore fieri.

Nonnunquam Petechiae cum alio quopiam morbo epidemico sunt. Ut enim diversa morborum popularium miasmata possunt in eodem aëre simul esse, ita etiam aliqua ex his nonnunquam in uno eodemque corpore conveniunt.

AEGROTUS XCII.

Anno 1761 die 4 Septembris mulier a duobus jam mensibus gravida cum fuisset, dysenteria, quae eo tempore popularis erat, aliquandiu laborabat.

Esat ista quidem dysenteria difficilis, cum eademque magna febris. Eruperunt praeterea ex universa corporis cute maximeque in internis brachiis multae Petechiae, et urina jumentorum urinae similis cum sedimento crasso, tanquam cerevisiae fermentum, evenit.

Quare aegrae alterno quoque die pulveris rhabarbari drachmam, et quavis inter utrosque hos dies hora cochlear unum tincturae rhabarbari aquosae ingessi, ammista terra foliata tartari et syrupo rosarum solutivo.

His alvus maxime soluta est, aegraque plurima

ma putrida mucumque dejecit, et post decem dies optime valuit.

Possunt etiam Petechiae inter variolas in cute esse, quod aestate anni 1761 vidi, qua tempestate variolae populares, harumque aliae discretae, aliae confluentes erant.

AEGROTUS XCIII.

Anno 1761 fine mensis Julii puella annos 12 nata, quasi febre putrida laborabat, ob quam medicamenta purgantia enemataque accepit, quae multa putrida subtraxerunt.

Provenerunt in universa cute multae Petechiae, maximeque in internis brachiis, aliquosque post haec dies innumerae ubique variolae parvae et cohaerentis quidem speciei ipsas inter Petechias. Cum his urinam turbidam cum sedimento, qualem jumenta mingunt, aegra emisit, ex qua novi, multa impura in imo ventre superesse.

Ob quae, quoniam verebar, ne variolae, quae per se satis malae erant, pessimae atque gangraenosae forent, protinus unaquaque hora duo cochlearia mixturae, ex aquarum destillatarum unciis quinque, et succi citrei atque syrupi rubi idaei uncia ingessi, adjectis extracti corticis peruviani drachmis tribus, scilicet ut isto auxilio sanguinem tueri contra putredinem possem, donec bene impletae ad suppurationem usque variolae essent.

Verum in his quidem variolis factum nullum pus est, sed tales, quales hucusque fuerant, triduo manserunt, earum enim pus non coctum, sed veluti aqua fontis, ammista aliqua exigua lactis portione erat, neque ipsae variolae intumuerunt,

muerunt, sed rugosae mollesque extiterunt, a quibus flaccida omnis cuticula facile secessit.

Quare iterum ad extractum corticis peruviani recursum est, idque unaquaque hora, donec variolae siccae fuissent crustasque demisissent, praestitum est.

Sic aegra optime convaluit sine ullo in cute vitio. Finitoque morbo alvum pharmaco ter subduxi, a quo multa putrida descenderunt. Inde etiam urina, quae urinae jumentorum similis ante fuerat, iterum tenuis limpidaque evenit.

AEGROTUS XCIV.

Paulo post, initio mensis Augusti puer triennis variolis discretis, inter quas multae Petechiae circumscriptae potissimum in internis brachiis erant, laborabat.

Non adeo tunc istum quidem morborum conventum metuebam, cum quoniam ipsae variolae discretae erant, tum quoniam prior curatio bene successerat. Julapium vero cum succo citrei nitroque et syrupo rubi idaei praestiti, et enema quotidie imperavi, scilicet, ut his, quidquid putridi infimus venter haberet, corrigerem, aliquamque ejus portionem continuo subducerem, donec variolae plenae proximeque suppuraturae essent.

Cumque vidissem, bonae istas variolas notae esse, beneque suppurare, utique, propterea quod faustus morbi exitus apparebat, omnem medicinam dimisi, aegerque, quasi nullas Petechias haberet, convaluit.

AEGROTUS XCV.

Tertium deinde aegrum accepi 13 annos natum, plethoricum, et genere nervorum permobili. Hic protinus calore exarsit, inque eo vehementer deliravit; posteaquam vero sanguinem e vena misit, resipuit.

Erat altero die urina jumentorum similis, inque cute multae Petechiae, ob quas quotidie enema imperavi, quod multa putrida subtraxit. Accesserunt quarto die variolae discretae neque adeo multae.

At quoniam benignae istae quidem variolae erant, neque aeger ideo magis cum Petechiis quam quidem sine iisdem aegrotavit; rem utique naturae omnino reliqui, diaetamque praecepi, et potum tenuem liberaliter praestiti, quae secuta perfecta valetudo est.

AEGROTUS XCVI.

Anno 1762 die 22 Januarii puer puellaque, quorum alter 4, altera 5 annos habebat, laborabant variolis plurimis, parvis, discretis, paululum suppressis, et quarum aliquae cohaerebant.

Altero morbi die, antequam ipsae variolae erupissent, etiam multae in cute Petechiae extiterunt, in internis potissimum brachiis, circumque collum, supraque pectus et juxta femora, eaedemque, donec perfecta variolarum suppuratio fuisset, integre substiterunt.

Inclinato vero morbo et cum finita suppuratio fuisset, ipsae etiam Petechiae factae pallidiores sunt, posteaque omnino disparuerunt, cum

siccae

siccae variolarum crustae a subjecta cute decidissent.

His autem aegris non nisi diaetam tenuem ordinavi, et coctam aquam praestiti, quam plurimam biberent.

Notandum autem est, istos quidem aegros non pejus cum Petechiis habuisse, quam qui similibus variolis absque Petechiis laborant, neque singulare aliquod vitium propterea sive accidisse sive remansisse, sed facile convaluisse eosdem, quasi nullas cum variolis Petechias habuissent.

Si cum purpura, quam his temporibus Medici usitato pleonasmo rubram vocant (sed rectius quidem papulas miliares rubras appellarent) Petechiae sunt, hae per easdem rationes submoveri debent, per quas Petechiis, si solae eae sint, succurri posse supra posui.

AEGROTUS XCVII.

Anno 1760 die 22 Aprilis puella 5 annos nata subito calore exarsit, inque eo manibus intremuit, et deliravit.

Ob quae protinus julapium ex aqua florum sambuci succoque citrei et nitro et syrupo rubi idaei praestiti, et decoctum refrigerans, quod liberaliter biberet.

His proximo die aliquantum ex calore minutum est, at multae in cute Petechiae eruperunt, ex quibus aliquae ut lentes latae erant, tanquam harum plures inter se convenissent. Quare serum lactis cum nitro et melle mane et vesperi ut enema praecepi.

Die 3 inclinata quidem febris est, nihilominus plures in cute maximeque juxta collum supra-

que et infra axillas, ubi tenera cutis est, Petechiae prodierunt. Propterea resinae jalappae grana tria totidemque diagrydii ex syrupo florum persicorum indidi, quae multa putrida mucosa subtraxerunt. Urina etiam jumentorum similis evenit, et muci multum praecipitavit. Quarto item die ipsae Petechiae factae magis pallidae sunt.

Verum etiam hoc ipso die orta nova febris est, inque ea papulae miliares rubrae undique ex cute eruperunt, quae postero die iterum evanuerunt, etsi febris eadem substiterit. Quare aegrae alvo serum lactis cum nitro et melle injici jussi.

Nunc vero aegra in nonum usque diem omnia remedia respuit, intraque id temporis febre magis exarsit plurimasque iterum Petechias accepit, utique quoniam multa impura in infimo ventre supererant.

At ubi deinde aegra iterum ex syrupo laxante alvum octies deposuit, urinam rursum jumentorum similem emisit, atque febris et Petechiarum expers evenit. Supervenit decimo die alvi profluvium, quod multa putrida mucosa trahendo prosperam valetudinem restituit.

Sic paulo magis supra (*l*) aegrotus, qui purpuram rubram (id est papulas miliares rubras) cum Petechiis habebat, simili ratione curatus est, tanquam is solis Petechiis laborasset.

Ex quibus, quoniam ipsae quidem Petechiae morbos, qui ex recepta intra sanguinem causa orsi sunt, si convenerunt, neque vitiaverunt neque mutaverunt, verisimile est, ipsum Petechiarum miasma minime in sanguinem penetrare, sed, quem-

---

(*l*) Aegrotus LXXIX.

quemadmodum supra demonstravimus, maxime in imo ventre manere.

Non inutile fortassis erit, si rariorem aliquam morborum conjunctionem hic recitavero, Petechiarum nempe, quae cum catalepsi convenerunt.

Morborum enim omnium minime communis catalepsis est, quem, quoniam is quam rarissime prehendit, utique aliqui Medicorum ut fictitium intuebantur. At ego istud quidem vitii genus, etsi hucusque non vidissem, nihilominus aliquando extitisse ideo non dubitavi, quoniam de eo viri fide digni scripserunt, quamvis aliam, ac isti quidem authores, omninoque diversam morbi causam esse semper putaverim. Nunc vero, posteaquam morbum ipse nuper vidi curavique, aliquantum magis et ejus indolem, et qua submoveri possit rationem scio, subjiciamque quid eundem, cum Petechiarum morbo supervenerat, excusserit.

AEGROTUS XCVIII.

Anno 1764 die 7 Septembris vir 30 annos natus, macilenti corporis habitus atque tristis demissique animi, aliquanto magis incaluit, et capite doluit, ob quae vena in brachio secta, extractaque aliqua sanguinis portio est: Post haec aliquandiu neque bene valuit, neque cibos desideravit, deindeque os amarum accepit, cibos nauseavit, et corpore infirmus evenit; arteriarum item pulsum et debilem et frequentem habuit, cum vomendi desiderio.

Ex quibus judicavi, eum Petechiarum morbo affectum iri, maximeque, quod iste morbus ea

tempestate et percommunis erat, et ipse aeger suae matri, quae Petechias ante habebat, diu noctuque in morbo succurrerat.

Ob quam causam aegro tartarum emeticum praestiti, a quo multum bilis ore rejecit, aliquotque deinde dies alvum laxam saepe deposuit. Praeter haec diaetam tenuem et julapium refrigerans praecepi, potui vero dedi aquam adjecto succo citreorum. Hisque aliquibus adhuc diebus erectum sustinuit se.

Noctu deinde, quae ab octavo in nonum morbi diem erat, adeo exitiose habuit, ut eum sui ad proximum usque diem vix perventurum esse metuerint. In hac vitae angustia ejus venam iterum secuerunt, et tria emplastra vesicatoria applicarunt, quae aliquantum profecisse videbantur. Sequente igitur die, cum illuxisset, ad aegrum accessi, pessime sane habentem, narratumque ab his, qui circum erant, accepi, aegrum, quemadmodum nunc haberet, ita noctu habuisse. Quem, cum curatius contemplatus fuissem, catalepsi teneri vidi, veluti nunc dicam.

Supinus enim jacebat, universumque corporis truncum a pelvi ad verticem usque rigidum, tetanoque firmum habebat, neque potuit inferior maxilla ab superiore diduci, sic enim spasmo commissi utrimque dentes erant: grandes item versique dextrorsum oculi in unum veluti punctum fixi haerebant, tanquam ibi locorum aeger aliquid studiosius intueretur; et siquidem manum meam quasi ictum inflicturus istis oculis vehementius admovebam, palpebrae aliquo modo nictitabant, inque oculis, id, quod album esse debet, roseum erat, turgidis sanguine vasculis, universa item corporis cutis magis, quam quidem

sano

sano consueverat, rubuit. Adeo facilem vero aeger spiritum duxit, ut ex eo neque thorax, neque abdomen agitari visum fuerit; at ubi aliquis ejus ori manum admovit, facile spirare eum, aëremque, quem reddidit, calidum exire, sentiebat. Abdomen (quod eo magis nosse potui, quo macilentior aeger erat) sine motu, tenue, gracile, necquicquam molle erat, et siquidem in illud pugno impegi, aeger per saltum expiravit. Caeterum is sine ullo sensu erat; nam accepta aliqua linteaminis portione cum infra nares eum titillassem, aut simile quid supra oris labia molliter duxissem reduxissemque, ne minimum quidem ejus percepit, neque admoto naribus spiritu salis ammoniaci excitatus est.

Potui ejus membra pro lubitu movere, eademque ut mollem ceram flectere, inque situ, in quo ea posui, manebant. Manuum item digitos, quemadmodum volui, aut omnes simul, aut unum quemque sigillatim modo magis, modo minus vel flexi vel extendi; iidemque, in quo statu eos sivi, manserunt, magis tamen, extensi ubi sunt, intra palmam inclinabant, ut dormientis hominis digiti. Etiam in pugnum eos complicavi, modo autem carpum juxta articulum flexi, modo extendi, modo cubitum, modo brachium elevavi, modo adduxi, modo abduxi, modo depressi, modo, quemadmodum gladiatoris, extendi, at illud, ubi extensum ita fuit, proprio pondere, veluti mollis cera, lente descendit. Crura item femoraque diducere, adducere, flectere, atque extendere, prout volui, potui; sicque manserunt.

Aegri deinde truncum, qui, ut supra memoravi, rigidus erat, erexi. Sicque aeger, quemadmodum sanus, sedit, versosque dextrorsum oculos

tenuit, tanquam ibi aliquid contemplans. Ejus caput ante flectere non potui, at in utramque partem vertere; quorsumcunque vero caput versum est, tamen intenti in latus dextrum oculi manebant, veluti in unum ibi punctum fixi. Atque ita sedentem aliquandiu reliqui. Cumque deinde meam manum ejus thoraci admovissem, eumque gradatim et per intervalla repulissem, is tantundem, quantum volui, reclinatus, quemadmodum ceraceus homo, est, neque proprio pondere, etiam cum pulvinari rursum proximus venerat, relapsus, sed adhibita tandem manu demissus est.

Atque ita quidem aeger per horam unam spectaculo fuit, intra quod ejus vultus colore rubro per intervalla suffusus est, et arteriarum pulsus frequens erat, atque aequalis universi corporis calor mansit. At exeunte ista hora, quasi aliquid eum strangularet, habuit, vultu enim rubuit, magnosque oculos diduxit atque in altum tulit, ob quae protinus erectus ab adstantibus est, sicque tussiit convulsorio modo, exque hiante ore multum salivae effudit. Post haec iterum reclinato corpore demissus, aliquantum temporis, ut ante, cubuit. Deinde subito ad se rediit, veluti evigilans, adstantesque circum contemplatus, quid sibi velint, quaesivit, risit, mactique animi non male habuisse se, dixit, exque impresso libro, quem ipsi protinus obtuleram, omnia facile legit, et sine linguae vitio pronunciavit.

Porro eum rogavi, qua ratione proxime ante accessionem habuisset? non male habuisse se dixit, at visum ante sibi fuisse, quasi multarum campanularum concentum modo audiret, modo gratum labentis aquae susurrum perciperet.

Post

Post haec ejus corporis cutem perlustravi; inque ea innumerabilem omnino Petechiarum copiam perspexi: praeter eas in brachio dextro (scilicet in quo loco ante, ut supra dixi, secta vena constrictaque justo magis fascia erat) a cubito ad carpum usque multo major Petechiarum numerus, quas inter sparsae multae latae, diffusaeque et aliquae lateritii coloris erant, extabat; totumque istud brachium ab extremis digitis ad circumstrictam juxra cubitum fasciam usque intumuerat.

Quam ob rem enema purgans praecepi, quod, quoniam sine profectu intus remansit, proxime secuta potio purgans est, quae noctu multa putrida subduxit: indeque postero die, qui morbi decimus erat, aliquantum et ex morbo et ex Petechiis minutum est. Arteriarum quoque pulsus magis plenus evenit. Ob quam causam, cum ista medicina profecisset, eandem potionem laxantem iterum praestiti, quae multa rursum putrida submovit. Sicque sequentibus deinde undecima duodecimaque diebus idem purgans exhibui, quod multa item putrida subtraxit; exque his deletae magis atque magis Petechiae sunt.

Accessit media nocte diei 13. delirium, quod ad posteram usque noctem continuavit, intraque id aeger clausas iterum maxillas rigidamque cervicem habuit: at cum proxime mens rediisset, extractum corticis peruviani medicinae adjeci, quod secuta tranquillitas somnusque est.

Die 15. reversa recta mens est, et factus arteriarum pulsus lentus atque plenus est, aegerque posteaquam extracti corticis peruviani sesqui unciam assumserat, omnis inflammationis expers fuit: alvum etiam saepe laxam deposuit, exque ea multa putrida excussit. Inde bene habuit, atque

arteriarum pulsum et magis plenum et magis lentum accepit, isque proxima nocte, quemadmodum narratum accepi, potuisset quidem placide dormire, nisi ridicula ejus phantasmata somnum interpellassent.

Postero die magis ad integritatem perventum est, et mens constitit, et arteriarum pulsus lentus erat, et plurimae ex Petechiis evanuerunt: corticemque peruvianum secutae multae sedes putridae sunt, et noctu requies.

Die 17. edendi desiderium, pulsus plenus, somnus noctu placidus; proxima die 18. bona valetudo, fames denique. Tandem die 19. alvum rhabarbaro subduxi, quod cum multa item putrida subduxisset, aeger ex toto convaluit, neque imposterum recidit.

CAPUT XI.

DE MORBIS HUCUSQUE INTERCURRENTIBUS.

Superest, ut aliquanto magis de iis affectionibus disseram, quae inter Petechiarum morbum, cum is popularis erat, cucurrerunt. Harum duo potissimum genera extabant: alterum, quod sine Petechiis quidem erat, at omnes Petechiarum morbi ipsius notas ex toto habuit; alterum, quod aliqua tantum ejus indicia retinuit, plurima vero diversa, maxime autem ut pleuritidis signa habuit, per

quae

quae et facile fefellit, et magis occidit. De illo supra scripsi, de hoc nunc dicam.

Illud autem ante omnia nosse expedit, fine anni 1762. atque initio anni 1763. post statutam pacem cum reversi milites fuissent, multique ex his trans terras Moguntinas ivissent, intraque easdem aliquandiu resedissent, rursum Petechiarum morbum, qui superiore aestate atque autumno declinaverat, nunc iterum magis excitatum fuisse. Sive is allatus ab aegris militibus, traditusque nostris incolis fuerit, sive idem per se ita increverit, eo quod petechiale miasma, quod ipsum inter nos supererat, nunc plura hominum corpora invenit, quae vitiosa anni tempestas ante ad hunc morbum magis opportuna effecit. Erat enim superioribus mensibus Augusto, Septembri, Octobri, atque Novembri tempestas perhumida, continuaeque pluviae, et densae saepe nebulae, per quas emollita utique et laxata hominum corpora muci plurimum intus confecerunt, qui denique computruit, atque vagum morbi miasma recepit. Quod utrumque verisimile videri potest.

Utcunque sit, illud magis ad rem pertinet scire, illis temporibus istum quidem morbum et cum diffusis potissimum Petechiis fuisse, et perexitiosum simul, ipsasque Petechias in aliquorum cute duos dies extitisse; ex aliorum vero cute, cum vix apparuissent, protinus recessisse. Nonnullos etiam eodem morbo sine Petechiis laborasse. Praeterea istum morbum, quoniam par vitii causa erat, eandem, quam superioribus annis, curationem recepisse.

Multos etiam iis temporibus pleuritide laborasse, quae, quoniam non a vulgari causa excitata erat, vulgarem etiam medelam non admisit. Namque

que propterea quod iste quidem lateris dolor ortus a simili causa fuit, a qua ipse Petechiarum morbus provenit, debuit utique is eadem, qua ipsae Petechiae, ratione curari. Qua sine causae cognitione nullam morbus a communibus auxiliis curationem recepit. Recepit vero eandem ab his, quae Petechiis mederi posse, supra dixi.

Ejus haec conditio erat. Primum ortum frigus cum eodemque acutus lateris sive dextri sive sinistri dolor est, finitoque frigore excitatus calor est, qui continenter exarsit. Huic dolori lateris tussis accessit, per quam tenax, ut albumen ovorum, at rufa pituita excreta est. Respiratio densa erat, et spiritus ob vehementem dolorem difficilis; inter haec etiam tussis sicca, quae nihil emolita est, aegrum excruciavit. Arteriarum pulsus parvus, frequens, et veluti suppressus erat, qui post missum sanguinem celer et plenus evenit.

Extractus ex aliorum vena sanguis magis, ex aliorum vero minus glutinosus erat, nonnunquam etiam in crustam inflammatoriam coivit. Caeterum, hujus quidem muci plus erat, ubi morbus jam insedit, quam ubi incepit.

Missus vero iterum iterumque sanguis, et imposita supra dolentem partem fomenta emollientia, applicata item emplastra vesicatoria lata, atque julapia refrigerantia decoctaque emollientia cum nitro et multo oxymelle squillitico, scilicet quae pleuriticos juvare consuescunt, necquicquam, etiam ubi ab ipso morbi principio adhibita fuerint, profecerunt. Nulla namque sputa cocta exierunt. Accessit quinto die delirium, magis intenta febris est, urina flammea evenit, secuta gangraena est, quae aegrum die septimo jugulavit.

AE-

AEGROTUS XCIX.

Anno 1762. die 9. Decembris virum 40. annos natum subito febris cum acuto sinistri lateris dolore prehendit, ob quem missus e vena multus sanguis, praestitumque decoctum emolliens est.

Quarto die, quo in auxilium vocabar, emota sputa rufa tenacia sunt, quae poterant in longum trahi. Cum his magnus corporis calor, intentaeque arteriae erant, et densa respiratio.

Protinus jussi sanguinem e vena liberaliter mitti, qui densam crustam quam proxime contraxit. Julapium item refrigerans praestiti, ammisto nitro cum multo oxymelle squillitico. Potui dedi aquam, in qua molles herbae decoctae erant, adjecto nitro et oxymelle squillitico, quae aeger liberaliter biberet. Insuper quatuor emplastra vesicatoria lata imperavi, quorum latissimum omnem doloris locum comprehendit.

Quinto die accessit delirium, sexto applicata iterum quatuor emplastra vesicatoria sunt. Septimo die aeger gangraena extinctus est.

AEGROTUS C.

Anno 1762. die 24. Decembris vir 50. annos natus ante diluculum friguit, simulque affectum acuto dolore latus sinistrum est, hunc subsecuta tussis est sputum tenax rufum trahens, spiritus difficultas magna febris, continuaeque vigiliae.

Missus protinus e vena multus sanguis floridus mansit; qui vero vesperi inde extractus est magis, et qui altero die, adhuc magis mucosus erat. Ab ipso vero morbi principio aeger julapi-

um

um acidum cum multo nitro et oxymelle squillitico accepit, aquam item, cui herbae molles incoctae erant, etiam ultra satietatem bibit adjecto nitro et oxymelle squillitico; cibo vero sumsit hordeum ex aqua coctum. Praeter haec imposita affecto lateri fomenta ex aqua calida sunt. Cumque sanguis altero die iterum mucosus evenisset, etiam quatuor emplastra vesicatoria lata, quorum unum doloris locum tegit, applicata sunt.

Inde muci multum tussi extraxtum est. Accessit etiam tertia nocte somnus, et quarto die arteriae quieverunt harumque pulsus mollis extitit.

At quinto morbi die succrevit febris, intentaeque arteriae sunt, alienata mens est, urina flammea evenit, universi corporis calor magis exarsit; facta urina rubra est, die sexto aeger floccos collegit, et septimo gangraena jugulatus est.

Insuper et illud scire refert, nullum ex istis quidem aegris privata aliqua labe ante vitiatum fuisse; nihilo tamen minus etiam cum adhibito protinus eo auxilio, quod pleuriticos juvare solet, omnes periisse. Ex quibus item patet, diversam istius morbi fuisse et rationem, et diversam oportuisse medicinam.

Tales autem aegros eripere plus negotii erat. In hoc enim morbo praeter ea, quae supra posita sunt, et in unoquoque acuto lateris dolore coveniunt, ad haec praecipue attendendum erat, ut quarto die, eo quod nullum sputum coctum hucusque processit, superiori julapio extracti corticis peruviani tantum adjiceretur, quantum quotidie intra unciam aut paulo magis supra constitit. Cum his enema, ammisto sale et melle, saepe injicere oportuit, quo alvus poflueret. Quod si vero neque

et

et haec alvum movebant, addendum Sal sive Glauberi sive Seignette erat, donec fluxerit. Sic enim putrida colluvies, scilicet a qua morbus ipse erat, interea submoveri debuit, dum ejus reliquiae cortice peruviano intus condiebantur, ne eae corpus ante corrumperent, quam omnes descendissent. At, si alvus per se liquida secessit, quod nonnunquam contigit, infra moventibus auxiliis opus non erat. Deinde superato morbo aegri diu imbecilli manserunt.

Quod si vero ocius, et ante quartum diem nosse licuit, pleuritidem a tali causa esse, citius etiam alvum movere expedivit.

At quoniam exitiosum in communi pleuritide alvi profluvium esse consuescit, isque, quem causae origo fefellit, videri posset, quasi aegros ducendo alvum in perniciem traheret; contra vero alius, qui in isto lateris morbo alvum non movisset, aegros exitio daret; nunc ea signa proponam, per quae istud vitii genus a communi pleuritide dijudicari queat. Scilicet, ut ex ista notitia, si quando idem morbus imposterum futurus est, scire liceat, occurri qua ratione possit.

Sunt autem ista signa maxime talia. Si popularis eo tempore talis Petechiarum morbus est, si aeger faciem neque rubram neque oculos splendentes secus ac ex vulgari pleuritide, habet; contra vero, si eius facies lurida, cutisque vel plumbea, vel flava, et oculi tristes atque cavi sint, si membra magis fatigata et universum corpus majorem, quam in communi pleuritide, lassitudinem sentiat, si arteriarum pulsus in principio debilis, et frequens sit, aut, qui frequens et durus ante erat, deinde quarto die parvus eveniat, neque cum eo sputum coctum proveniat, si quarto die lividus circum

ocu-

oculos limbus appareat, si sputum tenax rufum aut rubrum quolibet tempore excreetur, si ardente febre urina flava, aut inclinata febre rubra, aut jumentorum similis eveniat, si vel orto per se, vel excitato post indita enemata alvi profluvio putrida colluvies mucusve descendat, denique si plures homines eadem tempestate ita laboraverint, quos similis curandi ratio salvavit, indicio est, excitatam non a vulgari causa, sed a privato quopiam vitio istam pleuritidem esse.

Non alienum insuper erit, aliqua curationum exempla afferre, ex quibus paulo dilucidius videri queat, huic morbo qua ratione mederi conveniat.

AEGROTUS CI.

Anno 1762. die 26. Decembris foemina 42. annorum subito friguit, et vehementer simul e latere dextro doluit. Ad hunc dolorem lateris febris accessit tussisque, per quam excreata pituita tenax et rufa est.

Missus protinus liberaliter e vena sanguis floridus erat, idemque iterum iterumque extractus, quo magis morbi incrementum constitit, eo magis tenax et albus provenit. Cibus erat quam maxime tenuis et lenis, praecipueque sorbitio, aeque ex ptisana potissimum, aut cremor ptisanae datus est. Medicinae dedi julapium ammisto nitro et oxymelle squillitico, potui vero aquam, in qua molles herbae decoctae erant, adjecto nitro et oxymelle squillitico. Lateri etiam, in quo dolor pressit, imposita fomenta sunt, et indita saepe enemata ex sero lactis nitroque et melle.

His aliquantum quidem ex febre minutum est, in-

nihilominus neque acutus dolor, neque tussis esse desiit. Quare sex emplastra vesicatoria diversis corporis partibus applicari jussi, quorum latissimum doloris ambitum texit.

Neque vero etiam his cocta sputa sunt, sed rufa exierunt, facies lurida evenit et arteriarum pulsus celer, urinae rubrae prodierunt, et alvo excreta maxime putrida erant. Accessit quarto die delirium, et genarum rubor ardorque, animi item inquietudo et corporis denudatio, urina etiam rubra evenit.

Quare superioribus auxiliis extractum corticis peruviani addidi, cujus unciam intra 24. horas aegra assumeret. Praeter haec injectum unoquoque trihorio enema purgans est.

His laxata alvus est, ex eademque multa putrida descenderunt. Et, cum aegra diem septimum, intra quem constitutum exitum esse consuevit, superasset, inclinata aliquantum febre resipuit. Ortum denique alvi profluvium est, quod plurima putrida traxit; cumque aegra septem extracti corticis peruviani uncias consumsisset, die decimo convaluit absque sputi coctione, victoque morbo aliquandiu perimbecilla decubuit. Deinde refecta est sorbitionibus, et oleribus, sic ut diu nihil nisi molle et lene sumsisset.

AEGROTUS CII.

Anno 1763. die 8. Januarii vir 40. annos natus e latere dextro, quartam inter et quintam costam veram, vehementer doluit. Hunc dolorem secuta tussis est, spiritus gravis, continuae vigiliae, cibi fastidium: arteriarum item pulsus parvus erat, et faciei cutis cineracea, et oculi retracti.

ti. Urina vero flava secessit, et cum vomitu saepe bilis.

Missus è vena sanguis floridus erat, at altero tertioque die mucosus ex aliqua parte tenuem crustam contraxit.

Ab ipso autem morbi principio praestitum julapium acidum est cum oxymelle squillitico et nitro, potuique data aqua cocta ex mollibus herbis, adjecto nitro et oxymelle squillitico; impositi item fotus emollientes affecto lateri sunt. Cibo vero sorbitiones.

Emota cum dolore sputa tenacia rufaque sunt, et elevatus tertio die arteriarum pulsus est, idemque celer evenit: accessit delirium et praecordiorum gravitas.

Jussi affectam lateris partem emplastro vesicatorio tegi, taliaque tria aliis corporis partibus imponi. Praeter haec enemata ex sero lactis nitroque et melle saepe imperavi, queis subtracta putrida sunt.

Quoniam vero etiam die quarto sputa cocta non provenerunt, mensque magis alienata et aridae fauces fuerunt, atque calor exarsit, verebar, ne aeger die septimo gangraena jugularetur. Quare superiori julapio extracti corticis peruviani dimidiam unciam ammiscui, sic ut hujus auxilii unciam 24. intra horas aeger assumeret.

Interea alvus post adhibita enemata laxa evenit, ex eademque multa putrida descenderunt, inclinataque post diem septimum febre aeger resipuit, et victo denique morbo, posteaquam is extracti uncias octo consumserat, decimo die convaluit.

Cumque imbecillus aeger aliquantum levatus et cibo molli pluribus diebus refectus fuisset, ei,

cum

cum satis validae vires essent, purgans pharmacum praestiti, quod quamplurima juxta ac maxime putrida subtraxit,

Aliquos deinde dies integros perstiti, ut aeger quiesceret. Posteaque purgans rursum pharmacum exhibui, quod multa putrida submovit. Inde rediit faciei flos decorque. Tussis etiam, quae sputum crudum hucusque traxerat, nunc desiit.

AEGROTUS CIII.

Anno 1763. die 8. Januarii mulier 40. annorum peracuto lateris dolore aliquandiu laboraverat, cum spirandi difficultate, et tussi arida, et celeri arteriarum pulsu, lingua aspera, et summa febre.

Jussi venam iterum iterumque secari, ex qua extractus sanguis mucosus est. Simul etiam julapium cum nitro et oxymelle squillitico praestiti, potui dedi aquam coctam ex mollibus herbis adjecto nitro et oxymelle squillitico, cibo vero sorbitiones. Laeso item lateri fomenta herbarum ex aqua calida imposui.

His sputum tenax et rufum emotum est. Quarto vero die enema imperavi, a quo subducta putrida sunt.

Quoniam vero nullus ex his profectus erat, superioribus auxiliis extractum corticis peruviani adjeci.

Proximo die ortum largum alvi profluvium est, quod multa putrida subduxit. Cumque aegra corticis peruviani aliquanto plus assumsisset, plurimaque putrida dejecisset, minus e latere doluit, et paulo post, adhibitis iisdem auxiliis, convaluit.

AEGROTUS CIV.

Anno 1763. juvenem 26. annos natum, plethoricum, et qui venae sectionem, cui assueverat, hucusque intermisit, die 8. Januarii protinus acutus intra quartam quintamque costam dolor prehendit, quem febris et tussis et spirandi difficultas excepit.

Hujus venam secari jussi, ex eademque, quoniam ita per vires licuit, sanguinis uncias 24. extraxi, qui floridus mansit. Etiam julapium praestiti cum nitro et oxymelle squillitico, potui dedi aquam coctam ex mollibus herbis ammisto nitro et oxymelle squillitico. Fotus item ex tinctis in aquam calidam herbis emollientibus laeso lateri imposui.

Accessit delirium, vigiliaeque. Ob quae altero die missus iterum ad 12. uncias sanguis est, vesperique ob eandem causam, et quoniam satis validae vires erant, tantundem sanguinis extractum est. Is mucosus et ex aliqua parte crusta inflammatoria tectus erat. Indita etiam enemata sunt, quae secutae sunt dejectiones putridae.

Prodiit sputum tenax rufum, quo quidem nihil ex acuto lateris dolore minutum est. Ob quam causam quatuor emplastra vesicatoria lata, quorum unum laesam partem comprehenderat, applicari iussi. Cumque neque et haec profecissent, die quarto extractum corticis peruviani superioribus remediis adjeci, sic, ut ejus unciam aeger quotidie assumeret. Praeter haec injecta saepe enemata sunt, quae multa putrida subtraxerunt. Nonnunquam etiam urina jumentorum similis evenit.

Cumque ex his levatus aeger fuisset, Salis

Sei-

Seignette portionem ipsi cortici peruviano adjunxi, quo excitatum putridum alvi profluvium, exque eo minutus lateris dolor est, et sputum desiit, aegerque die duodecimo ex toto convaluit.

AEGROTUS CV.

Anno 1763. die 6. Februarii virum annos 50. natum frigus cum eodemque acutus in latere sinistro inter superiores costas dolor male habuit. Finito frigore ortus calor est, qui continenter exarsit. Accessit acerba tussis et spirandi difficultas. Erat arteriarum pulsus frequens atque exilis, foedi oculi, pallida facies, lugubris aspectus.

Protinus sanguinem e vena iterum traxi, qui aliquantum mucosus extitit. Item in qua parte dolor pressit, eam mollibus herbis ex aqua calida continuo foveri jussi, julapium cum nitro et oxymelle medicinae dedi; potui vero aquam coctam ex mollibus herbis ammisto nitro et oxymelle squillitico. Praeter haec diaetam tenuem imperavi.

His die 4. aliquantum quidem ex dolore minutum est. Sputi autem nonnihil, idque rufum atque tenax emotum est.

Ortum deinde putridum alvi profluvium est, quod adjecto Sale Seignette continuavi.

Nihilominus perinfirmum corpus erat, et fatigata membra, et facies lurida, et spiritus gravior, et doloris quicquam in latere, et tussis arida quae nihil emolita est.

Ob quae die 6. superioribus auxiliis corticis peruviani extractum ammiscui, quod aegrum, interea cum putrida continenter dejecisset, magis atque magis eripuit.

Die 13. post quatuor extraxti corticis uncias aeger bene habuit, tussis atque doloris expers, cibos rursum desideravit, prodierunt oculi, et reversus faciei decor est. Deinde alvum pharmaco purgavi, ut, si quid putridi intus remansisset, idem subtraheretur.

Horum etiam aegrorum unus sopore, ut in ipso Petechiarum morbo, correptus erat.

AEGROTUS CVI.

Scilicet anno 1763. die 1. Februarii juvenis 24. annorum simili dolore superiores dextri lateris costas inter excruciabatur, quem submovere neque extractus iterum iterumque e vena sanguis, neque fomenta aquosa, neque julapia, neque decocta herbarum mollia, neque nitrum, neque oxymel, neque imposita lata emplastra vesicatoria poterant, Secutum multum sputum est, et si quod provenit. illud sine profectu tenax atque rufum erat.

Ortum die 6. putridum alvi profluvium est, quod ad morbi finem usque continuavit.

Accessit delirium, et die decimo profundus somnus, qui aegrum, quemadmodum in ipso Petechiarum morbo, in diem septimum decimum usque tenuit, finitoque isto somno aeger cibos, etsi perimbecillus adhuc, appetiit.

A quo autem tempore alienari mens coepit, quotidie, donec de salute constitisset, extracti corticis peruviani unciam dimidiam praestiti, superatoque morbo alvum pharmaco iterum iterumque subduxi.

Alius item cum isto lateris dolore ipsas diffusas Petechias habuit, et die septimo deletus est.

Nos-

Nosse autem licet, nullum a sputo ipso beneficium fuisse, nam neque melius habuerunt, qui multum, quam qui parum excrearunt. Neutrumque coctum erat. Alii enim morbum superarunt, et spuere desierunt, secunda valetudo ubi reverti coepit, alii cum multo sputo, ad tres quotidie libras, periere. Extincti vero omnes sunt, quorum sanguis, quo magis morbus insedit, eo plus crustae inflammatoriae confecit, aut quorum crusta, quo sanguinis plus missum est, eo durior evenit. Veluti nunc unum prae ceteris exemplum ponam.

AEGROTUS CVII.

Anno 1763. die 21. Januarii virum 43. annos natum vehemens in latere sinistro quartam inter et quintam costam veram dolor pressit cum febre, tussi, spirandi difficultate et vigiliis.

Extractus protinus multus e vena sanguis floridus extitit, missusque iterum mucosus evenit, denuo missus crustam inflammatoriam habuit, et qui rursum extractus rursumque est, duram magis, magisque duram crustam accepit.

Ab ipso autem morbi principio praestitum julapium cum nitro et oxymelle squillitico est, potusque ex aqua cui molles herbae incoctae erant, adjecto nitro et oxymelle squillitico, sic, ut aeger 24. intra horas octo fere oxymellis uncias assumserit, septem ita diebus. Impositi etiam supra affectam partem fotus ex herbis mollibus sunt, prius in aquam calidam tinctis. Praeter haec interdum enema refrigerans injectum est.

Cum vero lateris tormentum tertio die non remisisset, applicata quinque emplastra vesicatoria

lata

lata sunt, ex quibus unum omnem doloris ambitum contexit.

His minutus in latere dolor est, plurimumque sputum tenax rufum, ultra libras duas quotidie, emotum est, idemque sic in diem septimum usque continuavit.

Interea autem temporis dolor, cum is latus dimisisset, abdomen ex adversa parte occupavit, aegrumque excruciavit. Posteaquam vero inditis saepe enematibus extracta multa putrida plurimusque mucus fuit, etiam istud tormentum esse desiit.

Quarto autem morbi die arteriarum pulsus exilis evenit, et aeger perimbecillum corpus accepit, retracti oculi sunt, facta lurida facies est, et frigido sudore cutis immaduit. Ob quae adiecta quotidie superioribus remediis extracti corticis peruviani uncia est.

Deinde die 6 rursum febris vehementer exarsit, missusque intra eam sanguis albus tenax in crustam coriaceam, quae discindi non potuit, coivit. Dieque 7 aeger gangraena jugulatus est, multum hucusque sputum tenax rufum reddens.

Atque istud quidem pleuritidis genus exeunte mense Februario anni 1763 desiit; ipsae autem Petechiae modo diffusae, modo circumscriptae, etsi non percommunes, tamen aliquando posterioribus annis esse continuarunt.

Et Petechiarum quidem ratio talis est, quas omnium Scriptorum primus FRACASTORIUS memoriae prodidit, cum anno 1505 et 1528 in Italia populares fuerunt, etsi eae in caeteris Regionibus, ut Cypro et vicinis Insulis familiares et diu ante ibidem cognitae fuissent. Neque ignoro, quosdam dicere, FRACASTORIUM latius quidem

dem et dilucidius istum morbum descripsisse, nihil tamen reperiisse, quod non a vetustissimo authore HIPPOCRATE paucis verbis comprehensum sit. Oportet autem neque recentiores viros in his faudare, quae vel repererunt, vel recte secuti sunt, et tamen ea, quae apud antiquiores aliquos posita sunt, auctoribus suis reddere. Neque tamen dubitari potest, quin HIPPOCRATES, etiam qui minimos morbos annotaverat, ipsum utique Petechiarum morbum, si fuisset, curatius descripserit. Ob quae judico, istum Petechiarum morbum antiquissimis olim temporibus non fuisse. Aspretudines enim morsibus culicum similes, de quibus ipse HIPPOCRATES in suis de morbis popularibus atque coacarum praenotionum libris scripsit, adeo diversae a Petechiis sunt, ut supervacaneum sit, ideo cum iis controversiam inire, qui istas aspretudines pro Petechiis habere volunt.

F I N I S.

SERIES

SERIES CAPITUM.